

N:o 83.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om föreningar, lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen, lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken, lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862 samt lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906; gifven Stockholms slott den 4 mars 1910.

Under åberopande af bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om föreningar;
- 2) lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen;
- 3) lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken;
- 4) lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862 samt
- 5) lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF ADOLF.

Albert Petersson.

Förslag
till
Lag
om föreningar.

I kap. **Om registrerade föreningar.**

Inledande bestämmelser.

1 §.

Förening med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att
anskaffa lifsmedel eller andra förnödenheter åt medlemmarna eller
afsätta alster af medlemmarnas verksamhet eller
bereda bostäder åt medlemmarna eller
anskaffa lån åt medlemmarna eller
idka annan ekonomisk verksamhet
må kunna i enlighet med hvad i denna lag sägs varda registrerad
såsom *ekonomisk förening*.

Hvad nu är stadgadt skall ock gälla om förening, som genom idkande af handel eller annan verksamhet, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, vill vinna annat ändamål än främjande af medlemmarnas ekonomiska intressen.

2 §.

Förening, som fullföljer ett religiöst, välgörande, politiskt, socialt, vetenskapligt, konstnärligt eller sällskapligt syfte eller afser vårdande

af yrkesangelägenheter eller eljest har annat ändamål än att genom ekonomisk verksamhet främja medlemmarnas ekonomiska intressen, må med det undantag, som framgår af 1 § 2 mom., kunna i enlighet med hvad i denna lag sägs varda registrerad såsom *ideell förening*. Förening, som i föregående punkt afses, stånde ock öppet att i stället varda i enlighet med hvad i denna lag sägs registrerad såsom *ekonomisk förening*.

3 §.

Ekonomisk förening, som idkar handel eller annan verksamhet, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, må allenast mot kontant betalning försälja till andra än medlemmar i föreningen. Hvad sålunda stadgats äge dock ej tillämpning i fråga om förening, som hufvudsakligen afsätter alster af medlemmarnas eller föreningens verksamhet.

Ideell förening må icke idka handel eller annan verksamhet, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, eller för främjande af medlemmarnas ekonomiska intressen eljest idka ekonomisk verksamhet.

4 §.

Registrerad förening äger förvärfva rättigheter och ikläda sig skyldigheter samt inför domstol och annan myndighet söka, kära och svara.

Om förenings bildande.

5 §.

Förening skall för att kunna vinna registrering bestå af minst fem medlemmar samt i enlighet med denna lag hafva antagit stadgar och utsett styrelse.

Ej må den omständigheten, att förenings medlemmar, uteslutande eller till en del, utgöras af bolag, föreningar, kommuner eller andra samfälligheter, vara hinder mot föreningens registrering.

6 §.

Ansökning om förenings registrering skall göras af dess styrelse. I sådan ansökning skola uppgifvas

dels styrelseledamöternas samt, där suppleanter i styrelsen utsetts, deras fullständiga namn äfvensom nationalitet och hemvist,

dels ock, där befogenhet att teckna föreningens firma ej skall utöfvas allenast af styrelsen, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller gemensamt, sådan befogenhet tillkommer.

Skall annan än styrelseledamot eller suppleant äga nämnda befogenhet, varde uppgift lämnad jämväl å hans fullständiga namn och hemvist.

Vid ansökningen skola fogas

1) två af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkta exemplar af föreningens stadgar äfvensom, där ej hvad i 78 § är stadgadt äger tillämpning, en med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter försedd försäkran, att medlemmarnas antal uppgår till minst fem;

2) på enahanda sätt, som under 1) sägs, till riktigheten styrkt afskrift af protokoll vid sammanträde med föreningens medlemmar, utvisande, att stadgarna blifvit antagna och styrelse utsedd.

7 §.

Vilja vid *ekonomisk förenings* bildande medlemmarna åtaga sig personlig ansvarighet för föreningens förbindelser, skall denna ansvarighet begränsas till visst belopp. Hafva medlemmarna ej iklädt sig personlig ansvarighet för föreningens förbindelser, hafte för dessa allenast föreningens tillgångar, förfallna men ej guldna insatser och andra afgifter inräknade.

För *ideell förenings* förbindelser hafte allenast föreningens tillgångar, förfallna men ej guldna afgifter inräknade.

8 §.

Ekonomisk förenings stadgar skola angifva

1) föreningens firma;
 2) föremålet för föreningens verksamhet;
 3) den ort inom riket, där föreningens styrelse skall hafva sitt säte;
 4) den insats, med hvilken hvarje medlem skall deltaga i föreningen, huru insatserna skola göras, samt huruvida medlem må deltaga i föreningen med högre belopp än enkel insats;

5) där andra afgifter till föreningen skola förekomma, afgifternas belopp eller det högsta belopp, hvartill de må bestämmas;

6) där ej för föreningens förbindelser skola hafva allenast dess

tillgångar, det belopp, intill hvilket medlemmarna åtaga sig personlig ansvarighet för föreningens förbindelser;

7) huru stor del af föreningens årsvinst skall afsättas till reservfond, och till hvilket belopp reservfonden skall uppgå för att afsättning af årsvinst ej skall behöfva äga rum;

8) huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet;

9) huru revision af styrelsens förvaltning skall ske;

10) huruvida räkenskapsafslutning skall ske för år eller oftare samt tiden därför;

11) huru ofta ordinarie sammanträde skall hållas;

12) det sätt, hvarpå kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom, äfvensom den tid före sammanträde, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna.

9 §.

Ideell förenings stadgar skola angifva

1) föreningens firma;

2) föremålet för föreningens verksamhet;

3) den ort inom riket, där föreningens styrelse skall hafva sitt säte;

4) de regelbundna afgifterna till föreningen, där sådana skola förekomma;

5) huruvida uttaxering å medlemmarna skall vara medgifven;

6) huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet;

7) huru revision af styrelsens förvaltning skall ske;

8) tiden för räkenskapsafslutning;

9) huru ofta ordinarie sammanträde skall hållas;

10) det sätt, hvarpå kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom, äfvensom den tid före sammanträde, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;

11) huru i händelse af föreningens upplösning med behållna tillgångar skall förfaras.

10 §.

Ekonomisk förenings firma skall innehålla ordet »förening» samt, där medlemmarna ej åtaga sig personlig ansvarighet, orden »utan per-

sonlig ansvarighet» eller förkortning af dessa ord («u. p. a.» eller dylikt), och, där medlemmarna åtaga sig till visst belopp begränsad personlig ansvarighet, orden »med begränsad personlig ansvarighet» eller förkortning af dessa ord («m. b. p. a.» eller dylikt).

Ideell förenings firma skall innehålla ordet »förening» och må ej innehålla ordet »ekonomisk», ej heller något, som har afseende å personlig ansvarighet för medlemmarna eller frihet från sådan ansvarighet.

I förenings firma må ordet »bolag» eller eljest något, som betecknar ett bolagsförhållande, ej intagas på sådant sätt, att därpå kan föräntas det misstag, att firman innehafves af ett bolag.

Ny firma skall tydligt skilja sig från andra, hos samma myndighet förut i laga ordning registrerade, ännu bestående föreningsfirmor.

Angående förbud för förening att i sin firma använda ordet bank är särskildt stadadt.

Om förteckning öfver föreningsmedlemmarna.

11 §.

Öfver förenings medlemmar skall genom styrelsens försorg hållas förteckning.

Sådan förteckning skall, där den afser *ekonomisk förening*, af styrelsen hållas tillgänglig för en hvar, som vill taga kännedom om densamma.

Om föreningsmedlems intagande och afgång.

12 §.

Förening må när som helst antaga nya medlemmar, och ankomme på styrelsen att pröfva frågor om medlems antagande. Är i stadgarna annorlunda bestämdt, lände det till efterrättelse.

I *ekonomisk förening* må ej någon antagas till medlem annorledes än efter egenhändigt undertecknad ansökning.

13 §.

Medlem i *ekonomisk förening* äge att, efter egenhändigt underskrifven uppsägning, utträda ur föreningen; dock må i stadgarna kunna föreskrifvas, att uppsägning ej får ske förrän efter viss tid, högst två år, från inträdet i föreningen.

14 §.

Medlem i *ideell förening* äge att efter egenhändigt underskrifven anmälan när som helst utträda ur föreningen; dock må, där stadgarna icke innehålla sådana bestämmelser, att afgifter kunna beslutas utan begränsning till visst belopp, i stadgarna föreskrifvas viss tid, högst sex månader, hvarunder medlem efter anmälan om utträde skall kvarstå i föreningen.

15 §.

Medlem i förening må, där han genom laga kraft ägande dom förklarats förlustig medborgerligt förtroende eller blifvit ställd under framtiden för brott, som kan medföra sådan påföljd, så ock eljest på grund, som kan vara bestämd i stadgarna, uteslutas ur föreningen.

16 §.

Afliden medlems make eller arfvinge vare ej berättigad att i den affidnes ställe inträda såsom medlem i förening, där ej annorlunda finnes bestämdt i stadgarna.

17 §.

I fråga om afgang ur *ekonomisk förening* samt om afgangens medlems rättigheter och skyldigheter gälle:

1) Afgång ur föreningen skall anses äga rum vid den tid för räkenskapsafslutning, som infaller näst efter en månad eller efter den i stadgarna bestämda längre tid, högst sex månader, sedan medlemmen uppsagt sig till utträde, uteslutits eller aflidit, eller annan omständighet, som föranledt afgangens, inträffat.

Medlem, som blifvit, efter ty i 15 § sägs, ur föreningen utesluten, vare genast förlustig rättigheten att deltaga i öfverläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.

2) Då medlem afgått, äge han eller hans rättsinnehafvare utfå ej mindre, sex månader från afgangens, den inbetalda insatsen, i den mån föreningens behållna tillgångar, enligt den vid tiden för afgangens uppgjorda räkenskapsafslutning, därtill förslå utan anlitande af reservfond eller förnärmande af öfriga medlemmars lika rätt, än ock, i samma ordning som öfriga medlemmarna, hvad på den afgangne belöper af beslutad vinstutdelning. Träder föreningen i likvidation inom sex

månader från det medlem afgått, eller varder inom samma tid konkursansökning af föreningen till rätten eller domaren ingifven eller i anledning af borgenärers ansökning om konkurs offentlig stämning utfärdad, skall den afgångnes rätt att utfå insats bedömas efter de i 71 och 72 §§ om skifte af förenings tillgångar gifna föreskrifter.

Innehålla förenings stadgar inskränkning i afgående medlems rätt, hvarom nu är sagdt, lände den till efterrättelse.

3) Afträdes föreningens egendom till konkurs, som börjar inom ett år från det medlem afgick, vare den afgångne pliktig, såvidt föreningens borgenärers rätt rör, att återbära hvad han utfått af sin insats.

18 §.

Har någon genom annat fäng än arf eller giftorätt förvärfvat medlems andel i *ekonomisk förening*, och vill han ej inträda i föreningen, eller vägras honom inträde, då han begär sådant, äge samma rätt till uppsägning som medlem; och gälle, där uppsägning sker, om hans rätt att utfå insats och vinst, så ock om hans skyldighet att i visst fall återbära insatsen hvad i 17 § under 2) och 3) finnes stadgadt angående afgången medlem.

19 §.

Har medlem i *ideell förening* utträdt eller uteslutits, vare han ändock, såframt ej i stadgarna är annorledes föreskrifvet, pliktig att erlægga därförinnan beslutad eller i stadgarna till beloppet bestämd afgift för löpande året. Skall afgift gäldas mer än en gång under året, äge föreningen ej rätt till mer än det belopp, som efter afgången förts förfaller.

Är ej i stadgarna beloppet af de afgifter, som må ifrågakomma, begränsadt och fattas beslut om afgifts utkrävande, vare medlem, som ej biträdt beslutet och som ofördröjligen anmäler sig till utträde, ej pliktig att erlægga den beslutade afgiften.

Affider medlem, gälle om föreningens rätt till afgifter hvad ofvan stadgats i afseende å medlem, som utträdt eller uteslutits.

Vid medlems afgång äge han eller hans rättsinnehafvare icke, med mindre annorlunda är bestämdt i stadgarna, rätt att utfå någon del af föreningens behållna tillgångar.

Om vinstutdelning.

20 §.

Ej må utdelning af *ekonomisk förenings* vinst göras i vidsträcktare mån, än att återstående tillgångarna, enligt föreningens behörigen granskade räkenskaper, öfverskjuta skulderna med minst det belopp, som motsvarar insatserna, i den mån de redan inbetalts eller äro till betalning förfallna, jämte reservfond. Varder vinstutdelning beslutad och verkställd i strid med hvad sålunda stadgats eller med bestämmelse i föreningens stadgar, vare de, som uppburit sådan utdelning, skyldige att återbära densamma; och ansvare därjämte de, som deltagit i beslutet, en för alla och alla för en, för den brist, som vid återbäringen kan uppkomma.

21 §.

Öfver föreningens vinstmedel eller öfriga tillgångar må föreningssammanträde ej förfoga för ändamål, som uppenbarligen är för föreningens verksamhet främmande; föreningssammanträde dock obetaget att till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål använda tillgång, som i förhållande till föreningens ställning är af ringa betydelse.

Om styrelse och firmateckning.

22 §.

För förening skall finnas en styrelse, bestående af en eller flere ledamöter.

Styrelsen äge i enlighet med hvad i denna lag är stadgadt förvalta föreningens angelägenheter.

23 §.

Styrelsen väljes å föreningssammanträde; dock må i stadgarna kunna bestämmas, att en eller flere ledamöter af styrelsen skola på annat sätt utses.

Styrelseledamot skall vara här i riket bosatt svensk medborgare, där ej Konungen för viss förening medgifver undantag.

Ledamot af styrelsen för *ekonomisk förening* skall vara medlem i föreningen; dock må, där bolag eller annan samfällighet är medlem i föreningen, ledamot af den samfällighets styrelse eller, om sådan styrelse ej finnes, delägare i samfälligheten vara ledamot af föreningens styrelse.

24 §.

Ledamot af styrelsen för *ekonomisk förening* må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit utsedd, ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut af den, som utsett honom. Samma lag vare i fråga om ledamot af styrelsen för *ideell förening*, där ej i stadgarna är annorlunda bestämdt.

Ledamot af styrelsen för *ekonomisk förening* må ej utses för längre tid än två år.

25 §.

Afgår å föreningssammanträde vald styrelseledamot, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligger det öfriga styrelseledamöter att ofördröjligen föranstalta om val af ny ledamot. Utan hinder af hvad nu stadgats må dock, där föreningens stadgar sådant medgifva, med valet kunna anstå till nästa ordinarie föreningssammanträde, såframt styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter.

26 §.

Styrelsen, så ock den eller de särskilda styrelseledamöter, som bemyndigats teckna föreningens firma, äge att själfva eller genom ombud ej mindre i förhållande till tredje man handla å föreningens vägnar än äfven inför domstolar och andra myndigheter företråda föreningen. Inskränkning i den befogenhet, som sålunda tillkommer styrelsen eller viss styrelseledamot, vare, i den mån ej annat följer af hvad i denna lag stadgas, utan verkan mot tredje man, med mindre han ägt eller bort äga kännedom om inskränkningen. Bestämmelse, innefattande sådan inskränkning, må ej registreras.

27 §.

I förhållande till föreningen vare styrelsen och de styrelseledamöter, som, efter ty i 26 § är sagdt, äga företråda föreningen, pliktiga

att i sin förvaltning af föreningens angelägenheter ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som i stadgarna eller af förenings-sammanträde eller, såvidt rörer styrelseledamot, af styrelsen meddelas.

Styrelsen eller styrelseledamot må dock ej efterkomma förenings-sammanträdes föreskrift, där den finnes strida mot denna lag eller föreningens stadgar.

28 §.

Bemyndigande för styrelseledamot att teckna föreningens firma må, där ej annat blifvit bestämdt i stadgarna eller af föreningssammanträde, meddelas af styrelsen.

Ej må sådant bemyndigande meddelas af föreningssammanträde, med mindre stadgarna innehålla bestämmelse i sådant afseende.

29 §.

Är enligt stadgarna styrelsen beslutför, utan att samtliga ledamöter äro tillstädes, må likväl ärende, som ankommer på styrelsen, ej företagas, utan att, såvidt ske kunnat, samtliga erhållit tillfälle att deltaga i ärendets behandling; men vare i förhållande till tredje man, som är i god tro, föreningen i hvarje fall bunden af åtgärd, som af beslutfört antal vidtages.

30 §.

Såsom styrelsens beslut gälle, där ej annorlunda är bestämdt i stadgarna, den mening, om hvilken vid sammanträde de flesta röstande förena sig, men vid lika röstetal den mening, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot af styrelsen äge ej deltaga i behandling af fråga rörande aftal mellan honom och föreningen. Ej heller må han deltaga i behandling af fråga om aftal mellan föreningen och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot föreningens. Hvad sålunda är stadgadt äge motsvarande tillämpning beträffande gifva från föreningens sida, så ock beträffande rättegång eller annan talan mot styrelseledamoten eller tredje man.

31 §.

I stadgarna må bestämmas, att styrelsen äger bemyndiga annan än styrelseledamot att teckna föreningens firma; och äge jämväl för-

eningssammanträde tillåta styrelsen att meddela sådant bemyndigande. I fråga om den, som sålunda erhållit rätt att teckna föreningens firma, skall tillämpas hvad som enligt 26 och 27 §§ gäller beträffande styrelseledamot, som äger teckna firman.

32 §.

Vid meddelande af rätt till firmateckning må kunna föreskrivas, att denna rätt får utövas endast af flere gemensamt.

33 §.

Sker ändring i styrelsens sammansättning eller i fråga om rätten att teckna föreningens firma, skall styrelsens ordförande därom ofördröjligen göra anmälan för registrering. Vid anmälan om ändring i styrelsens sammansättning skall fogas styrkt afskrift af protokoll eller annan handling, som bestyrker ändringen.

34 §.

Den, som äger företräda förening, må ej ikläda föreningen förpliktelser eller eljest förfoga öfver dess tillgångar i vidare mån än sådant enligt 21 § är för föreningssammanträde medgifvet. Hvad sålunda är stadgadt må dock ej åberopas mot tredje man, med mindre han insett eller bort inse, att stadgandet ägt tillämpning.

Utan föreningssammanträdes bemyndigande må den, som äger företräda föreningen, ej föryttra föreningens fasta egendom eller föryttra eller under nyttjanderätt upplåta all föreningens egendom eller den väsentligaste delen däraf, med mindre sådan föryttring eller upplåtelse enligt stadgarna ingår i föremålet för föreningens verksamhet.

35 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för förening, bör undertecknas med föreningens firma. Vid firmateckning skola de, som teckna firman, äfven underskrifva sina namn.

Har handlingen ej undertecknats med föreningens firma och framgår ej af dess innehåll, att den utfärdats å föreningens vägnar, vare de, som underskrifvit handlingen, ehvad densamma prövas vara för föreningen bindande eller ej, ansvarige för hvad genom handlingen

må hafva slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld. Samma lag vare, där i handling, som utfärdats för *ekonomisk förening* utan personlig ansvarighet, föreningen betecknats på ett sätt, som utmärker, att personlig ansvarighet förekommer, samt där i handling, som utfärdats för *ideell förening*, föreningen betecknats såsom vore den ekonomisk förening.

36 §.

Angående befogenhet för styrelseledamot, så ock för den, som eljest, ensam eller gemensamt med annan, berättigats teckna föreningens firma, att för föreningen mottaga stämning är stadgadt i rättegångsbalken; och skall hvad i sådant afseende gäller äga tillämpning jämväl, då annat meddelande skall delgifvas föreningen.

Vill styrelsen kära till föreningen, kalle styrelsen föreningens medlemmar till sammanträde för val af ombud att i den tvist föra föreningens talan. Stämning skall anses delgifven, då den blifvit föredragen å sammanträdet.

37 §.

Minst en månad före det föreningssammanträde, där revisorernas berättelse skall framläggas, aflämne styrelsen till revisorerna en af styrelsens ledamöter underskrifven förvaltningsberättelse.

38 §.

Styrelseledamöter, som genom att öfverträda denna lag eller föreningens stadgar eller eljest uppsåtligen eller af vårdslöshet tillskynda föreningen skada, svare för skadan, en för alla och alla för en.

Angående styrelseledamöters skadeståndsansvar gentemot tredje man stadgas i 103 §.

39 §.

Hvad i denna lag finnes stadgadt om styrelseledamot äge motsvarande tillämpning å suppleant i styrelsen.

Har suppleant utöfvat styrelseledamots befogenhet, vare den omständighet, att förutsättningen för hans inträde i styrelsen saknats, utan verkan mot en hvar, som ej visas hafva ägt kännedom därom.

Bestämmelse rörande den förutsättning, under hvilken suppleant äger utöfva styrelseledamots befogenhet, må ej registreras.

Om revision.

40 §.

Styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper skola granskas af en eller flere revisorer.

Revisorerna väljas å föreningssammanträde; dock må i stadgarna kunna bestämmas, att en eller flere revisorer skola på annat sätt utses att jämte de å föreningssammanträde valda deltaga i granskningen.

Till revisor må ej utses den, som är i föreningens eller styrelseledamots tjänst.

Den tid, för hvilken revisor utses, må ej utgå före nästa ordinarie föreningssammanträde och, såvidt angår revisor i *ekonomisk förening*, ej omfatta längre tid än två år. Revisor må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit utsedd, ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut af den, som utsett honom.

Afgår å föreningssammanträde vald revisor, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligger det styrelsen att ofördröjligen föranstalta om val af ny revisor.

41 §.

Hos Konungens befallningshafvande i länet må påkallas utseende af en revisor att med öfriga revisorer deltaga i dem åliggande granskning af styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper eller i granskning af vissa räkenskaper. Förslag härom skall väckas å föreningssammanträde. Har förslaget å föreningssammanträde antagits eller ock biträdts af minst en tiondedel af samtliga föreningsmedlemmarna, åligger det styrelsen att inom en vecka hos Konungens befallningshafvande göra framställning om utseende af revisor. Underlåter styrelsen det, stånde hvarje föreningsmedlem fritt att göra dylik framställning.

Hvad i 40 § 3 mom. och 4 mom. 2 punkten är stadgadt gälle ock om revisor, som utses af Konungens befallningshafvande; och vare sådan revisor berättigad att af föreningen erhålla skäligt arvode.

42 §.

Styrelsen skall bereda revisor tillfälle att när som helst inventera föreningens kassa och öfriga tillgångar samt granska föreningens alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må af revisor begärd upplysning angående förvaltningen ej af styrelsen förvägras.

Vid fullgörande af sitt uppdrag hafva revisorerna att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som af föreningen meddelas och ej afse inskränkning i deras i lag stadgade befogenhet eller eljest strida mot lag eller författning eller mot föreningens stadgar.

Revisorerna skola å föreningssammanträde framlägga en af dem underskrifven berättelse öfver granskningen och därvid foga styrelsens förvaltningsberättelse.

Angående revisorers befogenhet att påkalla sammankallande af extra föreningssammanträde stadgas i 47 §.

43 §.

Hafva revisorer i sin berättelse eller annan handling, som framlägges å föreningssammanträde, mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som af dem granskats, eller vid fullgörandet af sitt uppdrag visat vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, föreningen ansvariga för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en.

Om föreningssammanträde.

44 §.

Föreningsmedlems rätt att deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter utöfvas å föreningssammanträde.

Ej må någon själf eller genom ombud eller såsom ombud för annan deltaga i behandling af fråga rörande aftal mellan honom och föreningen. Ej heller må han deltaga i behandling af fråga om aftal mellan föreningen och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot föreningens. Hvad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande gifva från föreningens sida, så

ock beträffande rättegång eller annan talan mot honom eller tredje man. Styrelseledamot må ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, eller i val af revisor.

Å föreningssammanträde må ärende, som ej i kallelsen till sammanträdet blifvit angifvet, ej till afgörande företagas, där det ej enligt stadgarna skall förekomma å sammanträdet eller omedelbart föranledes af ärende, som där skall afgöras.

Öfver beslut, som å föreningssammanträde fattas, skall genom styrelsens försorg föras protokoll. Senast två veckor efter sammanträdet skall protokollet vara tillgängligt för föreningsmedlemmarna.

45 §.

Jämte hvad i 44, 53 och 55 §§ är stadgadt om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å sammanträde med *ekonomisk förenings* medlemmar gälle, där ej annorlunda finnes bestämdt i stadgarna:

att hvarje medlem äger deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter;

att hvarje medlem äger en röst;

att medlem är berättigad att öfverlåta sin rösträtt å annan medlem;

att ingen må på grund af fullmakt utöfva rösträtt för mer än en medlem;

att såsom föreningens beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas; och

att, vid lika röstetal, val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet.

46 §.

Jämte hvad i 44, 54 och 55 §§ är stadgadt om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å sammanträde med *ideell förenings* medlemmar gälle, där ej annorlunda finnes bestämdt i stadgarna:

att hvarje medlem äger deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter;

att hvarje medlem äger en röst;

att medlem icke är berättigad att öfverlåta sin rösträtt på annan;

att såsom föreningens beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas; och

att, vid lika röstetal, val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet.

47 §.

Styrelsen äge, när den finner lämpligt, kalla föreningens medlemmar till extra föreningsammansamträde.

Revisorerna må, om deras granskning föranleder därtill, skriftligen med angifvande af skälet påfordra, att styrelsen skall utlysa extra föreningsammansamträde att hållas så snart det med iakttagande af föreskrifven kallelsetid kan ske. Efterkommer styrelsen ej inom en vecka sådan påfordran, äge revisorerna själfva utlysa föreningsammansamträde. Äro ej samtliga revisorer ense om sammansamträdet utlysande, gälle den mening, hvarom de flesta förena sig, eller vid lika röstetal deras mening, som anse extra sammansamträde ej böra hållas.

Extra föreningsammansamträde skall ock af styrelsen utlysas, då det för uppgifvet ändamål skriftligen påfordras af minst en tiondedel af samtliga föreningsmedlemmarna eller det mindre antal, som må vara bestämdt i stadgarna.

48 §.

Underlåter styrelsen att i föreskrifven ordning kalla föreningens medlemmar till ordinarie sammansamträde, eller har styrelsen ej senast två veckor efter påfordran, hvarom i 47 § 3 mom. är sagdt, utlyst sammansamträde att hållas så snart det med iakttagande af föreskrifven kallelsetid kan ske, har magistrat eller kronofogde i orten att på anmälan af föreningsmedlem ofördröjligen utlysa sammansamträde.

49 §.

Å det föreningsammansamträde, där revisorernas berättelse framlägges, skall frågan om beviljande af ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid berättelsen omfattar företagas till afgörande.

Frågan om ansvarsfrihets beviljande må uppskjutas till afgörande vid nytt sammansamträde.

Om talan mot styrelse eller revisorer.

50 §.

Varder talan å styrelsens förvaltning under den tid revisorernas berättelse omfattar ej anställd inom ett år från det berättelsen framlades å föreningsammansamträde, vare så ansedt, som om ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad.

Utan hinder däraf, att ansvarsfrihet beviljats, må sådan talan å förvaltningen, som grundas därpå, att styrelseledamot begått brottslig handling, kunna mot honom anställas, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen afsett äfven den handling.

51 §.

Talan mot revisorer enligt 43 § må ej anställas, sedan två år förflutit från det revisorernas berättelse framlades å föreningssammanträde, utan så är, att talan grundas därpå, att brottslig handling blifvit begången.

52 §.

Afträdes förenings egendom till konkurs, som börjar inom två år från det revisorernas berättelse framlades å föreningssammanträde, äge konkursboet att anställa klander å förvaltningen för den tid berättelsen afser, ändå att ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad, äfvensom att mot revisorerna anställa sådan talan, som omförmäles i 43 §.

Talan, hvarom ofvan i denna paragraf sägs, skall anhängiggöras inom en månad från inställelsedagen eller, där tiden för talans anställande af föreningen då ännu ej gått till ända, inom utgången af den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

Om ändring af förenings stadgar och vissa andra fall, då särskild röstpluralitet å föreningssammanträde erfordras.

53 §.

Beslut, hvarigenom den ansvarighet för *ekonomisk förenings* förbindelser, som kan åligga föreningens medlemmar, skärpes, vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom.

Beslut afseende ändring af *ekonomisk förenings* stadgar i fråga om medlems rättighet att utträda ur föreningen eller sådan ändring af stadgarna, att afgående medlems rätt, hvarom i 17 § under 2) är sagdt, inskränkes, vare, där ändringen skall afse jämväl dem, som vid frågans afgörande voro medlemmar i föreningen, ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom eller beslutet fattats å två

på hvarandra följande föreningssammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträdts af samtliga röstande. Ej heller äge beslut om sådan ändring af stadgarna, att medlems rätt till årsvinst eller till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränkes, giltighet, med mindre beslutet fattats i enlighet med hvad nu är sagdt.

Beslut om annan ändring af stadgarna vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande föreningssammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträdts af minst två tredjedelar af de röstande.

Är för giltighet af beslut, hvarom ofvan är sagdt, något ytterligare villkor bestämdt i stadgarna, lände ock det till efterrättelse.

Har i stadgarna intagits bestämmelse, enligt hvilken annan bestämmelse ej må ändras, utan att Konungen därtill lämnat medgifvande, må ej heller den förra bestämmelsen utan Konungens medgifvande ändras.

54 §.

Beslut afseende ändring af *ideell förenings* stadgar i fråga om afgående medlems rätt att utfå någon del af föreningens tillgångar, såvidt denna ändring skall afse jämväl dem, som vid frågans afgörande voro medlemmar i föreningen, så ock beslut om sådan ändring af stadgarna att medlems rätt till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränkes, vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande föreningssammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträdts af samtliga röstande.

I fråga om beslut afseende annan ändring af stadgarna, vare lag, som i 53 § 3 mom. sägs.

Hvad i 53 § 4 och 5 mom. finnes stadgadt skall ock äga tillämpning i fråga om ändring af *ideell förenings* stadgar.

55 §.

I fråga om giltighet af beslut om förenings trädande i likvidation i andra fall än i 60 § sägs eller om föryttring eller upplåtelse under nyttjanderätt af all förenings egendom eller den väsentligaste delen däraf eller om sådant bemyndigande åt styrelsen, som innefattar befogenhet till dylik föryttring eller upplåtelse, vare lag, som i 53 § 3 och 4 mom. sägs.

56 §.

Beslut om ändring af förenings stadgar skall af styrelsens ordförande ofördröjligen anmälas för registrering och må ej gå i verkställighet, innan registrering skett. Vid anmälan fogas, i två exemplar, af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkt afskrift af protokoll, som förts i ärendet.

Beslut om sådan ändring af förenings stadgar, att medlemmarnas förpliktelse att erlægga afgifter till föreningen ökas, må ej tillämpas mot medlem, som icke bidragit till beslutet och uppsäger eller anmäler sig till utträde ur föreningen inom fyra veckor från det beslutet fattades eller, såvidt angår medlem i *ekonomisk förening*, enligt hvars stadgar medlem vid utgången af sagda tid ännu icke äger uppsäga sig till utträde, vidtager sådan åtgärd, så snart han är därtill berättigad.

Beslut, som innefattar nedsättning af de i *ekonomisk förening* gjorda insatsernas belopp eller lindring af den i sådan förening medlemmarna enligt stadgarna åliggande skyldighet att i föreningen göra insats eller inskränkning i den personliga ansvarighet för föreningens förbindelser de enligt stadgarna åtagit sig, må ej gå i verkställighet förr än ett år förflutit från det beslutet registrerades.

Om klander af beslut å föreningsammansammanträde.

57 §.

Menar styrelsen eller ledamot däraf eller föreningsmedlem, att beslut, som fattats å föreningsammansammanträde, icke tillkommit i behörig ordning eller eljest strider mot denna lag eller föreningens stadgar, äge därå tala genom stämning å föreningen inom två månader från beslutets dag. Försummas det, vare rätt till klandertalan öfver beslutet förlorad.

Klandertalan, grundad därpå, att beslut å föreningsammansammanträde strider mot bestämmelserna i 21 §, må ej anställas, med mindre de, som föra talan, utgöra minst en tiondedel af samtliga föreningsmedlemmarna.

Vill styrelsen anhängiggöra klandertalan, vare lag, som i 36 § 2 mom. sägs; dock skall styrelsens rätt till talan anses bevarad, om

det där omförmälda sammanträdet inom ofvan i denna paragraf stadgad tid blifvit utlyst att hållas så snart det med iakttagande af föreskrifven kallelsetid kan ske.

Har klandertalan anhängiggjorts, äge domstolen, när skäl därtill förekommer, att, innan slutligt utslag i målet meddelas, förordna, att klandrade beslutet ej må verkställas. Om förordnandet skall, där klandrade beslutet är af beskaffenhet, att det bör registreras, under rättelse ofördröjligen genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Domstols utslag, hvarigenom beslut å föreningssammanträde upphäfts eller ändrats, gälle jämväl för de föreningsmedlemmar, som ej instämt klandertalan.

Om likvidation och upplösning.

58 §.

Finnes förenings verksamhet vara lagstridig eller uppenbart osedlig, äge rätten, på ansökning af ombud, som justitiekanslern eller Konungens befallningshafvande förordnar att sådan talan utföra, förklara föreningen skyldig att träda i likvidation; och förordne rätten i sådant fall en eller flere likvidatorer att verkställa likvidationen.

Hvad sålunda är föreskrifvet gälle ej i det fall, att *ekonomisk förenings* verksamhet finnes strida mot bestämmelserna i 3 § 1 mom.

59 §.

Saknar förening till registret anmäld, behörig styrelse, vare föreningsmedlem eller borgenär, så ock en hvar annan, hvars rätt kan vara beroende däraf, att någon finnes, som äger företräda föreningen, berättigad att hos rätten eller domaren göra ansökning, att föreningen må förklaras skyldig att träda i likvidation. Kungörelse om ansökningen med uppgift om tiden, när densamma kommer att prövas af rätten, skall af rätten eller domaren utfärdas och minst tre månader före nämnda tid införas i allmänna tidningarna, så ock i tidning inom orten. Rätten eller domaren äge ock, där så äskas, förordna en eller flere sysslomän att emellertid taga föreningens egendom under vård och bevaka dess angelägenheter. Styrkes på utsatta tiden, att anmärkta förhållandet fortfar, förklare rätten, att föreningen skall träda i likvidation, och förordne en eller flere likvidatorer att verkställa densamma.

Om förordnande af syssloman skall underrättelse ofördröjligen genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

60 §.

Förening skall ock träda i likvidation,

1) då antalet föreningsmedlemmar nedgått under fem och tillräckligt antal medlemmar ej inträddt inom tre månader;

2) då förhållande inträffat, på grund hvaraf enligt bestämmelse i stadgarna föreningen skall upphöra med sin verksamhet.

61 §.

Har i enlighet med 55 § beslutats, att förening skall träda i likvidation, eller skall eljest af anledning, som i 60 § sägs, likvidation verkställas, varde å föreningssammanträde en eller flere likvidatorer valda att verkställa likvidationen.

I stadgarna må kunna bestämmas, att en eller flere likvidatorer skola på annat sätt utses att jämte de å föreningssammanträde valda deltaga i likvidationen.

62 §.

Utser förening ej likvidatorer, ehuru sådant förhållande inträffat, som jämlikt bestämmelsen i 60 § under 1) påkallar likvidation, svare de, som med vetskap om förhållandet deltaga i beslut om fortsättande af föreningens verksamhet eller handla å dess vägnar, för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

63 §.

Har sådant förhållande inträffat, som jämlikt bestämmelse i 60 § påkallar likvidation, och varder ej inom en månad därefter till registret, enligt hvad nedan sägs, anmaldt, att föreningen träddt i likvidation, förklare rätten, på ansökan af föreningsmedlem eller styrelseledamot och efter föreningens hörande, att föreningen skall träda i likvidation; och förelägge rätten föreningen att inom viss tid, ej understigande en månad, utse en eller flere likvidatorer vid äfventyr, att förordnande i sådant hänseende eljest meddelas af rätten.

64 §.

Finnes förening, som enligt anmälan till registret trädt i likvidation, sedermera sakna till registret anmälda, behöriga likvidatorer, vare föreningsmedlem eller borgenär, så ock en hvar annan, hvars rätt kan vara beroende däraf, att någon finnes, som äger företräda föreningen, berättigad att hos rätten eller domaren göra ansökning om utseende af likvidatorer; och skall i öfrigt hvad i 59 § är stadgadt i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

65 §.

Likvidator skall vara här i riket bosatt svensk medborgare, där ej Konungen för viss förening medgifver undantag.

Uppdraget att vara likvidator anses gälla intill dess likvidationen blifvit afslutad, men må när som helst återkallas af den, som meddelat uppdraget.

Afgår å föreningssammanträde vald likvidator, innan han fullgjort sitt uppdrag, och finnes ej suppleant, åligger det öfriga likvidatorer att ofördröjligen föranstalta om val af ny likvidator.

66 §.

Likvidatorerna skola ofördröjligen för registrering anmäla, att föreningen trädt i likvidation. Därvid skola uppgifvas

dels likvidatorernas samt, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn äfvensom nationalitet och hemvist,

dels ock, där befogenhet att teckna föreningens firma ej skall utöfvas allenast af likvidatorerna gemensamt, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller gemensamt, sådan befogenhet tillkommer.

Skall annan än likvidator eller suppleant äga nämnda befogenhet, varde uppgift lämnad jämväl å hans fullständiga namn och hemvist.

Afgår likvidator eller suppleant eller utses ny sådan eller sker ändring i fråga om rätten att teckna föreningens firma, skall ock därom anmälan för registrering ofördröjligen göras af likvidatorerna.

Vid anmälan, att likvidator eller suppleant utsetts, skall fogas styrkt afskrift af protokoll eller annan handling, som bestyrker anmälan riktighet.

67 §.

Då likvidatorer utsetts, göra styrelsen ofördröjligen redo för sin förvaltning under den tid, för hvilken densamma ej förut blifvit granskad.

Styrelsens redovisning skall af likvidatorerna ofördröjligen öfverlämnas till revisorerna, som hafva att granska densamma och däröfver inom fyra veckor afgifva skriftlig berättelse. Redovisningen jämte revisorernas berättelse framläggas af likvidatorerna, så snart ske kan, å föreningssammanträde; och skall å det sammanträde till behandling företagas frågan om beviljande af ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid redovisningen omfattar. Om behandling af denna fråga samt om rätt att tala å styrelsens förvaltning äge hvad i 49, 50 och 52 §§ finnes stadgadt motsvarande tillämpning.

68 §.

Likvidatorerna åligger att ofördröjligen söka årsstämming å föreningens okända borgenärer samt att förteckna dess tillgångar och skulder.

I den mån sådant erfordras för likvidationens verkställande och så snart det utan uppenbar skada kan ske, skall föreningens egendom förvandlas i penningar.

69 §.

Likvidatorerna äge ej utan särskildt, af föreningen erhållet bemyndigande afyttra dess fasta egendom annorledes än genom försäljning å offentlig auktion. Hafva likvidatorerna förordnats enligt 58 §, må ej heller lös egendom utan föreningens särskilda bemyndigande af dem försäljas på annat sätt än nu är sagdt; och må, innan beslutet om förordnandet vunnit laga kraft, likvidatorerna ej utan föreningens samtycke vidtaga några likvidationsåtgärder utan allenast taga föreningens egendom under vård och bevaka dess angelägenheter.

I öfrigt skall om likvidatorers befogenhet att företräda förening och om deras rättigheter, så ock om deras skyldigheter gälla i tillämpliga delar hvad angående styrelse eller styrelseledamot i denna lag är stadgadt; dock att hvad i 27 § är stadgadt ej skall äga tillämpning å likvidatorer, som förordnats enligt 58 §.

70 §.

Under likvidation skall föreningens firma tecknas med tillägg af orden »i likvidation».

I öfrigt skall hvad i 35 § finnes föreskrifvet i fråga om underskrifvande af handling, som å föreningens vägnar utfärdas, äga motsvarande tillämpning under föreningens likvidation.

Har under handlingen ej föreningens firma tecknats på sätt, som ofvan i 1 mom. sägs, och framgår ej af handlingens innehåll såväl, att den utfärdats å föreningens vägnar, som ock att föreningen är i likvidation, vare de, som underskrifvit handlingen, ehvad densamma pröfvas vara för föreningen bindande eller ej, ansvarige för hvad genom handlingen må hafva slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

Hvad i 35 § 2 mom. 2 punkten är stadgadt skall gälla jämväl i afseende å handling, som under förenings likvidation å dess vägnar utfärdas.

71 §.

Sedan den i årsstämningen utsatta inställelsedag är förbi och all veterlig gäld blifvit betald, skola föreningens tillgångar skiftas mellan medlemmarna eller öfverlämnas till den, som på grund af stadgarna eller medlemmarnas beslut må vara berättigad att öfvertaga tillgångarna. Är någon del af gälden tvistig eller ej förfallen och kan förty eller af annan orsak betalning ej ske, skola till samma gälds betalning erforderliga medel innehållas och med återstoden så förfaras, som nyss sagts.

Ej må annorledes än nu är sagdt skifte äga rum eller föreningens tillgångar öfverlämnas till den därtill berättigade. Sker det eller befinnas innehållna medel ej lämna tillgång till gälds betalning, vare i händelse af föreningens oförmåga att fullgöra sina förbindelser den, som något uppburit, skyldig att återbära hvad han bekommit.

72 §.

Där *ekonomisk förenings* behållna tillgångar enligt stadgarnas bestämmelse kunna fördelas bland dem, som vid föreningens trädande i likvidation voro medlemmar af föreningen, äge medlemmarna återbekomma en hvar sin insats eller, om tillgångarna ej därtill förslå, hvad på insatsen belöper. Uppstår öfverskott, skall det fördelas efter hufvudtalet, där ej annan grund finnes bestämd i stadgarna, eller öfverskottet enligt stadgarna skall användas för annat ändamål.

73 §.

Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skola de, så snart ske kan, å föreningssammanträde framlägga redovisning för sin förvaltning.

74 §.

Åtnöjes föreningsmedlem ej med likvidatorernas redovisning, skall han genom stämning anhängiggöra sin talan hos domstol inom ett år från den dag, då redovisningen framlades å föreningssammanträde. Försummas det, hafve han förlorat sin talan.

75 §.

Då likvidatorerna å föreningssammanträde framlagt redovisning för sin förvaltning, anses föreningen upplöst; och skola likvidatorerna ofördröjligen därom göra anmälan för registrering.

Vid anmälan skall fogas bestyrkt afskrift af protokoll, som förts i ärendet, äfvensom bevis om dagen för årsstämmingens utfärdande.

76 §.

Afträdes förenings egendom till konkurs, skall underrättelse om den offentliga stämningen samtidigt med kungörelsen därom genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Under konkursen företrädes föreningen såsom konkursgäldenär af styrelsen eller, där vid konkursens början sysslomän enligt 59 § eller likvidatorer varit utsedda, af dessa. Under konkursens fortgång må dock i behörig ordning kunna utses styrelse i stället för sysslomän, som förordnats enligt nämnda paragraf, äfvensom utses nya styrelseledamöter eller nya likvidatorer.

77 §.

Finnes efter konkursens afslutande ej öfverskott, anses föreningen upplöst, då konkursen afslutats. Det åligger dem, som under konkursen sist företrädit föreningen såsom konkursgäldenär, att om föreningens sålunda skedda upplösning ofördröjligen göra anmälan till registret.

Var föreningen ej i likvidation, då dess egendom afträddes till konkurs, och finnes efter konkursens afslutande öfverskott, skall å föreningssammanträde, hvilket bör ofördröjligen utlysas af styrelsen, beslutas, huruvida föreningen skall fortsätta sin verksamhet eller träda i likvidation. Där föreningen träder i likvidation inom fyra veckor efter konkursens afslutande, äge i afseende å likvidationen ej tillämpning hvad i 68, 71 och 75 §§ är stadgadt om årsstämming.

*Bestämmelser afseende allenast ekonomiska föreningar med
personligen ansvariga medlemmar.*

78 §.

Är i ekonomisk förenings stadgar bestämdt, att medlemmarna åtaga sig till visst belopp begränsad personlig ansvarighet för föreningens förbindelser, skola stadgarna, då de för registrering ingifvas, vara försedda med samtliga medlemmarnas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter.

79 §.

Ansökning om inträde i föreningen eller uppsägning till afgang därur skall göras i två exemplar; skolande inträdesansökning innehålla uttryckligt förklarande, att sökanden för föreningens förbindelser åtager sig den personliga ansvarighet, som är bestämd i stadgarna.

Ej må i stadgarna meddelas sådan föreskrift, hvarom i 13 § förmåles.

80 §.

Om medlems inträde i föreningen eller afgang därur skall styrelsen ofördröjligen göra anmälan för registrering.

Vid anmälan om inträde eller om afgang på grund af uppsägning skola fogas bägge exemplaren af den om inträdet eller afgången gjorda framställning; det ena exemplaret skall, försedt med bevis om registreringen, återställas till styrelsen. Vid anmälan om inträde skall ock fogas styrkt afskrift af protokoll rörande beslut, hvarigenom inträdesansökning bifallits.

Är afgången föranledd af medlems död eller af hans uteslutande ur föreningen, efter ty i 15 § sägs, skall anmälan vara åtföljd, i förra fallet, af vederbörlig dödsattest och, i det senare, af styrkt afskrift af protokoll rörande det beslut, som fattats angående medlemmens uteslutande. Skedde afgången på grund af annat förhållande, skall vid anmälan fogas handling, hvarigenom förhållandet styrkes.

Anmälan, hvarom nu är sagdt, må kunna göras af inträdande eller afgående medlem eller hans rättsinnehafvare.

81 §.

Inom utgången af januari månad hvarje år skall styrelsen till registreringsmyndigheten ingifva med styrelseledamöternas egenhändiga namnunderskrifter styrkt, i bokstafs följd ordnad förteckning å dem, som vid årets början voro medlemmar af föreningen.

82 §.

Inträdande medlem svare för alla förbindelser, hvori föreningen vid tiden för inträdet häftar.

Afgår medlem, svare han ej för föreningens därefter uppkommande förbindelser, där den, med hvilken afhandlats, ägde vetskap om afgången.

83 §.

Medlems ansvarighet må göras gällande endast i den mån vid konkurs föreningens tillgångar ej förslå till gäldande af dess skulder samt allenast i den ordning, som i 84 och 85 §§ sägs.

Afgången medlem vare från sin ansvarighet fri, där ej föreningens tillgångar afträdas till konkurs, som börjar inom ett år från det anmälan om afgången, efter verkställd registrering, kungjordes i ortstidningen.

84 §.

Å det sammanträde i föreningens konkurs, då förslag till sista utdelningen af föreningens tillgångar framlägges, skall, där brist för borgenärerna uppstår, af konkursförvaltningen jämväl framläggas förslag till uttaxering å föreningsmedlemmarna, så långt deras ansvarighet räcker, af det för bristens täckande erforderliga belopp, ökad med högst en fjärdedel.

Öfver detta förslag, som skall genom konkursförvaltningens försorg hållas tillgängligt, må klandertalan föras i samma ordning, som angående klander af utdelningsförslag finnes stadgad i konkurslagen. Sådan talan må anställas jämväl af föreningsmedlem.

85 §.

Sedan förslaget till uttaxering vunnit laga kraft eller blifvit af första domstolen i konkurssaken pröfvadt, åligger det sysslomännen i

konkursen att ofördröjligen i den ordning, som finnes stadgad för kungörande af meddelanden åt föreningens medlemmar, infordra uttaxerade beloppen.

Infordradt belopp, som ej erlägges å utsatt tid, skall utsökas af sysslomännen; och vare vid utsökningen förslaget till uttaxering lika gällande som domstols laga kraft ägande dom.

Finnes vid utmätning föreningsmedlem sakna genast utmätningssbar tillgång till utsökta beloppets fulla gäldande, eller varder föreningsmedlems egendom afträdd till konkurs, må, i förra fallet, hvad som brister, och, i senare fallet, hvad å medlemmen belöper uttagas hos öfriga medlemmar, så långt deras ansvarighet räcker. I ty fall skola de vid första uttaxeringsförslaget stadgade grunder lända till efterrättelse.

Är ej förslaget till uttaxering af alla borgenärerna och föreningsmedlemmarna gilladt, må utdelning ej ske, innan tid för klanders anställande är försutten. Har förslaget öfverklagats, må ej belopp, som klandret afser, annorledes än mot borgen utdelas, förrän slutlig dom öfver klandret fallit.

Om registrering.

86 §.

Hos Konungens befallningshafvande skola föras särskilda register, afseende dels ekonomiska föreningar och dels ideella föreningar, för inskrifning af de uppgifter, hvilka enligt denna lag skola för registrering anmälas, eller hvilkas intagande i registren eljest är eller varder föreskrifvet.

87 §.

Anmälan till föreningsregister skall göras skriftligen och vara åtföljd af stadgade afgifter för registreringen och dess kungörande. Aflämnas anmälan genom ombud, eller insändes den med posten, skall underskriften vara af vittnen styrkt.

Då förenings registrering sökes, skall hvarje styrelseledamot och suppleant, så ock i öfrigt en hvar, som, ensam eller gemensamt med annan, är berättigad att teckna föreningens firma, på samma gång egenhändigt inskrifva sin namnteckning i registret eller i särskildt

bihang till detta, såframt ej namnteckningen förefinnes å anmälnings-skriften och blifvit af vittnen styrkt. På enahanda sätt skall förfaras, då anmälan sedermera sker därom, att styrelseledamot eller suppleant blifvit utsedd, eller att eljest någon, ensam eller gemensamt med annan, blifvit berättigad att teckna firman.

88 §.

Är ej, då anmälan efter 80 § 4 mom. göres, anmälda förhållandet så styrkt, som för hvarje fall finnes föreskrifvet, meddele Konungens befallningshafvande styrelsens ledamöter föreläggande, vid vite, att afgifva förklaring, så ock, när omständigheterna därtill föranleda, att insända de handlingar, som för ärendets pröfning må vara erforderliga.

Har eljest den anmälande icke iakttagit de föreskrifter, som finnas för hvarje särskildt fall stadgade, eller pröfvas föreningens stadgar eller beslut, som anmäles för registrering, icke hafva tillkommit i föreskrifven ordning, eller ej stå i öfverensstämmelse med föreskrifterna i denna lag, eller åsyfta lagstridig eller uppenbart osedlig verksamhet eller eljest strida mot lag eller författning, skall registrering vägras. Samma lag vare, där beslut om sådan ändring af föreningens stadgar, att styrelsens säte skall flyttas från ett län till ett annat, för registrering anmäles och Konungens befallningshafvande i det senare länet på förfrågan meddelar, att föreningens firma jämlikt stadgandet i 10 § 4 mom. utgör hinder för föreningens upptagande i detta läns föreningregister.

Vägras registrering, skall Konungens befallningshafvande ofördröjligen hålla sökanden till handa eller, om han uppgifvit post-adress, till honom med allmänna posten öfversända skriftlig underrättelse om beslutet med skälen därför.

89 §.

Har registrering af förening vägrats på den grund, att det stadgarna angifna föremålet för föreningens verksamhet är lagstridigt eller uppenbart osedligt, äge sökanden, där han är missnöjd med beslutet, att å landet senast vid det lagtima ting, som infaller näst efter sextio dagar från beslutets dag, och i stad inom sextio dagar från samma dag genom ansökning hos rätten i den ort, där föreningens styrelse enligt stadgarna skall hafva sitt säte, påkalla pröfning, huruvida hinder, som nu är sagdt, möter mot föreningens registrering. Sådan ansökning skall af rätten eller domaren delgifvas Konungens befallnings-

hafvande, som förordnar ombud att i målet föra det allmännas talan. Finner rätten hinder, som ofvan sägs, ej möta mot föreningens registrering, skall, sedan beslutet härom vunnit laga kraft, Konungens befallningshafvande, om i öfrigt hinder ej möter, på anmälan af föreningens styrelse bevilja registrering.

Är sökanden missnöjd med annat Konungens befallningshafvandes beslut, hvarigenom registrering vägrats, äge sökanden att, vid talans förlust, innan klockan tolf å sextionde dagen från beslutets dag däröfver anföra besvär hos Konungen.

90 §.

Beviljas förenings registrering, låte Konungens befallningshafvande i vederbörande register införa:

- 1) dagen för stadgarnas antagande;
- 2) föreningens firma;
- 3) föremålet för föreningens verksamhet;
- 4) den ort, där styrelsen har sitt säte;
- 5) tiden för räkenskapsafslutning;
- 6) hvarje styrelseledamots och suppleants samt, där eljest någon, ensam eller gemensamt med annan, är berättigad att teckna föreningens firma, dennes fullständiga namn och hemvist;
- 7) där befogenhet att teckna firman ej skall utöfvas allenast af styrelsen, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller gemensamt, sådan befogenhet tillkommer;
- 8) det sätt, hvarpå kallelse till föreningsammansammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom, äfvensom den tid före sammanträde, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna.

Dessutom skall, om föreningen är *ekonomisk förening*, hvars medlemmar åtagit sig personlig ansvarighet för föreningens förbindelser, i registret införas uppgift å det belopp, intill hvilket medlemmarna åtagit sig sådan ansvarighet, äfvensom förteckning å medlemmarna.

Det ena exemplaret af stadgarna skall förses med bevis om registreringen och återställas till sökanden.

91 §.

Anmäles ändring i förhållande, hvarom inskrifning i vederbörande register skett, skall den ändring, där registrering beviljas, anmärkas i registret.

Registreras ändring i förenings stadgar, skall ena exemplaret af det protokoll, som innehåller beslutet om ändringen, till sökanden återställas försedt med bevis om registreringen.

Sker ändring i förenings firma, skall ny fullständig inskrifning i vederbörande register göras.

Beslutar förening, att styrelsens säte skall flyttas från ett län till ett annat, har Konungens befallningshafvande, sedan beslutet härom registrerats, att afföra föreningen ur vederbörande register och, för föreningens registrering i det senare länet, till Konungens befallningshafvande därstädes öfversända utdrag af registret med dithörande bilagor.

92 §.

Hvad i föreningsregister införes med undantag af underrättelse om konkurs, hvarom förmåles i 76 §, skall genom Konungens befallningshafvandes försorg ofördröjligen kungöras så väl i allmänna tidningarna som ock i den stads tidning, där Konungens befallningshafvande har sitt säte, eller, om flera tidningar där utgifvas, i den af dessa, där allmänna påbud för staden vanligen meddelas.

En samling för hela riket af hvad sålunda i allmänna tidningarna kungjorts skall genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket och förses med register för hvarje år.

I den mån nyssnämnda samling tryckes skall den öfversändas till hvarje domstol, Konungens befallningshafvande och öfverexekutor.

Anmälningsskrifter med därvid fogade handlingar äfvensom ingifna medlemsförteckningar skola, särskildt för hvarje förening, förvaras såsom bilagor till vederbörande register.

93 §.

Närmare föreskrifter om registrens förande, de i 92 § stadgade kungörelser, afgifterna för registreringen och för dess kungörande samt tid och sätt för utgifvande af den i nämnda paragraf omförmälda samling och dess öfversändande till vissa myndigheter meddelas af Konungen.

94 §.

Företer förenings registrerade firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister eller aktiebolagsregistret tidigare införd firma, och lider därigenom innehafvaren af sistnämnda firma förfång, äge domstol

på talan af denne förbjuda föreningen att efter viss tid använda förstnämnda firma äfvensom ålägga föreningen det skadestånd, som pröfvas skäligt.

95 §.

Har genom laga kraft ägande dom blifvit förklaradt, att en i föreningsregister införd firma ej vidare må begagnas, eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, hvarom inskrifning skett, ej föreligger, skall på begäran af någondera parten anteckning därom göras i registret. Underrättelse om sådan anteckning skall så kungöras, som i 92 § sägs.

Varder, sedan i vederbörande register gjorts anteckning om förenings konkurs, af öfverrätt förklaradt, att offentlig stämning ej bort utfärdas, skall anteckningen på därom gjord ansökning afföras ur registret.

96 §.

Det, som i enlighet med denna lag blifvit infördt i föreningsregister och kungjordt i ortstidningen, skall anses hafva kommit till tredje mans kännedom, där ej af omständigheterna framgår, att han hvarken haft eller bort hafva kunskap därom.

Innan sådant kungörande skett, kan det förhållande, som blifvit eller bort blifva antecknad i registret, icke med laga verkan åberopas mot annan än den, som visas hafva ägt vetskap därom.

97 §.

Företer den, som inför domstol, Konungens befallningshafvande eller öfverexekutor företräder förening, bevis utvisande, att han den dag, beviset utfärdades, enligt vederbörande föreningsregister var behörig att företräda föreningen, och är det bevis ej äldre än ett år, åligger det myndigheten att ur den i 92 § omförmälda tryckta samling inhämta upplysning, huruvida förändring beträffande behörigheten ägt rum. Hvad i sådant afseende nyssnämnda samling i den mån den kommit myndigheten tillhanda utvisar, skall för myndigheten äga vitsord, där ej annat förhållande visas vara för handen.

98 §.

Öfverensstämmor ej förteckning, hvarom förmäles i 81 §, med inkomna anmälningar om inträde i ekonomisk förening eller afgang

därur, förelägge Konungens befallningshafvande styrelsens ledamöter vid vite att afgifva förklaring och insända de handlingar, som för åstadkommande af rättelse kunna vara erforderliga.

Straffbestämmelser.

99 §.

Med böter från och med tjugofem till och med fem tusen kronor straffes

1) styrelseledamot eller annan, som vid anmälan till registrering mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift;

2) styrelseledamot eller likvidator, där han mot bättre vetande i handling, som framlägges å föreningssammanträde, rörande föreningens angelägenheter meddelar oriktig uppgift;

3) styrelseledamot, som uppsåtligen i strid med bestämmelserna i 20 § 1 punkten låter verkställa utbetalning af föreningens tillgångar;

4) revisor, där han i berättelse eller annan handling, som framlägges å föreningssammanträde, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift rörande föreningens angelägenheter eller uppsåtligen underlåter att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som af honom granskats;

5) revisor, som, utan att det med nödvändighet erfordras för fullgörande af hans uppdrag, yppar något af hvad vid granskningen af styrelsens förvaltning eller föreningens räkenskaper kommer till hans kännedom.

Ej må straff, som ofvan är stadgadt, tillämpas, där förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

100 §.

Åsidosättes föreskrift, som i 33 §, 42 § 1 mom., 44 § 4 mom., 56 § 1 mom., 77 § 1 mom., 80 § 1 mom. eller 81 § är meddelad, straffes den försumlige med böter från och med fem till och med fem hundra kronor.

Samma lag vare

om likvidator, som ej fullgör hvad honom enligt 66 §, 67 § 2 mom. eller 75 § åligger,

samt om ledamot af styrelsen för *ekonomisk förening*, där han underlåter iakttaga föreskrift, som är i 11 § meddelad.

Förseelse mot 42 § 1 mom., 44 § 4 mom. eller 67 § 2 mom. må åtalas allenast af målsägande; och skall härvid såsom målsägande anses såväl föreningen som hvarje medlem däri.

101 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böters eller vitens fulla gäldande, skall förvandling ske enligt allmänna strafflagen.

Särskilda bestämmelser.

102 §.

Den omständighet, att förening registrerats såsom ekonomisk eller ideell förening, utgöre ej hinder för föreningen att, såframt härför erforderlig ändring af stadgarna vidtages, i stället vinna registrering såsom förening af det andra slaget; dock att, såvidt angår *ekonomisk förenings* öfvergång till ideell förening, beslutet om ändring af stadgarna ej må gå i verkställighet förr än ett år förflutit från det beslutet antecknades i registret för ekonomiska föreningar.

103 §.

Föreningsmedlemmar, som genom att öfverträda denna lag eller föreningens stadgar tillskynda föreningen skada, svare för skadan, en för alla och alla för en.

Öfverträda styrelseledamöter, likvidatorer eller föreningsmedlemmar denna lag eller föreningens stadgar och tillskyndas tredje man därigenom skada, vare de, som låtit sådant komma sig till last, ansvarige för skadan, en för alla och alla för en.

Har *ekonomisk förening* i strid med stadgandet i 3 § 1 mom. försålt annorledes än mot kontant betalning, vare den, som förestått rörelsen, ansvarig för all skada, som uppkommer af den sålunda skedda försäljningen. Talan om sådant skadestånd må, där föreningens egendom afträds till konkurs, af konkursboet anställas utan hinder däraf, att föreningen frikallat den, som förestått rörelsen, från skadeståndsskyldighet.

104 §.

Förening vare uti de mål, för hvilka ej annorlunda genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där styrelsen enligt stadgarna har sitt säte.

105 §.

Försummelse att enligt bestämmelse i denna lag göra anmälan för registrering skall åtalas vid allmän underrätt i den ort, där föreningens styrelse enligt stadgarna har sitt säte.

106 §.

Innehålla förenings stadgar förbehåll, att tvister mellan föreningen och styrelsen eller ledamot däraf eller föreningsmedlem skola hänskjutas till afgörande af en eller flere skiljemän, äge det förbehåll samma verkan, som tillkommer skiljeaftal; och gälle om påkallande af förbehållets tillämpning hvad om stämning i denna lag finnes stadgad.

2 kap. Om oregistrerade föreningar.

107 §.

Förening, hvilken ej blifvit registrerad, kan ej förvärfva fast egendom, ej heller inför domstol eller annan myndighet göra fordran eller annan rättighet gällande.

108 §.

Handla ledamöter af oregistrerad förenings styrelse eller medlemmar i föreningen eller andra å föreningens vägnar, svare de, som i åtgärden eller beslut därom deltagit, för uppkommande förbindelser såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en.

3 kap. Om undantag från lagens tillämplighetsområde.

109 §.

Därest förening, som äger bestånd, då denna lag träder i kraft, och håller sina stadgar hemliga, vill utan iakttagande af föreskrifterna i denna lag vinna förmåga att såsom ideell förening förvärfva rättigheter och ikläda sig skyldigheter samt inför domstol och annan myndighet söka, kära och svara, göre därom ansökning hos Konungen.

110 §.

Hvad i denna lag är föreskrifvet skall ej äga tillämpning å

- 1) sparbanker;
- 2) sjukkassor, understödsföreningar eller andra försäkringsföreningar;
- 3) föreningar för anskaffande af lån mot säkerhet af in-teckning i fast egendom, å hvilka gällande bestämmelser om hypoteksföreningar äga tillämpning;
- 4) af främmande kristna eller mosaiska trosbekännare bildade församlingar, som äga rätt till offentlig religionsöfning;
- 5) nationsföreningar eller med dem likställda föreningar vid rikets universitet eller högskolor eller sammanslutningar af sådana föreningar;
- 6) föreningar, hvilkas stadgar blifvit af Konungen stadfästade, innan denna lag träder i kraft.

Ej heller göres genom denna lag ändring i hvad om föreningar för visst ändamål eljest är i lag eller författning särskildt stadgadt.

111 §.

Genom denna lag upphäfves lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895.

112 §.

Denna lag skall träda i kraft den — — — — —

Rättigheter och skyldigheter, som uppkommit dessförinnan, bedömas efter äldre lag; dock att rättigheter, som nu sagts, ej må vid domstol eller annan myndighet göras gällande af förening, som ej blifvit registrerad.

Har förening, som afses i 1 § af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895, antagit stadgar och utsett styrelse, innan denna lag trädit i kraft, må föreningen registreras enligt bestämmelserna i sagda lag. Har förening blifvit i enlighet med sistnämnda lags bestämmelser upplöst, skola i fråga om likvidationen gälla bestämmelserna i samma lag, men i öfrigt skall denna lag äga tillämpning jämväl å föreningar, som äga bestånd, då lagen träder i kraft.

I fråga om styrelseledamot eller suppleant, som enligt äldre lag berättigats teckna förenings firma, skola bestämmelserna i 26 och 27 §§ lända till efterrättelse.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen.**

Härigenom förordnas, att 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

22 Kap.

14 §.

Går fullmäktig i sak, den honom betrodd är, svikligen hufvudmannens vederpart tillhanda, vare sig med skrifts uppsättande, eller med råd eller skäl, eller eljest till hufvudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags utförande trolöshet emot hufvudman; vare lag som i 11 § sägs; och varde fullmäktig, som med sådant brott beträdes, dömd ovärdig att vidare föra andras talan inför rätta.

Såsom syssloman skall ock straffas, efter ty nu sagdt är, ledamot i styrelse för bolag eller förening, så ock annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.

Förleder man, i sviklig afsikt, annan till oskäligen rättegång; straffes med böter.

23 Kap.

4 §.

Har bolag eller förening kommit i konkurstillstånd, och finnes styrelseledamot eller annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter, hafva mot borgenärerna sig förbrutit, som här ofvan sägs; då skall han straffas, som vore han gäldenär i konkursen.

Denna lag träder i kraft den — — —

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken.**

Härigenom förordnas, att 11 kap. 15 § rättegångsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Är stämning tagen å bolag, förening eller annat samfund, eller å stiftelse eller annan sådan inrättning, varde stämningen, där ej för särskildt fall är annorlunda stadgadt, delgifven den, som äger att företräda samfundet eller inrättningen, eller, där flere, hvar för sig eller gemensamt, äro därtill behörige, någon af dem.

Är ej någon satt att företräda samfund, som stämmas skall, men finnes någon, som äger sammankalla dem, hvilka hafva att öfver samfundets angelägenheter besluta, skall stämningen honom delgifvas.

Denna lag träder i kraft den — — —

Förslag

till

Lag

**om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig
preskription och om årsstämming den 4 mars 1862.**

Härigenom förordnas, att 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Då makar varda i äktenskapet skilda,
eller handelsbolag eller annat bolag, som, enligt hvad särskildt
är stadgadt, allmänt kungjordt varit, eller registrerad förening träder i
likvidation eller försättes i konkurs,
eller myndig person varder under förmyndare ställd,
må ock kallelse å okända borgenärer så sökas, som i 9 § sagdt är.

Denna lag träder i kraft den — — —

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906.**

Härigenom förordnas, att 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Med bolag afses i denna lag icke enkelt bolag eller bolag, som drifver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse.

Med förening afses i denna lag förening, hvilken icke drifver rörelse, som nyss sagts.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott onsdagen den 27 mars 1907.

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN,
SWARTZ.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson anförde i underdånighet:

»Sedan Kungl. Maj:t den 29 november 1901 behagat uppdraga åt särskilda kommitterade att utarbета förslag till lagbestämmelser dels angående den rättsliga ställning, som kunde pröfvas böra tillkomma annan förening än sådan, som hade ekonomisk verksamhet till sin uppgift, dels ock beträffande kontroll öfver vården och förvaltningen af s. k. fromma stiftelser,

afgifvo kommitterade den 21 december 1903 underdånigt betänkande med förslag till

lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet;

lag om offentligen erkända stiftelser;

lag om ändrad lydelse af 11 kap. 9 §, 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen;

lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken;
 lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig pre-
 skription och om årsstämming den 4 mars 1862; samt
 cirkulär till domkapitlen om skyldighet att till kammarrätten in-
 sända redovisning för stiftelser.

Öfver dessa förslag hafva öfverståthållareämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länen afgifvit infortrade underdåniga utlåtanden. Härjämte hafva domkapitlen i riket, hofkonsistorium och Stockholms stads konsistorium äfvensom kanslersämbetet för universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet, efter hörande af de akademiska konsistorierna och lärarekollegiet vid nämnda institut, fått i underdånighet yttra sig öfver förslaget till lag om offentligen erkända stiftelser, i samband hvarmed några af sistberörda myndigheter afgifvit underdåniga yttranden jämväl öfver förslaget till lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet samt direktionen för Uppsala studentkår beträffande samma lagförslag till kanslersämbetet inkommit med en framställning, som ämbetet jämte yttrande af större akademiska konsistoriet i Uppsala och eget underdånigt utlåtande till Kungl. Maj:t öfverlämnat.

Omförmälda lagförslag hafva därefter inom justitiedepartementet gjorts till föremål för en öfverarbetning, hvilken numera är afslutad i fråga om förslaget till lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet och de lagförslag, som därmed stå i omedelbart sammanhang. Då hinder ej synes möta att låta denna del af den lagstiftning, kommitterade föreslagit, oberoende af den öfriga blifva föremål för de åtgärder, som äro erforderliga för att den må kunna föreläggas Riksdagen, har jag ansett för tids vinnande lämpligt att nu upptaga berörda del af kommitterades förslag till fortsatt behandling.»

Efter redogörelse för handligarnas innehåll, i hvad de afse ifrågasvarande del af kommitterades förslag, anförde departementschefen vidare:

»Hvad först beträffar förslaget till *lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet*, har den företagna granskningen af detta förslag icke föranledt någon rubbning af hufvudgrunderna för detsamma utan endast vissa jämkningar i dess detaljbestämmelser. Dessa jämkningar — fränsedt några sådana af helt och hållet eller öfvervägande redaktionell beskaffenhet — äro följande.

I § andra stycket i förslaget har ansetts lämpligen kunna erhålla en lydelse, som öfverensstämmer med lydelsen af motsvarande stadgande i 1 § andra stycket af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895.

Äfven 3 § andra stycket i förslaget har delvis bragts till större likhet med motsvarande bestämmelser i 3 § andra stycket i omförmälda lag. Dessutom hafva några uttryck förtydligats och fullständigats, hufvudsakligen i enlighet med önskingar, som framställts af de i ärendet hörda myndigheterna. Villkoren för att vinna registrering hafva förenklats så till vida, som man eftergifvit anspråket på, att registreringsansökning skall innehålla uppgift å den eller dem af styrelsens ledamöter, som äro berättigade att underteckna de skriftliga afhandlingar, som för föreningen ingås. Denna förenkling sammanhänger med en i 16 § vidtagen ändring i fråga om handlingars undertecknande med styrelseledamöters namn.

I 4 § har under 10) införts bestämmelse, att stadgarna skola angifva, huruvida och under hvilka villkor föreningsmedlemmar må påfordra extra sammanträde. Enligt kommitterades förslag tillkommer sådan rätt föreningsmedlemmar endast om den är i stadgarna föreskrifven. Berörda rätt har emellertid synt vara af så stor betydelse för medlemmarna, att, om de vilja afstå därifrån, detta bör ske genom en uttrycklig bestämmelse i stadgarna. Skall åter dylik rätt finnas, erfordras i stadgarna ett angifvande af villkoren för dess utöfvande, då, såsom kommitterade framhållit, förhållandena i nu förevarande föreningar äro så växlande, att någon allmän regel, motsvarande den i 20 § andra stycket af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet meddelade, icke lämpligen kan införas i förslaget.

Andra punkten i 7 § första stycket af kommitterades förslag har uteslutits, enär den där gifna bestämmelsen, enligt hvilken utfästelse att under viss tid erlägga afgifter under alla förhållanden skulle äga bindande verkan, ansetts äfventyra utöfningen af den föreningsmedlem tillerkända rätt att när som helst utgå ur föreningen.

I 8 § har vidtagits den förändring, att för giltigheten af beslut om ändring af stadgarna eller om föreningens upplösning skola, där annat ej föreskrifvits i stadgarna, gälla samma villkor som enligt 17 § andra stycket i lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet.

Den förändrade lydelsen af 10 § utgör en följd af motsvarande förändringar i 3 §.

Likaså står den i 14 § fjärde stycket vidtagna uteslutning af bestämmelsen om skyldighet för styrelsens ordförande att för registrering anmäla förändringar i befogenheten att underteckna de skriftliga afhandlingar, som för föreningen ingås, i sammanhang därmed att enligt företagen ändring i 3 § andra stycket registreringsansökning ej skall innehålla uppgift å de styrelseledamöter, som äga sådan befogenhet.

Den sålunda i 14 § beredda lättunden har, liksom den motsvarande i 3 §, sin grund i den förenkling, som i 16 § genomförts beträffande handlingars undertecknande med styrelseledamöters namn. Det har ansetts, att i föreningar för annan än ekonomisk verksamhet anspråket på en personlig underskrift är tillräckligt tillgodosedt, om blott någon styrelseledamot undertecknat handlingen med sitt namn. Äfven med denna enklare form vinnes hvad som i allt fall torde vara det väsentliga, nämligen att den för föreningen gjorda underskriften icke kan få en fullkomligt opersonlig karaktär, genom endast en stämpel e. d., utan man vid uppstående tvist har någon styrelseledamot att hålla sig till.

Att i 27 § af kommitterades förslag efter ordet »ortstidning» orden »genom hvilken kallelse till sammanträde skall bringas till föreningsmedlemmarnas kännedom» uteslutits har berott på en erinran som en af de i ärendet hörda myndigheterna framställt därom, att för tillämpning af det föreslagna stadgandet det stundom kunde blifva behöfligt att från föreningen inhämta närmare upplysningar än dess stadgar innehöle beträffande sättet för kungörande af kallelser till förenings-sammanträden, men att sådant kunde möta svårigheter i förevarande fall, då det vore antagligt, att föreningen saknade styrelse. I likhet med hvad på annat håll i lag förekommer, synes det kunna öfverlåtas åt rätten eller domaren att bestämma, i hvilken ortstidning de föreslagna kungörelserna skola införas.

I en ny §, 30 §, har stadgats rätt för Konungen att upplösa förening, som utöfvar politisk verksamhet inom främmande stat. Det sålunda meddelade stadgandet öfverensstämmer i hufvudsak med hvad som föreslagits i en vid kommitterades betänkande fogad reservation, hvilken vunnit understöd af åtskilliga bland de i ärendet hörda myndigheterna.

För att undvika förändring af nummerbeteckningen å de efterföljande paragraferna hafva 29 och 30 §§ i kommitterades förslag sammanförts till en §.

Upplösning enligt 30 §, med den lydelse denna § nu erhållit, har i 31 § bort upptagas bland de fall, som utgöra undantag från den allmänna regeln, att vid förenings upplösning likvidation skall verkställas af styrelsens ledamöter såsom likvidatorer. De förändringar, som vidtagits i 31 § andra stycket, hafva afsett att äfven för likvidatorerna genomföra befrielse från skyldigheten att till registret lämna uppgifter angående befogenheten att underteckna de skriftliga afhandlingar, som för föreningen ingås.

Enligt kommitterades förslag, 33 §, är likvidatorernas befogenhet vidsträcktare än styrelsens så till vida, som de förra äga att utan särskildt,

af föreningen erhållet bemyndigande försälja fast egendom å offentlig auktion. Till stöd för detta förslag hafva kommitterade anfört, att, då förenings tillgångar stode under likvidation, det ofta låge i sakens natur, att dylik försäljning skulle ske. Äfven om försäljning erfordras, hvilket i ideella föreningar icke torde så regelbundet vara händelsen som i ekonomiska, läser emellertid ett bemyndigande af föreningen att företaga försäljningen utan olägenhet kunna afvaktas, och berörda bestämmelse har därför uteslutits.

Bland de uppgifter, som vid förenings registrering skola införas i registret, upptager 42 § i kommitterades förslag under punkten 5) följande: »hvilken eller hvilka bland styrelseledamöterna äro berättigade att underteckna de skriftliga afhandlingar, som för föreningen ingås.» Då enligt den ändrade lydelsen af 3 § någon anmälan om berörda förhållande icke skall ingå i registreringsansökningen, är det gifvet att nämnda punkt bör utgå. Äfven punkten 6) »huru kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom» har uteslutits, då de däri angifna förhållanden icke äro af den vikt, att en anteckning om dem kan anses behöflig i registret, hvars betydelse starkt begränsats därigenom att, i öfverensstämmelse med kommitterades förslag, något kungörande i tidningarna af registrets innehåll ej föreskrifves.

Genom den vidgade omfattning, som gifvits åt 50 § första stycket, har man tillmötesgått önsknningar, som akademiska myndigheter och Uppsala studentkårs direktion uttalat angående studentkårs behandling enligt samma grunder, som föreslagits för nationsförening. Likställda med nationsföreningar äro enligt Kungl. Maj:ts nådiga beslut den 8 december 1904 och den 18 januari 1907 medicinska föreningen vid karolinska mediko-kirurgiska institutet och Göteborgs högskolas studentkår.

Såsom ett andra stycke i samma § har införts ett stadgande, som har sin motsvarighet i 70 § andra stycket af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, nämligen att genom den föreslagna lagen ej göres ändring i hvad om föreningar för visst ändamål eljest är i lag särskildt stadgad. En sådan bestämmelse torde vara lämplig för att utesluta möjligheten af den missuppfattning, att genom den föreslagna lagen skulle göras rubbning i vissa äldre bestämmelser om föreningar eller dem närstående rättbildningar, t. ex. de stadganden, som innefattas i 13 och 14 §§ i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864 samt i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873.

Det tillagda tredje stycket i 50 § afser att i enlighet med en hemställan, som gjorts af några bland de i ärendet hörda myndigheterna bereda nu bestående föreningar, som hålla sina stadgar hemliga, möjlighet att vinna rättspersonlighet utan att stadgarna blifva för allmänheten tillgängliga. Detta syfte kan icke uppnås genom att från området för lagens tillämpning undantaga dylika föreningar i likhet med de i första stycket af samma § omförmälda. Häraf skulle nämligen följa, att föreningens rättspersonlighet blefve beroende på särskild pröfning, när fråga därom uppstode, och en sådan pröfning skulle icke kunna verkställas, utan att stadgarna framlades. Det har därför öfverlämnats åt Konungen att medgifva föreningar af nämnda slag rättspersonlighet.

I förslaget till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 9 §, 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen har hvad som afser 11 kap. 9 § uteslutits. Förslaget i denna del har nämligen icke något direkt sammanhang med det lagstiftningsarbete, som åsyftar att bereda föreningar för annan än ekonomisk verksamhet en tryggad rättslig ställning, utan har af kommitterade utarbetats på grund af ett särskildt uppdrag, som de genom Kungl. Maj:ts nådiga beslut den 21 februari 1902 erhållit. Till följd af berörda uteslutning har förslagets rubrik blifvit förslag till *lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen*.

De förändringar, som i öfrigt vidtagits i sistnämnda lagförslag, hafva blifvit behöfliga på den grund att icke, såsom kommitterade förutsatt, förslaget till lag om offentligen erkända stiftelser samtidigt företages till behandling.

Förlagen till *lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken* och till *lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862* äro oförändrade.

Då det syntes behöfligt att, i samband med förevarande lagstiftningsarbete, till föreningar för annan än ekonomisk verksamhet utsträcka gällande förbud för bolag och föreningar att utom i särskildt angifna fall förvärfva fast egendom å landet inom vissa delar af vårt land, har inom justitiedepartementet utarbetats ett förslag till *lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906.*»

Departementschefen uppläste härefter ifrågavarande lagförslag af den lydelse bilagorna A—E vid detta protokoll utvisa och hemställde i underdånighet, att högsta domstolens utlåtande öfver förslagen måtte för det ändamål, § 87 regeringformen omförmäler, genom utdrag ur protokollet inhämtas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i nåder lämna bifall.

Vid protokollet
Erik Ölander.

Förslag
till
L a g
om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet.

1 §.

Förening, som fullföljer ett religiöst, välgörande, politiskt, socialt, vetenskapligt, konstnärligt eller sällskapligt syfte eller afser vårdande af yrkesangelägenheter eller eljest icke har ekonomisk verksamhet till sin uppgift, må, där stadgar blifvit antagna och styrelse utsedd, kunna, i enlighet med hvad här nedan sägs, varda registrerad.

Ej må den omständigheten, att förenings medlemmar, uteslutande eller till en del, utgöras af bolag, föreningar, kommuner eller andra samfälligheter, vara hinder mot föreningens registrering.

Är ej i stadgarna annorlunda bestämdt, medför medlemskap i föreningen ej rätt till andel i föreningens tillgångar.

2 §.

Innan förening blifvit registrerad, kan den ej förvärfva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara.

Ingå förbindelse å förenings vägnar, innan den blifvit registrerad, vare de, som ingått förbindelsen, ansvariga därför såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en.

3 §.

Ansökning om förenings registrering skall göras af styrelsens ordförande.

Sådan ansökning skall innehålla uppgift å styrelseledamöternas fullständiga namn äfvensom om deras nationalitet och hemvist samt vara åtföljd af:

1) två med ordförandens egenhändiga, bevittnade namnunderskrift till riktigheten styrkta exemplar af föreningens stadgar;

2) protokoll vid sammanträde med föreningens medlemmar, utvisande att styrelse blifvit utsedd och stadgarna antagna, samt, där särskild stadfästelse är för stadgarnas giltighet förutsatt, bevis att sådan stadfästelse meddelats.

4 §.

Föreningens stadgar skola angifva:

- 1) föreningens benämning;
- 2) föreningens ändamål;
- 3) den ort, där föreningens styrelse skall hafva sitt säte;
- 4) villkoren för inträde i föreningen;
- 5) afgifterna till föreningen, där sådana skola förekomma;
- 6) huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet;
- 7) huru revision af styrelsens förvaltning skall ske;
- 8) tiden för räkenskapsafslutning;
- 9) huru ofta ordinarie sammanträde skall hållas;
- 10) huruvida och under hvilka villkor medlemmar må påfordra extra sammanträde;
- 11) huru kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom;
- 12) huru i händelse af föreningens upplösning med behållna tillgångar skall förfaras.

Ej må i stadgarna intagas bestämmelse, att medlemmarna personligen ansvara för föreningens förbindelser.

5 §.

Förenings benämning skall vara så affattad, att föreningen däri-genom tydligt skiljer sig från andra kända föreningar.

6 §.

Medlem af förening äger att när som helst efter skriftlig anmälan hos styrelsen eller dess ordförande utträda ur föreningen.

Ej må medlem uteslutas ur föreningen annorledes än stadgarna angifva.

7 §.

Medlem, som utträder eller uteslutes ur förening, är ändock skyldig att för löpande året betala årsavgift. Innehålla stadgarna härutinnan lindrigare bestämmelser, lände det till efterrättelse.

Afider medlem, vare stärbhusdelägarna icke ansvariga för hans avgifter till föreningen.

8 §.

Är ej annat i stadgarna bestämdt, gälle:

att en hvar af föreningens medlemmar äger att å sammanträde deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter;

att hvarje medlem därvid äger en röst;

att medlem icke är berättigad att sin rösträtt å annan öfverlåta;

att såsom föreningens beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas;

att, vid lika röstetal, val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet; och

att beslut om ändring af stadgarna eller om föreningens upplösning icke är giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom, eller beslutet fattats å två på hvarandra följande sammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträds af minst två tredjedelar af de röstande.

Öfver beslut, som fattas å sammanträde, skall genom styrelsens försorg föras protokoll.

9 §.

Ej må någon deltaga i afgörande af sådan föreningens angelägenhet, hvari hans enskilda rätt är mot föreningens stridande; och

må förty ledamot af styrelsen ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, ej heller i val af revisor.

10 §.

Beslut om ändring af stadgarna skall registreras. Styrelsens ordförande skall härom ofördröjligen göra ansökning och därvid foga:

1) i två exemplar, med ordförandens egenhändiga, bevittnade namnunderskrift styrkta utdrag af protokoll, som i det ärende förts;

2) där särskild stadfästelse å ändringen är för dess giltighet förutsatt, bevis att sådan stadfästelse meddelats.

11 §.

Styrelsen äge, när den finner lämpligt, kalla föreningens medlemmar till extra sammanträde.

12 §.

Underlåter styrelsen eller den^e eljest vederbör att i föreskrifven ordning kalla föreningens medlemmar till sammanträde, då sådant enligt stadgarna skall hållas, och bestämma ej stadgarna, huru i sådant fall skall förfaras, har magistrat eller kronofogde i orten att, på anmälan af föreningsmedlem, ofördröjligen utlysa sammanträde.

13 §.

Menar styrelsen eller ledamot däraf eller föreningsmedlem, att beslut, som fattats å sammanträde, icke i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller författning eller mot föreningens stadgar, äge därå tala genom stämning å föreningen inom två månader från beslutets dag. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

14 §.

Föreningen företrädes af styrelsen, som kan bestå af en eller flera personer. Består styrelsen af endast en person, har han att fullgöra hvad enligt denna lag åligger styrelsens ordförande.

Ledamot af styrelsen skall vara i Sverige bosatt svensk undersåte, där ej Konungen för viss förening medgifver undantag.

Där ej i stadgarna blifvit annorlunda bestämdt, må styrelseledamot, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å sammanträde från uppdraget skiljas.

Ändring i styrelsens sammansättning skall af styrelsens ordförande ofördröjligen anmälas för registrering.

15 §.

Angående styrelseledamots befogenhet att för föreningen mottaga stämning är stadgadt i rättegångsbalken; och skall hvad i sådant afseende gäller äga tillämpning, jämväl då annat offentlig myndighets bud skall delgifvas föreningen.

Vill styrelsen eller ledamot däraf klandra beslut, som fattats å sammanträde, eller eljest kära till föreningen, delgifve stämningen föreningens revisor eller, där flere revisorer äro utsedda, någon af dem, och åligge den, som erhållit del af stämningen, att ofördröjligen kalla föreningens medlemmar till sammanträde för val af ombud att i den tvist föra föreningens talan.

16 §.

Fullmakt eller afhandling, som för förening skriftligen utfärdas, skall undertecknas å dess vägnar och med utsättande af dess benämning samt med tillägg af orden »förening för annan än ekonomisk verksamhet»; och skall minst en styrelseledamot jämväl underskrifva sitt namn.

Är fullmakt eller afhandling, som för föreningen utfärdas, ej behörigen underskrifven å dess vägnar, svare de, som handlingen underskrifvit, en för alla och alla för en såsom för egen skuld, för hvad på grund af fullmakten eller genom afhandlingen slutits.

17 §.

Styrelsen må ej utan särskildt, af föreningen erhållit bemyndigande afyttra eller med in-teckning för gäld belasta föreningens fasta egendom.

Annan inskränkning i styrelsens befogenhet att företräda föreningen vare utan verkan mot en hvar, som ej visas hafva om den inskränkning ägt kännedom.

18 §.

Såsom styrelsens beslut gälle, där ej annorlunda är i stadgarna bestämdt, den mening, om hvilken vid sammanträde de flesta röstande förenat sig, men vid lika röstetal den mening, som biträdas af ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot af styrelsen äge ej deltaga i afgörande af fråga, hvori hans enskilda rätt är mot föreningens stridande.

19 §.

Styrelsen åligge att vid fullgörandet af sitt uppdrag ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som meddelas af föreningen och ej strida mot lag eller författning eller mot föreningens stadgar.

20 §.

Öfver förenings medlemmar skall genom styrelsens försorg hållas förteckning.

21 §.

Styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper skola granskas af en eller flere revisorer. Öfver granskningen skall afgifvas utlåtande.

Revisor må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å sammanträde skiljas från uppdraget.

Hvad i 19 § är stadgadt om styrelse skall äga motsvarande tillämpning å revisorer.

22 §.

Revisor skall äga ständig tillgång till föreningens alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må af honom begärd upplysning angående förvaltningen ej af styrelsen förvägras.

Revisorerna äge kalla föreningens medlemmar till extra sammanträde, när de finna omständigheterna det påfordra.

23 §.

Revisorernas utlåtande skall framläggas å sammanträde. Fråga om beviljande af ansvarsfrihet för styrelsen för den tid, utlåtandet omfattar, må kunna uppskjutas till afgörande vid nytt sammanträde.

Varder talan å förvaltningen under den tid, utlåtandet omfattar, ej anställd inom ett år, från det utlåtandet å sammanträde framlades, vare så ansedt, som om ansvarsfrihet blifvit beviljad.

Utan hinder däraf att ansvarsfrihet beviljats, äge föreningen att inom två år, från det utlåtandet å sammanträde framlades, i afseende å förvaltningen anställa talan mot styrelseledamot, som visas hafva vid redogörelse för förvaltningen mot bättre vetande meddelat oriktig uppgift, där denna kan antagas hafva inverkat å beslutet om ansvarsfrihet.

24 §.

Hafva revisorer i sitt utlåtande mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik uppgift, som styrelsen vid redogörelse för förvaltningen meddelat, eller vid fullgörandet af sitt uppdrag visat grof vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, föreningen ansvariga för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en. Ej må dock talan härom anställas, sedan två år förflutit från det revisorernas utlåtande framlades å sammanträde.

25 §.

Afträdes förenings egendom till konkurs, som börjar inom två år, från det revisorernas utlåtande framlades å sammanträde, äge konkursboet att anställa klander å förvaltningen för den tid, utlåtandet afser, ändå att ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad, äfvensom att mot revisorerna föra sådan talan, som i 24 § sägs.

Talan enligt denna § skall anhängiggöras inom en månad från inställedagen eller, där tiden för talans anställande af föreningen, efter ty ofvan är sagdt, då ännu ej gått till ända, inom utgången af den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

26 §.

Finnes förenings verksamhet strida mot lag eller författning eller sedlighet eller det i föreningens stadgar angifna syfte, äge rätten att på yrkande af allmän åklagare eller föreningsmedlem förklara föreningen upplöst; och förordne rätten i sådant fall en eller flere likvidatorer att verkställa föreningens likvidation.

27 §.

Saknar förening till registret anmäld, behörig styrelse, äge föreningsmedlem eller borgenär hos rätten eller domaren göra ansökning om föreningens upplösning. Kungörelse härom med uppgift om tiden, när ansökningen kommer att af rätten pröfvas, skall af rätten eller domaren utfärdas och minst tre månader före nämnda tid införas i allmänna tidningarna samt i ortstidning. Rätten eller domaren äge ock, där så äskas, förordna en eller flere gode män att emellertid såsom likvidatorer företräda föreningen. Styrkes på utsatta tiden, att anmärkta förhållandet fortfar, förklare rätten föreningen upplöst och förordne en eller flere likvidator att verkställa dess likvidation.

28 §.

Om rättens beslut, hvarigenom föreningen förklarats upplöst, så ock om förordnande, som enligt 26 eller 27 § meddelats, skall underrättelse ofördröjligen genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

29 §.

Afträdes förenings egendom till konkurs, skall föreningen anses upplöst den dag, då dess konkursansökning ingafs till rätten eller domaren, eller, i anledning af borgenärs ansökning om konkurs, offentlig stämning utfärdades. Underrättelse om den offentliga stämningen skall, samtidigt med kungörelsen därom, genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Under konkursen företrädes föreningen såsom konkursgäldenär af styrelsen eller, där föreningen vid konkursens början var upplöst, af likvidatorerna; dock må ny styrelse eller nya likvidatorer kunna under konkursens fortgång i behörig ordning utses.

30 §.

Utöfvar föreningen politisk verksamhet inom främmande stat, må Konungen förklara föreningen upplöst. Efter erhållen underrättelse om beslutet har Konungens befallningshafvande att förordna en eller flere likvidatorer att verkställa föreningens likvidation.

31 §.

Upplöses förening af annan anledning än i 26, 27, 29 eller 30 § sägs, skall likvidation verkställas af styrelsens ledamöter såsom likvidatorer, där ej, till följd af stadgarnas bestämmelse eller föreningens beslut, en eller flere särskilda likvidatorer utses. Uppdraget att vara likvidatorer anses gälla, intill dess likvidationen blifvit afslutad, men må när som helst kunna af föreningen återkallas.

Likvidatorerna skola ofördröjligen för registrering anmäla upplösning, hvarom i denna § sägs, med uppgift å dem, som äga verkställa likvidationen. Afgår likvidator eller utses ny sådan, skall ock därom anmälan för registrering ofördröjligen göras.

32 §.

Likvidatorerna åligger att ofördröjligen söka årsstämming å föreningens okända borgenärer samt att förteckna dess tillgångar och skulder.

33 §.

Om likvidatorers befogenhet att företräda förening och deras skyldigheter gälle i tillämpliga delar, hvad angående styrelse är stadgadt.

34 §.

Under likvidation skall fullmakt eller afhandling, som för förening skriftligen utfärdas, underskrifvas på sätt i 16 § 1 mom. sägs med tillägg af orden »i likvidation».

Hvad i 16 § 2 mom. finnes föreskrifvet skall äga motsvarande tillämpning under föreningens likvidation.

35 §.

Föreskrift, som jämlikt 4 § 12) meddelats om användningen af förenings tillgångar, må ej gå i verkställighet, innan den i årsstämningen utsatta dag är förbi och all veterlig gäld blifvit betald.

Då likvidationen afslutats, skola likvidatorerna ofördröjligen göra anmälan därom för registrering.

36 §.

Åtnöjes medlem ej med åtgärd, som under likvidationen vidtagits, skall han anhängiggöra sin talan hos domstol inom ett år från den dag, likvidationen afslutades. Försummas det, hafve han förlorat sin talan.

37 §.

Förening vare uti de mål, för hvilka ej annorlunda genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där styrelsen enligt stadgarna har sitt säte.

Innehålla stadgarna föreskrift, att tvister mellan föreningen och styrelsen eller ledamot däraf eller föreningsmedlem skola hänskjutas till afgörande af en eller flere skiljemän, äge den föreskrift samma verkan, som skiljeaftal tillkommer, och gälle om påkallande af föreskriftens tillämpning hvad om stämning i denna lag finnes stadgadt.

38 §.

Öfverträda styrelseledamöter, likvidatorer eller föreningsmedlemmar denna lag eller föreningens stadgar, svare de för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en.

39 §.

Hos Konungens befallningshafvande skall föras föreningsregister för inskrifning af de uppgifter, hvilka enligt denna lag skola för registrering anmälas.

40 §.

Anmälan till registret skall hos Konungens befallningshafvande i det län, inom hvilket styrelsen skall hafva sitt säte, göras skriftligen, med uttryckligt tillkännagifvande, att föreningen icke har ekonomisk verksamhet till sin uppgift, och vara åtföljd af stadgade afgifter för registreringen.

Anmälningsskrifter med därtill hörande handlingar skola, särskildt för hvarje förening, förvaras såsom bilagor till registret.

41 §.

Har den anmälände icke iakttagit de föreskrifter, som finnas för hvarje särskildt fall stadgade, eller pröfvas förenings stadgar eller beslut, som för registrering anmäles, icke hafva i föreskrifven ordning tillkommit eller ej stå i öfverensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning, skall registrering vägras.

Vägras registrering, skall Konungens befallningshafvande ofördröjligen hålla sökanden tillhanda eller, om han uppgifvit fullständig adress, till honom med allmänna posten öfversända skriftlig underrättelse om beslutet med skälen därför.

Är sökanden med beslutet missnöjd, äge han att, vid talans förlust, innan klockan tolf å sextionde dagen från beslutets dag däröfver anföra besvär hos Konungen.

42 §.

Beviljas förenings registrering, låte Konungens befallningshafvande i registret införa:

- 1) föreningens benämning;
- 2) föreningens ändamål;
- 3) den ort, där styrelsen har sitt säte;
- 4) styrelseledamöternas fullständiga namn och hemvist.

Det ena exemplaret af stadgarna skall, försedt med bevis om registreringen, till sökanden återställas.

43 §.

Anmäles ändring i förhållande, hvarom inskrifning i registret skett, skall den, om registrering beviljas, anmärkas i registret.

Registreras ändring i förenings stadgar, skall ena exemplaret af det protokoll, som innehåller beslutet om ändringen, till sökanden återställas, försedt med bevis om registreringen.

Sker ändring i föreningens benämning, skall ny fullständig inskrifning i registret göras.

Besluter förening, att styrelsens säte skall flyttas från ett län till annat, har Konungens befallningshafvande, sedan beslutet härom registrerats, att afföra föreningen ur sitt register och, för föreningens registrering i det senare länet, till Konungens befallningshafvande därstädes öfversända utdrag af registret med dithörande bilagor.

44 §.

Närmare föreskrifter om registrets förande och afgifterna för registreringen meddelas af Konungen.

45 §.

Menar någon, att en i registret verkställd inskrifning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphäfvande föras vid rådstufvurätten i den stad, där Konungens befallningshafvande har sitt säte.

46 §.

Har genom laga kraft ägande dom blifvit förklaradt, att en i registret gjord inskrifning ej bort ske, eller att något förhållande, hvarom inskrifning skett, ändrats eller upphört, skall, på begäran af någondera parten, anteckning därom göras i registret.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning om förenings konkurs eller jämlikt 26 eller 27 § beslutad upplösning, af öfverrätt förklaradt, att offentlig stämning ej bort utfärdas eller att upplösning ej skolat ske, skall anteckningen, på därom gjord ansökning, ur registret afföras.

47 §.

Den, som i anmälan till registrering mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift, straffes med böter från och med tjugufem till och med ett tusen kronor, där ej å förseelsen straff är utsatt i allmänna strafflagen.

48 §.

Åsidosättes föreskrift, som är meddelad i 10 §, i 14 § 4 mom., 31 § 2 mom. eller 35 § 2 mom., straffes den försumlige med böter från och med fem till och med tre hundra kronor.

49 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till fulla gäldandet af böterna, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

50 §.

Hvad i denna lag är föreskrifvet skall ej äga tillämpning å nationsföreningar eller med dem likställda föreningar vid rikets universitet eller högskolor eller å sammanslutningar af sådana föreningar eller å föreningar, hvilkas stadgar blifvit eller framdeles kunna vardas af Konungen stadfastade.

Ej heller göres genom denna lag ändring i hvad om föreningar för visst ändamål eljest är i lag eller författning särskildt stadgadt.

Därest förening, som äger bestånd, då denna lag träder i kraft, och håller sina stadgar hemliga, vill utan iakttagande af föreskrifterna i denna lag vinna förmåga att förvärfva rättigheter och ikläda sig skyldigheter samt inför domstol och annan myndighet söka, kära och svara, göra därom ansökning hos Konungen.

51 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 190 och äga tillämpning jämväl å då bestående föreningar; dock skola rättigheter och skyldigheter, som dessförinnan uppkommit, bedömas efter äldre lag.

Bil. B.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse af **22 kap. 14 §** och **23 kap. 4 §** strafflagen.

Härigenom förordnas, att 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

22 kap.

14 §.

Går fullmäktig i sak, den honom betrodd är, svikligen hufvudmannens vederpart till handa, vare sig med skrifts uppsättande, eller med råd eller skäl, eller eljest till hufvudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags utförande trolöshet emot hufvudman: vare lag som i 11 § sägs; och varde fullmäktig, som med sådant brott beträdes, dömd ovärdig att vidare föra andras talan inför rätta.

Såsom syssloman skall ock straffas, efter ty nu sagdt är, ledamot i styrelse för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller registrerad förening, så ock annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.

Förleder man, i sviklig afsikt, annan till oskäligen rättegång: straffes med böter.

23 kap.

4 §.

Har aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller registrerad förening kommit i konkurstillstånd, och finnes styrelseledamot eller annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter, hafva mot borgenärerna sig förbrutit, som här ofvan sägs; då skall han straffas, som vore han gäldenär i konkursen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 190 .

Bil. C.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 11 kap. 15 § rättegångsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Är stämning tagen å bolag, förening eller annat samfund, eller å stiftelse eller annan sådan inrättning, varde stämningen delgifven den, som äger att företräda samfundet eller inrättningen, eller, där flere, hvar för sig eller gemensamt, äro därtill behörige, någon af dem. Huru stämning skall delgifvas, där styrelse för aktiebolag, ömse- sidigt försäkringsbolag eller registrerad förening vill kära till bolaget eller föreningen, därom är särskildt stadgadt.

Är ej någon satt att företräda samfund, som stämmas skall, men finnes någon, som äger sammankalla dem, hvilka hafva att öfver samfundets angelägenheter besluta, skall stämningen honom delgifvas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 190 .

Bil. D.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse af 10 § i Kungl. förordningen om tio-
årig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862.

Härigenom förordnas, att 10 § i Kungl. förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Varda makar i äktenskapet skilda;
eller upplöses handelsbolag eller annat bolag, som, enligt hvad särskildt är stadgadt, allmänt kungjordt varit, eller registrerad förening;
eller varder myndig person under förmyndare ställd;
då må ock kallelse å okända borgenärer så sökas, som i 9 § sagdt är.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 190 .

Bil. E.

Förslag

till

Lag

**om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa
fall för bolag och förening att förvärfva fast
egendom den 4 maj 1906.**

Härigenom förordnas, att 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Med bolag afses i denna lag icke enkelt bolag eller bolag, som drifver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse.

Med förening afses i denna lag förening, hvilken icke drifver rörelse, som nyss sagts.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet.

Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kungl. Maj:ts högsta domstol torsdagen den 28 november 1907.

Tredje rummet.

Närvarande:

Justitieråden BILLING,
RAMSTEDT,
WESTRING,
friherre MARKS VON WÜRTEMBERG,
SUNDBERG.

Sedan jämlikt högsta domstolens beslut den 27 april 1907 handlingarna rörande de till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlämnade, vid detta protokoll fogade förslag till lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet jämte därmed sammanhängande lagförslag cirkulerat emellan högsta domstolens ofvanbemälda ledamöter, företogs nu detta ärende till slutlig behandling.

Förslagen föranledde följande anmärkningar:

Förslag

till

Lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet.

1 §.

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg* yttrade:

»Den lagstiftning på föreningsväsendets område, som, i samband med lagarne om handelsbolag och enkla bolag äfvensom om aktiebolag, kom till stånd år 1895, afsåg allenast föreningar, som hade till syfte att genom ekonomisk verksamhet främja medlemmarnes ekonomiska intressen. De mångfaldiga grupper af föreningar, som verkade för andra syften än medlemmarnes ekonomiska intressen (såsom för uppbyggelse, välgörenhet, forskning, sällskaplig underhållning m. m.) eller hvilkas verksamhet, om ock ytterst riktad på ekonomiska intressen, dock icke omedelbart var af ekonomisk natur (såsom fackföreningarne), lämnades alldeles oberörda af nämnda lagstiftning. Dessa s. k. ideella föreningars rättsliga ställning förblef densamma som förut. Likasom man under tiden närmast före tillkomsten af 1895 års lag — utan tvifvel med fullt fog — ansett sig berättigad att, så framt en förening af detta slag antagit stadgar af en viss fullständighet, tillerkänna föreningen rättspersonlighet, d. v. s. förmåga att förvärfva rättigheter och ikläda sig förpliktelser äfvensom kära och svara inför domstol, måste en sådan förening äfven sedermera under nyss angifna förutsättning betraktas såsom ett rättssubjekt. Den tvekan härom, som stundom yppats, synes mig alldeles ogrundad och, såvidt jag har mig bekant, föreligger ej heller något domslut, där möjligheten af en ideell förenings rättspersonlighet blifvit förnekad af den högsta lagskipande myndigheten. Att en förening af denna art åtnjuter erkännande så-

som rättssubjekt alldeles oberoende af registrering, medan däremot jämlikt 1895 års lagstiftning en *ekonomisk* förening först genom registrering kan vinna rättspersonlighet, må synas mindre följdriktigt men har sin naturliga förklaring däri, att man vid genomförande af nämnda lagstiftning afsiktligt lämnade å sido det vidsträckta område af föreningsväsendet, som upptoges af de ideella föreningarne.

Tämligen tvifvelaktigt är däremot ett annat, närliggande spörsmål. Enligt 1 § af 1895 års lag angående ekonomiska föreningar är möjlighet att vinna registrering och därmed rättspersonlighet icke öppnad för alla föreningar, som åsyfta ekonomisk verksamhet för medlemmarnes ekonomiska intressen, utan för lagens tillämplighet fordras, att det sätt, hvarpå nämnda intressen skola främjas, är något af vissa i lagen uttryckligen angifna (anskaffande af förnödenheter åt medlemmarne, beredande af bostäder åt dem, afsättning af deras arbetsprodukter) eller något därmed jämförligt. Är en associations syfte icke att anse såsom jämförligt med något af de i lagen uppräknade, kan det, med hänsyn till paragrafens affattning, tydligen icke låta sig göra att tillämpa 1895 års lag på denna association. Om således en sammanslutning har till syfte t. ex. att för ernående af ekonomisk vinst uppföra bostäder åt andra än medlemmarne eller att anskaffa förnödenheter äfven åt andra, eller om dess verksamhet är riktad på något helt annat än produktion, konsumtion eller beredande af bostäder, läser den ej kunna registreras såsom förening. Huruvida den åter må, änskönt oregistrerad, erkännas såsom rättspersonlighet, är ytterst ovisst. De förarbeten, som ligga till grund för 1895 års lag, tyda möjligen på, att man på vissa håll öfver hufvud ej velat till föreningar hänföra sammanslutningar, sådana som de nyss antydde, utan trott dem böra betraktas såsom bolag af ett eller annat slag, hvaraf skulle följa, att de endast under form af aktiebolag eller handelsbolag kunde vinna rättspersonlighet; men någon säker ledning för spörsmålets besvarande torde hvarken stå att vinna i dessa förarbeten eller i själfva lagen.

Det nu föreliggande lagförslaget, som afser de ideella föreningarne, torde hafva till ändamål att, sammanställdt med 1895 års lag, lämna en fullständig reglering af föreningsrätten, i den mån den ej enligt särskilda undantagsbestämmelser hänvisas till speciallagstiftning. Att sådant varit åsyftadt framgår af motiven till det kommittéförslag, hvarå det föreliggande förslaget i allt väsentligt är grundadt. Det vore i själfva verket också föga rimligt att, när man för de två stora tänkbara hufvudgrupperna af föreningar — de ekonomiska och de ideella — finge till stånd en utförlig, på registreringsprincipen grundad lagstift-

ning, låta ett eller annat slag af föreningar, för hvilka speciallagstiftning ej vore påkallad, falla utanför såväl den ena som den andra hufvudgruppen. Vid en i viss mån afslutande behandling af föreningsrätten, sådan som nu är i fråga, bör det uppenbarligen tillses, att en lucka af dylik art ej utan verkligt skäl uppstår, utan att lagstiftningen om ideella föreningar i afseende å sin omfattning fullt ansluter sig till 1895 års lag.

Det torde alltså vara af nöden, att i sammanhang med den nu tillämnade lagstiftningens genomförande bestämdt afgöres, huruvida nyss omnämnda, under 1895 års lag ej hänförliga associationer för ekonomiska intressen böra betraktas såsom föreningar, och, om så skall ske, huruvida de böra inordnas under den ena eller den andra af lagarna för föreningsväsendet.

Med hänsyn till ifrågakommande associationers syften och verksamhet lär det emellertid utan vidare vara klart, att de ej kunna hänföras till ideella föreningar. Man torde alltså finna sig hänvisad till att antingen utesluta dem från föreningarnes område eller, i den mån speciallagstiftning ej må ifrågakomma, inordna dem under 1895 års lag, d. v. s. låta denna omfatta alla föreningar, hvilkas syfte är att genom ekonomisk verksamhet främja medlemmarnes ekonomiska intressen, detta må nu ske på ett sätt, som kan anses jämförligt med de i lagen för närvarande angifna, eller under någon annan form.

Hvilkendera af dessa senare utvägar bör föredragas, torde i väsentlig grad bero däraf, huruvida man från rättslig eller national-ekonomisk synpunkt finner afgörande betänkligheter föreligga mot att låta *handelsverksamhet* bedrivas under föreningsväsendets former. Den i praktiskt hänseende viktigaste associationstyp, som genom den nuvarande affattningen af 1 § i 1895 års lag uteslutits från möjligheten af registrering, utgöres nämligen af konsumtionsföreningar, som afyttra förnödenheter äfven till andra än medlemmarne. Skulle det ur den allmänna kreditens synpunkt eller af andra skäl anses böra förhindras, att en på dylik handelsverksamhet riktad association kunde ikläda sig formen af en förening, torde detta böra ske genom ett tydligt uttalande i nämnda §.

För min del har jag emellertid ej kunnat inse nödvändigheten af, att från föreningarnes område utesluta associationer med nyssnämnda uppgift. Såvidt jag kunnat finna, har man i främmande länder i allmänhet ej dragit i betänkande att tillerkänna rättspersonlighet åt konsumtionsföreningar, som afyttra varor åt allmänheten. Det stora uppsving, som den s. k. kooperativa rörelsen under senare tider tagit i

flere länder, synes till stor del bero på möjligheten för konsumtionsföreningarne att drifva oinskränkt handelsrörelse. Där lagstiftningen undantagsvis, såsom i Tyskland, beröfvat konsumtionsföreningarne denna möjlighet, synes skälet härtill hafva legat, icke i några betänkligheter af rättslig art eller omsorg om den allmänna krediten, utan i vissa, såsom det vill synas, föga berättigade hänsyn till detaljhandlareintresset.

Hvad särskildt angår den rättsliga sidan, torde några principiella betänkligheter mot konsumtionsföreningarnes mera utsträckta handelsverksamhet desto mindre kunna från svensk lagstiftningssynpunkt göras gällande, som för en annan af 1895 års lag erkänd art af föreningar, nämligen produktionsföreningarne, afsättning till allmänheten tydligen ligger i förhållandenas natur och måste anses vara af lagen medgifven.

Beträffande den tredje af de i 1895 års lag uppräknade föreningstyperna — bostadsföreningarne — läser lika litet som i fråga om konsumtionsföreningarne något rättsligt hinder möta för en sådan ändring i 1895 års lag, att en förening kan vinna registrering enligt nämnda lag, äfven när i dess verksamhet ingår beredandet af bostäder åt andra än medlemmarne, och någon annan betänklighet mot en dylik ändring föreställer jag mig ej kunna föreligga.

Ej heller kan jag i fråga om andra associationer, som uppfylla det i 1895 års lag förutsatta hufvudvillkoret, att för medlemmarnes ekonomiska intressen drifva ekonomisk verksamhet, finna något hinder mot att uppgifva det för registrering jämväl uppställda villkoret af jämförlighet med någon af de i lagen nämnda föreningstyperna.

Under dessa förhållanden hyser jag för min del ingen tvekan att hemställa om sådan ändring i 1 § af 1895 års lag, att sistnämnda villkor uteslutes.

Kommer en dylik ändring till stånd, är möjlighet öppnad att låta gränserna för de ideella och de ekonomiska föreningarnes särskilda områden fullt ansluta sig till hvarandra. Härför tarfvas då allenast den jämkning i 1 § af det remitterade förslaget, att orden: »eljest icke har ekonomisk verksamhet till sin uppgift» utbytas mot »eljest har annat syfte än att genom ekonomisk verksamhet främja medlemmarnes ekonomiska intressen».

En dylik jämkning synes emellertid böra vidtagas äfven om 1895 års lag skulle lämnas orubbad. En förening med ideellt syfte kan lätt tänkas hafva till »uppgift» att för detta syftes vinnande drifva en verksamhet, som efter gängse språkbruk är af ekonomisk art. Såsom exempel må nämnas en förening, som verkar för musiklifvets höjande genom konserter, vid hvilka inträdesafgift upptages, eller en bostadsförening,

som bildats i filantropiskt syfte men dock upptager hyror. Huruvida med en formulering af 1 § sådan, som det remitterade förslaget innehåller, dylika föreningar skulle falla under den nya lagens bestämmelser, är åtminstone synnerligen tvifvelaktigt.

Äfven om lagstiftningen söker att så skarpt som möjligt uppdraga gränsen mellan ekonomiska och ideella föreningar, lär det emellertid ej kunna förebyggas, att i många fall tvekan kommer att uppstå rörande en förenings hänförlighet till den ena eller andra gruppen. Redan möjligheten att vid en förenings bildande kombinera syften af ekonomisk och ideell natur måste ofta nog kunna föranleda dylik tvekan. Om t. ex. en konsumtions-, produktions- eller bostadsförening tillika skulle hafva att tillvarataga ett yrkesintresse eller att fullfölja ett bildningssyfte, kunde det ifrågasättas, huruvida den borde falla under den ena eller den andra lagstiftningen eller möjligen under båda. Sistnämnda alternativ, hvilket under lagens tystnad onekligen skulle ligga närmast till hands, vore emellertid från lagstiftningssynpunkt föga rimligt. Riktigast torde vara att, så snart en förening i något hänseende är hänförlig under 1895 års lag, denna ensam må vinna tillämpning å föreningen. De för ekonomiska föreningar gällande bestämmelserna äro nämligen i åtskilliga fall strängare än de, som ansetts nödiga för de ideella föreningarne, och ideella syftens kombinerande med de ekonomiska torde vid sådant förhållande ej i något fall böra föranleda befrielse från dessa strängare bestämmelser. Till förebyggande af osäkerhet och ojämnhet i lagtillämpningen lär det vara af nöden att bestämmelser i nu angifna riktning införas i förslaget och eventuellt äfven i 1895 års lag.

Den pröfning af en associations väsen, som äger rum när den skall registreras såsom förening, torde böra vara i så måtto bindande att, sedan associationen införts i det ena eller andra registret, därmed, oberoende af pröfningens sakliga riktighet, är fastslaget att associationen är ett rättssubjekt, hvarå föreningslagstiftningen äger tillämpning, och tillhör den hufvudgrupp af föreningar, för hvilken registret är afsedt. Uttryckliga stadganden härom torde vara erforderliga.

Med hänsyn till de olikheter i rättsläge, som skola förekomma mellan ekonomiska och ideella föreningar, lär det ej kunna tillåtas att, sedan en förening blifvit registrerad i den ena eller andra egenskapen och tilläfvventyrs i denna egenskap trädt i rättsförhållande till utaför stående, föreningen genom ändring af sina stadgar öfvergår till en rättspersonlighet af annan natur. Till förekommande häraf torde erfordras

att såväl i förslaget som i 1895 års lag införes förbud mot dylik stadgeändring.

Äfven i fråga om de ideella föreningarne torde det måhända möta någon svårighet att bestämma gränsen gent emot associationer af bolags natur. Det är redan framhållet, hurusom en i ideellt syfte bildad association ofta nog kan komma att drifva ekonomisk verksamhet. Någon gång kan denna antaga form af ren handelsrörelse. Exempelvis må allenast erinras om associationer, som i syfte af konstsinnets utvecklande tagit till uppgift att försälja alster af konstindustri eller konsthandtverk (»Handarbetets vänner» och liknande sällskap). Äfven här yppar sig alltså spørsmålet, huruvida associationer för handelsrörelse kunna betraktas såsom föreningar. Skulle, i strid med hvad jag för min del antagit, afgörande betänkligheter häremot anses föreligga, torde i lagförslagets 1 § böra införas ett förbehåll, hvarigenom för dylika associationer göres undantag från bestämmelsen om rätt till registrering. Ett förbehåll i denna riktning torde under den antagna förutsättningen här vara än mera af nöden än i 1 § af 1895 års lag, där redan genom det för registrerings vinnande uppställda villkoret af jämförlighet med uttryckligen nämnda föreningstyper registrering af en ren handelsförening uteslutes.

Den i tredje stycket af 1 § intagna bestämmelse, att föreningsmedlem i allmänhet ej äger rätt till andel i föreningens tillgångar, torde, såvidt den skall innebära att under föreningens bestånd något slags samäganderättsförhållande ej äger rum, vara öfverflödig och måhända ägnad att på andra områden grunla uppfattningen af hvad som ligger i en associations egenskap af rättssubjekt. Syftar bestämmelsen åter på föreningens upplösning, lärer den jämväl vara öfverflödig, då jämlikt 4 § förenings stadgar för dylikt fall skola innehålla föreskrifter om förfarandet med behållna tillgångar. Möjligen erfordras däremot med hänsyn till medlems utträde eller uteslutande ur förening en uttrycklig föreskrift i den föreslagna riktningen, men denna föreskrift torde då lämpligen böra införas i 7 §, som innehåller andra bestämmelser rörande medlems afgang. Jag hemställer alltså, att sista stycket af 1 § utgår.»

Justitierådet *Westring*, med hvilken justitieråden *Billing*, *Ramstedt* och *Sundberg* instämde, yttrade:

»Jag delar den åsikt, som af justitierådet friherre Marks von Würtemberg uttalats, att sådana föreningar, som i förevarande lagförslag afses, böra enligt nu gällande rätt anses hafva rättskapacitet, under förutsättning att de organiserat sig genom antagande af stadgar af

viss fullständighet. I afseende å sådana föreningar komme således den nya lagstiftningen att innebära den förändring, att rättskapacitet icke tillerkännes en förening, med mindre den låter registrera sig. Enligt lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet gäller samma grundsats beträffande de föreningar, som i nämnda lag afses. Och det torde vara otvifvelaktigt, att samma eller likartadt villkor för rättskapacitetens vinnande bör uppställas beträffande alla privata associationer, i den mån deras rättsliga ställning varder genom uttrycklig lag reglerad. Nyssnämnda lag af 1895 medgifver emellertid, såsom förut erinrats, icke registrering af alla föreningar, som hafva till syfte att genom ekonomisk verksamhet främja sina medlemmars intressen, och det synes icke vara klart, huruvida dessa sålunda från rätten att vinna registrering uteslutna ekonomiska föreningar skola kunna, likasom för närvarande de ideella föreningarna, genom antagande af stadgar erhålla rättskapacitet eller de skola vara alldeles utestängda från att vinna denna förmån. På sätt förut påpekats, synes i sammanhang med den nu ifrågasatta lagstiftningen sagda ovisshet böra undanröjas och närmare bestämmelser om nu antydda art af föreningar sålunda meddelas. Med hänsyn till önskvärdheten af reda och ordning i lagstiftningen och till förekommande af skadlig rättsosäkerhet synes det nämligen vara af stor vikt, att lagen om ekonomiska föreningar och lagen om ideella föreningar så ansluta sig till hvarandra, att de bägge lagarna tillsammans komma att omfatta alla föreningar, hvilka kunna vinna erkännande såsom särskilda rättssubjekt, med undantag allenast för sådana arter, som med hänsyn till redan existerande eller ock förestående speciallagstiftning eller af annan särskild anledning uttryckligen ställas utom lagarnes tillämpningsområde. Anses det sålunda, att de föreningar med ekonomiskt syfte, hvilka icke kunna registreras enligt 1895 års lag, icke böra erkännas såsom föreningar eller i allt fall icke erhålla rättssubjektivitet, bör detta uttryckligen utsägas; i annat fall böra de inordnas under den ena eller den andra gruppen.

Då föreningar af den art, som i förevarande lagförslag afses, otvifvelaktigt kunna drifva omfattande ekonomisk verksamhet, synes, på sätt redan erinrats, i hvarje fall en jämkning i den uti 1 § intagna definitionen å de föreningar, som skola falla under lagen, vara önskvärd; och bör därvid tagas i öfvervägande huruvida icke särskild bestämmelse erfordras om och under hvilka villkor en förening, som faller under förevarande lag, kan tillåtas idka handel.

För att förebygga tvekan vid tillämpningen torde, såsom jämväl redan erinrats, böra meddelas uttrycklig bestämmelse angående det fall,

att en förening har sådant syfte, att den skulle kunna hänföras under bägge lagarne.

I afseende å paragrafens tredje stycke är jag ense med justitierådet friherre Marks von Württemberg.»

3 §.

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg*, med hvilken justitieråden *Billing*, *Ramstedt* och *Westring* förenade sig, yttrade:

»Med hänsyn till de viktiga rättsföljder, som en förenings registrering medför, synes det ej böra ankomma på ordföranden i föreningens styrelse att utan medverkan af öfrige styrelseledamöter söka registrering, utan torde i anslutning till 3 § i 1895 års lag böra stadgas, att ansökan om registrering skall göras af styrelsen.»

4 §.

Högsta domstolen anförde:

»Frågan om rätt att medelst uttaxering å en förenings medlemmar upptaga bidrag, som utöfver ordinarie afgifter finnas behöfliga för föreningens verksamhet, är icke berörd i förslaget. Då det emellertid för föreningsmedlemmarne måste vara af synnerlig vikt, att en för dem veterlig begränsning förefinnes i deras afgiftsplikt gent emot föreningen, synes vara nödigt föreskrifva, att stadgarna skola i sammanhang med bestämmelsen om afgifter till föreningen innehålla uttryckligt angifvande, huruvida och i hvad mån uttaxering å medlemmarne är medgifven.»

5 §.

Justitierådet *Sundberg* yttrade:

»Uppenbarligen är det af stor vikt, att själfva namnet å en ideell förening innehåller något ord, afsedt att angifva den art af sammanslutning, hvarom fråga är. Särskildt synes man böra tillse, att den ideella föreningen genom sin benämning skiljes från de ekonomiska föreningarna, enär den inbördes likhet, som i många afseenden förefinnes mellan dessa båda arter af sammanslutningar, lätt kan för en utomstående gifva anledning till förväxling dem emellan. Med en tydligt särskiljande benämning blir ock uteslutet, att registreringsmyndigheten — hvilken enligt förslaget skall vara densamma för de

ideella som för de ekonomiska föreningarna — kan komma att införa en förening, hvars registrering ifrågasättes, i annat register, än föreningen själf önskar.

En god svensk beteckning, som för ändamålet synes fullt lämplig, hafva vi i ordet »sällskap», hvilket ord redan förekommer i namnet å en stor mängd af de föreningar, hvarom nu är fråga, och utan olägenhet torde kunna införas i alla de öfriga ideella föreningarnes namn.

Jag hemställer därför, att i förevarande förslag måtte intagas föreskrift därom, att benämningen å sådan sammanslutning, som i förslaget afses, skall innehålla ordet »sällskap» samt att intetdera af orden »bolag» och »förening» må i samma benämning förekomma.

Vid bifall härtill torde, sedan i 1 § af förslaget lämnats en definition å hvad med sällskap förstås, detta ord böra i förslaget genomgående användas i stället för förening, hvarjämte dels förslagets rubrik bör lämpligen ändras dels ock stadgandet i 16 §, att vid undertecknande af fullmakt eller afhandling till benämningen skola läggas orden »förening för annan än ekonomisk verksamhet», och föreskriften i 40 § därom att vid anmälan till registret uttryckligen skall tillkännagifvas, att föreningen icke har ekonomisk verksamhet till sin uppgift, böra ur förslaget utgå.»

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg*, med hvilken justitierådet *Ramstedt* instämde, anförde:

»Då det är önskvärdt, att en ideell förening genom själfva sin benämning kan särskiljas från såväl bolag som ekonomiska föreningar, synes i förevarande § böra inflyta stadgande, att i benämningen alltid skall ingå ordet »förening», men att till sagda ord ej må fogas något tillägg, som har afseende å medlemmarnes personliga ansvarighet. Häri genom vunnes den beaktansvärda fördelen, att ur förslagets 16 § kunde uteslutas hvad samma § innehåller om att underskrift, som tecknas å förenings vägnar, skall angifva föreningens natur af ideell — en föreskrift, som helt visst alltför lätt skulle blifva förbisedd.»

Justitierådet *Westring* yttrade:

»Angående förenings benämning synas böra meddelas sådana föreskrifter, att det redan af namnet framgår, att den hör under förevarande lag. Önskligt är dock att därvid undvikes ett sådant långt och obekvämt tillägg, som i 16 § föreskrifves. Stora fördelar skulle det otvifvelaktigt medföra om, såsom justitierådet *Sundberg* föreslagit, en alldeles särskild benämning för ifrågavarande föreningar kunde stadgas. Det torde dock möta allvarsamma betänkligheter att pålägga en mängd bestående associationer, som nu verka under förenings-

namnet, att ur sin benämning utesluta detta ord och i stället antaga benämningen »sällskap» eller något dylikt. Det återstår därför måhända icke någon annan utväg än att, såsom justitierådet friherre Marks von Würtemberg föreslagit, stadga, att i namnet skall ingå ordet »förening» men att därtill icke må fogas något sådant tillägg angående medlemmarnes ansvarighet, som i afseende å de ekonomiska föreningarna är obligatoriskt. Härigenom uppstode alltid en skillnad mellan benämningarne å de olika arterna af föreningar, ehuru denna skillnad icke blefve så i ögonen fallande som önskligt vore.»

Justitierådet *Billing* anförde:

»Jag delar uppfattningen om önskvärdheten däraf att de bägge hufvudgrupperna af föreningar redan genom benämningarne på ett i ögonen fallande sätt särskiljas från hvarandra. För min del anser jag det vara mest praktiskt att fastslå de benämningar, hvilka redan i allmänna språkbruket synas hafva vunnit burskap, nämligen »ekonomiska föreningar» för sådana, som afses i lagen den 28 juni 1895, och »ideella föreningar» för dem, hvilka skola utgöra föremål för nu ifrågasatta lagstiftning; — och anser jag den nära till hands liggande invändningen att jämväl ideella föreningar stundom idka ekonomisk verksamhet icke vara af beskaffenhet att böra utgöra hinder för den af mig föreslagna anordningen. Skulle emellertid afseende härvid ej fästas, förenar jag mig i den af justitierådet friherre Marks von Würtemberg gjorda hemställan.»

6 §.

Högsta domstolen anförde:

»Samma skäl, som föranledt det i 9 § af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet gifna stadgandet, att medlem må kunna uteslutas ur föreningen, där han genom laga kraft ägande dom förklarats förlustig medborgerligt förtroende eller blifvit ställd under framtiden för brott, som kan medföra sådan påföljd, torde tala för att här meddela en motsvarande bestämmelse.»

7 §.

Justitierådet *Sundberg* yttrade:

»Det bör icke skäligen åläggas medlem, som utträder eller uteslutes ur en förening, att efter utträdet eller uteslutningen betala andra afgifter till föreningen än därförinnan beslutad eller i stadgarne till

beloppet bestämd afgift för löpande året. Detta torde ock vara hvad som afses med första punkten i paragrafen; men synes, till undvikande af missförstånd härutinnan, en omredigering af samma punkt böra vidtagas.»

Justitierådet *Westring*, med hvilken justitierådet *Sundberg* förenade sig, anförde:

»I kommittéförslaget fanns uttryckligen stadgadt, att om den, som utträder ur förening, särskildt utfäst sig att erlægga afgifter under viss tid, han är bunden af sådan utfästelse. Denna bestämmelse har uteslutits ur det remitterade förslaget, af skäl, enligt hvad departementschefens yttrande innehåller, att densamma ansetts äfventyra utöfningen af den föreningsmedlem tillerkända rätt att när som helst utgå ur föreningen. Genom den lydelse, första stycket nu erhållit, har emellertid heller icke utsagts att eller under hvilka villkor en sådan utfästelse, som i kommittéförslaget omförmäles, skulle vara ogiltig. I följd af ändringen torde uppstå ovisshet, hvilken verkan en utfästelse af berörda innehåll skall hafva. Då det emellertid är af vikt att denna ovisshet aflägsnas, hemställas att bestämdt stadgande meddelas angående giltigheten eller ogiltigheten af sådan utfästelse, som nu omförmälts.»

Justitierådet *Billing*, med hvilken justitieråden *Ramstedt* och friherre *Marks von Würtemberg* instämde, yttrade:

»Det synes vara nödigt att genom lagbestämmelse förebygga den missuppfattning, att föreningsmedlem, som särskildt utfäst sig att erlægga afgifter under viss tid, må godtyckligt kunna genom utträde ur föreningen frigöra sig från sådan utfästelse. Men å andra sidan vill det synas obilligt, om utfästelsen skulle gälla äfven för det fall att syftet med föreningens verksamhet så väsentligt förändrats, att medlemmen haft giltigt skäl för sitt utträde. I denna riktning torde den af mig ifrågasatta lagbestämmelsen böra affattas.»

Vidare anförde justitierådet friherre *Marks von Würtemberg*, med hvilken *högsta domstolens öfriga ledamöter* instämde:

»Stadgandet i paragrafens senare stycke innebär efter sin ordalydelse, att afliden föreningsmedlems stärbhusdelägare äro fria från personlig ansvarighet för hans afgifter till föreningen. Att uttala något härom kan emellertid näppeligen hafva varit åsyftadt, då personlig ansvarighet för afgifterna ej kan ifrågakomma annorledes än på grund af underlåtenhet i afseende å urarfvagörelse men, där sådan underlåtenhet föreligger, bör inträda i enlighet med de allmänna grundsatserna om stärbhusdelägarans ansvarighet för gäld.

Hvad som med stadgandet afsetts torde vara, att icke ens ur den aflidne efterlämnade tillgångar afgifter på grund af hans medlemskap i föreningen må utkrävas. Såvidt rörer afgifter, som redan vid dödsfallet varit förfallna till betalning, synes emellertid en dylik regel, trots de skäl som af kommittén anförts till stöd för densamma, föga hållbar; och icke heller i afseende å afgifter, som förfalla under löpande året eller som längre fram skolat på grund af särskildt åtagande, därest giltighet tillerkännes sådant åtagande, erläggas oberoende af medlemskap, torde giltig anledning föreligga att befria dödsboet från ansvarighet, utan synes, då medlem aflider, förenings rätt i fråga om afgifter böra vara densamma som då han under lifstiden utträdt eller uteslutits. Ett stadgande i denna riktning torde alltså böra sättas i stället för det, som paragrafens senare stycke innehåller.

Slutligen hemställer jag, under hänvisning till hvad af mig blifvit anfördt angående bestämmelsen i sista stycket af 1 §, huruvida det icke, i händelse af sagda bestämmelses uteslutande, må anses nödigt att i nu förevarande § intaga en föreskrift af innehåll, att vid medlems afgang ur föreningen han eller hans rättsinnehafvare icke, med mindre i stadgarne är annorledes bestämdt, äga utfå någon del af föreningens tillgångar.»

8 §.

Högsta domstolen anförde:

»Att, såsom paragrafen innebär, förening skulle äga i stadgarna bestämma huru lindriga villkor som helst för giltigheten af beslut om ändring i stadgarne eller om föreningens upplösning synes icke stå väl tillsammans med de anspråk, som med skäl kunna ställas på fastheten af en rättspersonlig förenings organisation. Hvad paragrafen innehåller angående dylika beslut torde, liksom den motsvarande bestämmelsen i 17 § andra stycket af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, böra vara tvingande så till vida, att de föreskrifna villkoren väl kunna skärpas men ej få förmildras genom stadgarna.»

16 §.

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg*, med hvilken justitierådet *Ramstedt* instämde, anförde:

»Med åberopande af hvad jag anfördt vid 5 § hemställer jag, att ur 16 § måtte uteslutas hvad däri förekommer om att i underskrift för

ideell förening skola inflyta orden 'förening för annan än ekonomisk verksamhet'.

Hvad paragrafen innehåller därom, att minst en styrelseledamot skall underskrifva sitt namn å fullmakt eller afhandling, som för föreningen utfärdas, innebär, bland annat, att hvarje styrelseledamot skulle äga att utan de öfrigas medverkan underteckna handlingar å föreningens vägnar. Något sådant anser jag mig icke kunna tillstyrka. Att enhvar styrelseledamot skulle utan något särskildt uppdrag kunna på egen hand ikläda föreningen de mest vidtgående förpliktelser, synes mig icke stå i öfverensstämmelse med den i 14 § uttalade regeln, att föreningen företrädes af styrelsen, och ej vara utan vådor. Någon befogenhet för enskilda styrelseledamöter att utan samverkan med de öfriga underteckna handlingar å föreningens vägnar synes mig här lika litet som på andra besläktade lagstiftningsområden böra ifrågakomma i vidare mån än såvidt den grundar sig på stadgarna eller på beslut af föreningen eller styrelsen.

Ifrågavarande bestämmelse torde alltså ej böra bibehållas. Den regel, som däri innefattas, om skyldighet för utfärdare af handling att å densamma utsätta sitt namn lärer emellertid böra i lagen inflyta.

Jag hemställer alltså, att hvad paragrafen nu innehåller om handlingens undertecknande af minst en styrelseledamot utbytes mot föreskrift, att de, som för förening utfärda fullmakt eller afhandling, skola underteckna sina namn.

Uttryckliga stadganden i fråga om de olika sätten för meddelande af uppdrag åt vissa särskilda ledamöter att underteckna handlingar torde lika litet som i 1895 års lagstiftning om föreningar och aktiebolag erfordras i förevarande lag. Beträffande registrering af sådant uppdrag skall jag i annat sammanhang uttala mig.»

Justitierådet *Sundberg* instämde i hvad justitierådet friherre Marks von Würtemberg anmärkt i fråga om styrelseledamots underskrift.

Justitierådet *Westring*, med hvilken justitierådet *Billing* förenade sig, anförde:

»Därest, såsom vid 5 § hemställts, stadgande meddelas, att föreningens egenskap af att hemfalla under förevarande lag skall genom dess benämning utmärkas, erfordras naturligtvis icke någon föreskrift om särskildt tillägg till benämningen vid underskrifvandet af fullmakt eller afhandling.

Hvad justitierådet friherre Marks von Würtemberg anmärkt i fråga om styrelseledamots underskrift biträdes af mig.»

17 §.

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg*, med hvilken justitieråden *Billing*, *Ramstedt* och *Westring* förenade sig, anförde:

»Fast egendom torde i betydelse för en förenings ekonomi numera knappast äga sådant företräde att tillräcklig anledning finnes att i afseende å densamma göra inskränkning i styrelsens allmänna befogenhet att företräda föreningen. Jag hemställer alltså, att paragrafens första stycke må uteslutas och i andra stycket vidtagas den jämkning, som däråf föranledes.»

26 §.

Justitierådet *Sundberg* anförde:

»Uttrycket 'sedlighet' är ett sväfvande begrepp, i hvilket, om det ej i någon mån begränsas, kan komma att inläggas en mycket vidsträckt betydelse. För att tydligt utmärka, att upplösningsrätten i förevarande fall är afsedd att användas endast då en förenings verksamhet verkligt kränker den allmänna sedlighetskänslan, synes det vara lämpligt jämka den föreslagna bestämmelsen därhän, att såsom anledning till upplösning angifves, att föreningens verksamhet är uppenbart osedlig.

Den tredje af de i paragrafen föreslagna upplösningsgrunderna, nämligen att förenings verksamhet strider mot det i stadgarna angifna syfte, är, i motsats mot de båda andra, betingad allenast af hänsyn till de enskilda föreningsmedlemmarnas intresse. Då emellertid enligt 13 § i förslaget enskild föreningsmedlem tillerkänts rätt att föra talan mot beslut, som strider mot föreningens stadgar, samt i allt fall stadgarne kunna jämväl i fråga om föreningens ändamål undergå ändring genom beslut i vederbörlig ordning, synes det hvarken behöfligt eller lämpligt, att tvångsupplösning af nu ifrågavarande grund må förekomma.

Vid borttagande af omförmälda upplösningsgrund torde befogenhet att föra talan i enlighet med förevarande § böra tillerkännas allenast allmän åklagare.

Rättens beslut om förenings upplösning enligt såväl denna § som 27 § torde utan hinder af däremot förd klagan gå i verkställighet, ehuru någon uttrycklig bestämmelse härom ej föreslagits. De af rätten förordnade likvidatorerna skola alltså äga att omedelbart omhändertaga föreningens egendom. Innan upplösningsbeslutet vunnit laga kraft,

böra de emellertid icke utan föreningens samtycke få realisera egendomen i vidsträcktare mån, än sådant är af nöden för betalande af förfallen gäld. Ett stadgande härom synes vara erforderligt.

Sättet för anhängiggörande af talan enligt förevarande § torde böra i förslaget angifvas; och synes i afseende härå lämpligast, att talan må anhängiggöras genom ansökning.»

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg* yttrade:

»De i förevarande § intagna bestämmelserna om förenings upplösning efter domstols förordnande innebära naturligen icke något ingrepp i rätten att — med de inskränkningar, som följa af strafflagstiftningen — ingå sammanslutningar för gemensamma syften utan afse allenast möjlighet för samhället att i vissa, i paragrafen angifna fall främtaga en association den genom registrering uppkomna förmänen af rättspersonlighet, hvaraf, med hänsyn till dem, som stå i rättsförhållande till associationen, måste följa en afveckling genom likvidation. Men fastän innebörden af en tvångsupplösning inskränker sig härtill, är det af vikt att tillse, det samhället icke annat än nödfallsvis sålunda inskrider mot en förening. Att en association af staten erkännes såsom rättspersonlighet innebär naturligtvis icke något gillande från statens sida af associationens syften och verksamhet. Staten kan i allmänhet icke inlåta sig i något bedömande af associationers gagnelighet eller skadlighet och göra sitt erkännande häraf beroende. Ett dylikt förmynderskap skulle stå i fullständig strid med hos oss rådande uppfattning af statsmaktens uppgifter. Endast i vissa ytterliga fall, där en förenings verksamhet står i synnerligt skarp strid med intressen, som staten har att värda, och ett erkännande från statens sida därför skulle framstå såsom uppenbart stötande och oförenligt med statens värdighet, synes återkallande af erkännandet böra ifrågakomma. Iakttages icke varsamhet härutinnan, kan det befaras att man snarare skadar än gagnar de syften man vill främja. Att i hvarje fall intet nämnvärdt vinnes genom upplösning af en såsom skadlig betraktad förening, är tydligt, då det, såsom nyss framhållits, måste stå medlemmarne fritt att, i den mån deras verksamhet ej innebär straffbara handlingar, fortsätta därmed oberoende af rättspersonlighetens upphörande. Upplösningssätgården¹ kommer alltså — fränsedt tvångsrealisationen af tillgångarne, där sådan ifrågakommer — att innebära hufvudsakligen en protest mot föreningens verksamhet; och olämpligheten af att statsmakten annat än i ytterlighetsfall inlåter sig härpå torde ligga i öppen dag.

Undersöker man från nu antydda synpunkter de villkor för tvångs-

upplösning förslaget uppställer, vill det synas, som om desamma i viss mån tarfvade inskränkning.

Sålunda synes bestämmelsen om upplösning af förening, hvars verksamhet finnes strida mot lag och författning, gå något för långt. Så till vida som fråga är om verksamhet med brottsligt syfte, torde intet vara att anmärka mot bestämmelsen. Att däremot statsmakten skulle kunna, på sätt som här afses, inskrida mot en förening, om dess verksamhet, utan att vara brottslig, stode i strid mot lag eller författning, synes ej mera påkalladt än ett liknande förfarande mot en ekonomisk förening eller ett bolag, som läte dylik lagstridighet komma sig till last. Fullt klart är ej heller hvad som skulle inrymmas under dylik lagstridighet, och jag anser det ej uteslutet, att dit kunde komma att räknas upprepad underlåtenhet att fullgöra åtagna förpliktelser, något som näppeligen kan vara lämpligt eller torde vara åsyftadt. Jag hemställer alltså, att ifrågavarande bestämmelse måtte ändras därhän, att för upplösning förutsättes verksamhet, som afser straffbara handlingar.

Hvad angår upplösning af förening, hvars verksamhet finnes strida mot *sedlighet*, är det uppenbarligen ytterst vanskligt att bedöma, vid hvilken punkt samhällets inskridande bör betraktas såsom nödvändigt, och den farhågan är ej utesluten, att med förslagets affattning ett dylikt inskridande kunde ifrågakomma, där det ej vore oundgängligen påkalladt och mera skadade än gagnade. För att i någon mån förebygga sådant, torde det vara lämpligt att, på sätt justitierådet Sundberg hemställt, såsom villkor för upplösning kräfva, att verksamheten är *uppenbart* osedlig.

Beträffande slutligen det i paragrafen berörda förhållandet, att förenings verksamhet strider mot dess i stadgarna angifna syfte, är det svårt att inse, huru från det allmännas synpunkt ett dylikt förhållande skulle kunna påkalla det ingripande, som här åsyftas. Näppeligen torde man kunna såsom tillräcklig grund för ett stadgande i denna riktning åberopa omsorgen om tillförlitligheten af de anteckningar föreningsregistret skall innehålla angående föreningsars ändamål; och att något intresse af offentlig natur eljest skulle uti ifrågavarande fall kräfva tvångsupplösning, synes mig uteslutet. Det torde alltså under inga förhållanden böra ankomma på offentlig myndighet att väcka fråga om förenings upplösning på grund af förhållande, som nu berörts.

Förslagets bestämmelser om tvångsupplösning hvilat emellertid tydligen icke allenast på grunder af offentligrättslig natur. Enligt förslaget tillkommer det nämligen i hvarje fall icke allenast myndighet

utan äfven föreningsmedlem att framställa yrkande om tvångsupplösning enligt 26 §. Denna ståndpunkt synes dock föga hållbar. Att lagstridighet eller osedlighet i föreningens verksamhet skulle kunna gifva medlem berättigadt anspråk på fullständig upplösning af föreningen är svårt att inse, då det enligt förslaget står medlem fritt att när som helst utträda ur föreningen; och äfven för det fall, att föreningen i sin verksamhet afviker från det i stadgarne fastställda syftet, torde det samma gälla, hvarjämte bör uppmärksammas, att 1895 års lag, änskönt rätten till utträde ej enligt dess föreskrifter är lika obegränsad som enligt förslaget, icke känner någon befogenhet för medlem att i motsvarande fall kräfva upplösning.

Af det anförda följer, att jag i likhet med justitierådet Sundberg hemställer om sådan ändring i förevarande §, att stridighet mellan föreningens verksamhet och dess i stadgarna angifna syfte ej upptages såsom upplösningssgrund, samt befogenhet att af annan anledning påyrka upplösning förbehålles offentlig myndighet.

Den myndighet, som dylik befogenhet skulle tillkomma, är enligt förslaget allmän åklagare. Med hänsyn till åklagareväsendets organisation i vårt land torde man emellertid icke hos underordnade allmänna åklagare städse kunna påräkna den urskillning och omdömesförmåga, som förutsättes för ett rätt handhafvande af den grannliga uppgift, hvarom här är fråga. Jag hemställer därför att på öfverordnad myndighet må ankomma att förordna om anställande af talan angående tvångsupplösning äfvensom utse allmänt ombud för sådan talans utförande och eventuella fullföljande i högre instans.

Fråga om upplösning torde, på sätt justitierådet Sundberg hemställt, böra få anhängiggöras genom ansökning hos rätten. Ett stadgande härom medför blaud annat den fördel, att talan i högre instans kommer att fullföljas genom besvär, hvarigenom en något skyndsammare behandling står att uppnå och vissa, i mål af förevarande beskaffenhet mindre lämpliga rättegångsavgifter kunna undgås.»

Justitierådet *Westring* yttrade:

»Jag anser, att tvångsupplösning af den anledning att föreningens verksamhet strider mot det i stadgarna angifna syfte icke bör förekomma, samt att vid uteslutande af denna upplösningssgrund befogenhet att föra talan i enlighet med förevarande paragraf icke bör tillkomma enskild föreningsmedlem; hvarjämte jag instämmer i justitierådet friherre Marks von Würtembergs hemställan, att det bör bero på öfverordnad myndighets pröfning, huruvida talan å det allmännas vägnar skall anställas.»

I detta yttrande instämde justitierådet *Ramstedt*, som för öfrigt biträdde justitierådet friherre Marks von Würtembergs yttrande i fråga om sättet för anhängiggörande af talan om tvångsupplösning.

Justitierådet *Billing* var ense med justitierådet *Sundberg* utom i fråga om befogenhet för allmän åklagare att föra talan, i hvilket hänseende justitierådet biträdde den inom högsta domstolen uttalade åsikt, att det bör bero på öfverordnad myndighets pröfning, huruvida talan som i denna § afses skall å det allmännas vägnar anställas.

30 §.

Justitierådet friherre *Marks von Würtemberg*, med hvilken justitieråden *Billing*, *Ramstedt* och *Westring* förenade sig, yttrade:

»Enligt motiven har detta stadgande föranledts däraf att en förenings verksamhet kan tänkas vara af beskaffenhet att däraf kan uppstå misshällighet med främmande stat. Det synes böra i lagen utsättas, att det endast är för detta fall, som Konungens upplösningsrätt inträder; däremot torde, då fara i nämnda hänseende kan uppkomma, äfven om föreningen idkar sin verksamhet inom Sverige, upplösningsrätten icke böra begränsas till det fall att föreningen utöfvar verksamhet inom främmande stat.»

33 §.

Högsta domstolen anförde:

»Då stadgandet i 19 § af förslaget icke lärer vara tillämpligt å likvidatorer, som förordnats på grund af bestämmelserna i 26 eller 30 §, synes någon jämkning af förevarande § böra vidtagas.»

Justitierådet friherre *Marks von Würtemberg*, med hvilken justitieråden *Billing*, *Ramstedt* och *Westring* instämde, tillade:

»Därest, såsom vid 17 § blifvit hemställdt, ideell förenings styrelse erhåller befogenhet att utan särskildt uppdrag afyttra fast egendom, lärer häraf likväl ej böra följa, att åt likvidatorer gifves lika vidsträckt befogenhet, utan torde i enlighet med hvad som jämlikt 42 § i 1895 års lag gäller för ekonomiska föreningar likvidatorerna ej böra äga att utan särskildt bemyndigande af föreningen afyttra fastighet annorledes än å offentlig auktion. För likvidatorer, som förordnats enligt 26 eller 30 §, torde en dylik inskränkning i likvidatorernas befogenhet böra stadgas beträffande såväl lös som fast egendom, hvarjämte i afseende å upplösning enligt 26 § synes böra föreskrifvas, att likvidatorerna ej utan föreningens bemyndigande äga försälja något slags egendom förr än beslutet om upplösningen vunnit laga kraft.»

36 §.

Högsta domstolen anförde:

»Enligt bestämmelse i stadgarna kunna medlemmarne äga rätt till andel i föreningens tillgångar; och då för sådant fall kan erfordras skifte af tillgångarne, synes anledning saknas att i affattningen af förevarande § afvika från lydelsen af 45 § i lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet.»

40 §.

Högsta domstolen anförde:

»Då kungörande i tidningarna af hvad som införes i registret enligt förslaget ej skall förekomma, och de kostnader, som omedelbart föranledas af registreringen, alltså blifva ganska obetydliga, torde några afgifter för registreringen ej behöfva upptagas, i hvilket fall de i förevarande § och 44 § meddelade föreskrifter angående afgifter skulle ur förslaget uteslutas.»

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg* tillade:

»Den skriftliga uppgift angående arten af föreningens verksamhet, som enligt förslaget skall lämnas vid registreringsanmälan, synes, såvidt anmälan rör en redan registrerad förening, vara helt och hållet öfverflödig. Hvad åter angår en förenings första registrering bortfaller uppenbarligen behovet af en dylik uppgift, om, på sätt vid 5 § föreslagits, ett stadgande meddelas i syfte att en ideell förening i hvarje fall skall genom själfva sin benämning skilja sig från en ekonomisk. Vid sådant förhållande hemställes att denna föreskrift må helt och hållet utgå.»

I detta yttrande instämde justitieråden *Billing*, *Ramstedt* och *Westring*.

41 §.

Justitierådet *Sundberg* anförde:

»Det kan icke vara förenadt med god ordning att tillåta registrering af en förening med sådant i stadgarne angifvet syfte, att, så snart föreningen träder i verksamhet, dess upplösning kan påkallas enligt bestämmelserna i 26 §. Förevarande § torde ock antagligen afse att inrymma befogenhet för registreringsmyndigheten att i dylikt fall vägra registrering; men synes, till undanröjande af hvarje tvekan härutinnan, paragrafen böra genom erforderlig jämkning förtydligas, så att den till ordalagen kommer i öfverensstämmelse med 26 §.

Frågan om rätt att i omförmälda hänseende ingå i pröfning af stadgarne är emellertid af ytterst grannlaga natur. Fördenskull och i öfverensstämmelse med innebörden af 26 § kan ifrågasättas, om icke lämpligt vore att, därest administrativ myndighet på nu ifrågavarande grund vägrat registrering, åt domstolarne öfverlämna det definitiva afgörandet af denna fråga efter ansökan därom af föreningens styrelse och sedan allmän åklagare blifvit i ärendet hörd. Härvid må erinras, att en bestämmelse i sådant hänseende torde böra medföra motsvarande ändring i 58 § af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet.»

I detta yttrande instämde justitieråden *Billing*, *Ramstedt* och *Westring*, dock att, enligt dessa justitieråds åsikt, i detta fall likasom i det, som afses i 26 §, det allmänna borde företrädas af särskildt förordnad ombud.

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg* yttrade:

»Huruvida den pröfning af förenings stadgar, som enligt förevarande § skall föregå registrering, bör omfatta de i 26 § berörda frågorna om brottslighet eller osedlighet i föreningens verksamhet, synes mig ej med tydlighet framgå af den föreslagna affattningen. I likhet med justitierådet *Sundberg* anser jag det emellertid ej vara med god ordning öfverensstämmande att tillåta registrering af en sammanlutning, hvars syfte är sådant, att den på grund däraf kan komma att omedelbart upplösas; och jämväl från synpunkten af statens värdighet finner jag det olämpligt att tillåta registrering af en förening med brottsligt eller uppenbart osedligt syfte. Då man alltså efter min tanke ej kan undgå att åt registreringsmyndigheten anförtro en pröfning af nyss antydda art, anser äfven jag, att i paragrafen bör tydligt angifvas, att sådan pröfning skall äga rum i registreringsärendet.

Såsom justitierådet *Sundberg* framhållit, är emellertid denna pröfning af mycket grannlaga natur, och dess öfverlämnande åt administrativ myndighet erbjuder därför vissa betänkligheter, bland annat ur den synpunkt, att något slags förhandling mellan tvistande parter ej kan ifrågakomma. För afhjälpande häraf ser jag ej någon annan utväg än att låta registreringssökande, som är missnöjd med registreringsmyndighetens pröfning, i rättegångsväg utföra sin talan vid allmän domstol, därvid åt ett särskildt förordnad ombud skulle uppdragas att bevaka det allmännas intressen. Jag hemställer därför om införande i förslaget af bestämmelser syftande därhän: att i händelse registrering vägras på den grund att förenings i stadgarne angifna syfte pröfvas brottsligt eller uppenbart osedligt, den som är missnöjd med beslutet

ej må äga att hos högre myndighet föra klagan däröfver men i stället inom viss i lagen utsatt tid genom ansökning hos allmän domstol i den ort, där föreningen skulle hafva sitt säte, påkalla pröfning af frågan, huruvida hinder af nämnda art möter för registrering, samt att ansökning härom skall delgifvas registreringsmyndigheten, hvar-
 efter denna myndighet skall utse allmänt ombud i målet.

Det låter tänka sig att, när en förening blifvit upplöst i följd af brottslighet eller uppenbar osedlighet i dess verksamhet eller ock enligt 30 §, dess målsmän eller medlemmar finna lämpligt att på rent trots söka ny registrering af föreningen, vare sig utan någon förändring i dess benämning och stadgar eller efter vidtagande af någon uppenbart oväsentlig jämkning. Att under dylika omständigheter tillåta registrering förefaller motbjudande, men med hänsyn till de skiftande utvägar, som tydligen stå till buds för den, som sträfvar att på nyssnämnda sätt gäcka upplösningsbeslutet, erbjuder det stora svårigheter att utfinna bestämmelser, som, utan att innebära fara för godtycke och öfvergrepp, omöjliggöra dylikt trots. Möjligen skulle någon viss tid kunna bestämmas, inom hvilken efter en förenings upplösning enligt 26 eller 30 § registrering ej finge äga rum af en förening med samma eller liknande benämning, samt därjämte kunna föreskrifvas, att registrering skulle vägras, om den inom sålunda bestämd tid söktes af förening, hvars stadgar vore af väsentligen samma innehåll som den upplösta förenings, och i hvars styrelse någon af denna förenings styrelseledamöter inginge. Jag har härvid ej förbisett, att registrering kan komma att sökas hos annan myndighet än den, hos hvilken den upplösta föreningen varit inskrifven, och att den myndighet, där den nya registreringen sökes, skulle kunna tänkas sakna kännedom om upplösningen; men då de ifrågasatta bestämmelsernas ändamål allenast skulle vara att förebygga ett mera uppseendeväckande trots mot upplösningsbeslut, torde det anförda förhållandet ej vara af större betydelse.»

42 §.

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg*, med hvilken *högsta domstolens öfriga ledamöter* förenade sig, anförde:

»Därest, såsom jag vid 16 § tillstyrkt, befogenhet att för förening underteckna handlingar icke i allmänhet utan endast på grund af föreskrift i stadgarne eller bemyndigande skall tillkomma särskilda styrelseledamöter, torde vid föreningens registrering böra i registret intagas anteckning om den befogenhet, som i berörda hänseenden kan tillkomma

en eller flera af styrelseledamöterna, hvarom föreskrift alltså bör i denna § inflyta; och bör i sammanhang härmed i 3 § stadgas, att ansökning om registrering skall, så framt ej fullmakter eller afhandlingar, som utfärdas å föreningens vägnar, skola undertecknas af styrelsens alla ledamöter gemensamt, innehålla uppgift å den eller de ledamöter, som äro berättigade att underteckna dylik handling, hvarjämte i afseende å likvidatorer bör i 31 § vidtagas en ändring i liknande syfte.»

Justitierådet *Ramstedt* tillade:

»Föreskriften i 1895 års lag, att i registret skall införas dagen för stadgarnes antagande, återfinnes ej i förslaget. En följd häraf är, att i registret icke heller skulle komma att inflyta, när ändringar i stadgarne vidtoges. Det torde dock vara i sin ordning, att, om ett register skall föras, detta innehåller sådana uppgifter, som göra det möjligt att erhålla säker upplysning om innehållet af de stadgar, som å hvarje särskild tidpunkt gällt eller gälla för föreningen. Nyssnämnda bestämmelse i 1895 års lag bör således enligt min mening upptagas i förslaget. Därigenom skulle äfven undanröjas en i förslaget befintlig inkonsekvens. I 10 § föreskrifves nämligen, att beslut om ändring i stadgarne skall registreras, men enligt förevarande paragraf skall anteckning i registret om sådan ändring ej ske i andra fall än då ändringen afser föreningens benämning eller ändamål eller orten, där styrelsen har sitt säte. Registrering af ändringsbeslut skulle således, ehuru den i 10 § uppställda regeln är ovillkorlig, i verkligheten endast undantagsvis komma att äga rum. Upptages däremot i förslaget bestämmelsen om anteckning i registret af dagen för stadgarnes antagande, lär på grund af föreskriften i 43 §, att i registret skall anmärkas ändring i förhållande, hvarom inskrifning i registret skett, anteckning däri komma att äga rum äfven om de dagar, då ändring i stadgarne beslutats.»

I detta yttrande instämde justitieråden *Billing*, *Westring* och friherre *Marks von Württemberg*.

Justitierådet *Sundberg* ansåg, lika med högsta domstolens öfriga ledamöter, det lämpligen böra föreskrifvas, att i registret skall införas dagen för stadgarnes antagande.

43 §.

Högsta domstolen anförde:

»Förslaget saknar motsvarighet till de i 61 och 65 §§ af 1895 års lag gifna bestämmelser om kungörande i tidningar af hvad som i registret införts samt om den med registrerandet och kungörandet förbundna

rättsverkan; och då ej heller eljest föreskrift meddelats om den rättsliga betydelsen af de i registret gjorda anteckningarne, torde registret enligt förslaget knappast äga någon annan uppgift än att tjäna såsom förteckning öfver de föreningar, som i följd af registrering äga rättspersonlighet. Vill man fasthålla denna ståndpunkt, torde registret kunna betydligt förenklas. Det kan då ifrågasättas, hvartill det tjänar vare sig att i registret intaga de ursprungliga styrelseledamöternas namn eller att låta anmäla och anteckna personalförändringar i afseende å föreningens företrädande (nya styrelseledamöter, likvidatorer) eller stadgeändringar. Att fränkänna registret hvarje annan betydelse än den nyss angifna synes emellertid vara att gå längre än som behöfver följa däraf att kungörande af dess innehåll ej skall äga rum. Visserligen kan utan sådant kungörande icke med registreringen förknippas den verkan, att registrets innehåll anses vara af tredje man känt, men däremot synes intet hindra men åtskilligt tala för att tillerkänna registret vitsord så till vida, att sedan ett förhållande blifvit antecknad i registret, förändring i detta förhållande icke kan, innan den registrerats, med laga verkan åberopas mot annan än den, som visas hafva ägt kännedom om förändringen. En bestämmelse härom torde alltså böra inflyta i denna § eller på annat ställe i förslaget.

Därest, på sätt vid 42 § blifvit föreslaget, i registret anmärkes den befogenhet som må tillkomma särskilda styrelseledamöter och likvidatorer att underteckna handlingar å föreningens vägnar, torde i 14 och 31 §§ böra införas bestämmelser om åliggande för styrelse eller likvidatorer att göra anmälan om ändring i sådant förhållande.

Åtgärder på grund af bestämmelserna i 30 § torde utan särskild anmälan böra anmärkas i registret. Föreskrift härom synes vara behöflig.»

44 §.

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg* erinrade om hvad som vid 40 § blifvit yttradt angående obehöfligheten af registreringsavgifter.

50 §.

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg*, med hvilken *högsta domstolens öfriga ledamöter* förenade sig, yttrade:

»Det synes olämpligt att, såsom enligt paragrafens första stycke skulle blifva fallet, åt Konungen uppdrages en oinskränkt befogenhet att genom stadfästelse af föreningsstadgar dispensera från registrering och iakttagande af hvad eljest enligt lagen anses nödigt för vinnande af rättspersonlighet; och då, såvidt jag kan finna, en dylik dispensationsmöjlighet ej påkallas af något verkligt behof, hemställer jag om sådan ändring i första stycket, att stadfästelse å stadgar, som framdeles kan ifrågakomma, ej må medföra undantag från lagens tillämpning.

Till de i andra stycket åsyftade bestämmelser angående föreningar för visst ändamål — hvilka bestämmelser enligt förslaget lämnas orubbade af den nya lagstiftningen — äro, såsom chefen för justitiedepartementet framhållit, att räkna bland annat förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning. Hvad det innebär, att den nya lagen ej medför ändring i denna förordning, är emellertid ej fullt klart. Det kan nämligen ifrågasättas, huruvida förslaget åsyftar, att främmande trossamfund, som jämlikt förordningen vunnit statens erkännande eller vid dess tillkomst varit på grund af äldre bestämmelser lagligen bestående, skola falla helt och hållet utanför förslagens område, eller om för dessa samfund likaväl som för ideella föreningar i allmänhet registrering skall utgöra villkor för erhållande af rättspersonlighet. Denna otydlighet synes böra afhjälpas, och torde med hänsyn till den offentlighetsrättsliga karaktär, som tillkommer ifrågasvarande samfund, dessa, äfvensom mosaiska församlingar, böra vara fria från registrering. Jag hemställer alltså, att erkända församlingar af främmande trosbekännare upptagas bland de i första stycket omnämnda föreningar, å hvilka lagen öfver hufvud ej äger tillämpning.

Dissenterförsamlingar, som ej vunnit erkännande i enlighet med 1873 års förordning, böra däremot tydligen falla inom den föreslagna lagstiftningens ram men tillika vara underkastade bestämmelserna i nämnda förordning, i den mån de hittills varit att anse såsom tillämpliga å dylika församlingar. I hvad omfattning detta varit fallet är emellertid långt ifrån tydligt, och önskvärdt vore utan tvifvel om denna otydlighet kunde afhjälpas, särskildt i hvad den rörer frågan om församlings rätt att förvärfva fastighet. Då emellertid detta ämne icke står i ovillkorligt samband med den föreslagna lagstiftningen, anser jag mig ej böra göra någon bestämd hemställan i nämnda hänseende.»

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen.

22 kap.

14 §.

Justitierådet *Sundberg*, med hvilken justitieråden *Billing*, *Ramstedt* och *Westring* instämde, anförde:

»Till förebyggande för framtiden af den olägenhet, att antagaudet af ny lagstiftning på föreningsväsendets område eller rörande närliggande ämnen måste påkalla ändring af ifrågavarande §, synes lämpligt att åt densamma gifva en mera allmänt affattad lydelse än förslaget innehåller, något som jämväl påkallas däraf att efter förslagets genomförande skulle, såsom 50 § utvisar, finnas åtskilliga oregistrerade men likväl såsom rättssubjekt erkända föreningar, å hvilkas styrelse paragrafen bör äga tillämpning; och hemställas i sådant hänseende, att orden 'aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller registrerad förening' i andra stycket utbytas mot orden 'bolag eller förening'»

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg* hemställde på de af justitierådet *Sundberg* anförda skäl, att paragrafens andra stycke måtte utgå och i första stycket ordet »syssloman» utbytas mot »nägon».

23 kap.

4 §.

Justitierådet *Sundberg*, med hvilken justitieråden *Billing*, *Ramstedt* och *Westring* instämde, yttrade:

»Med hänvisning till hvad som anförts i fråga om 22 kap. 14 § strafflagen hemställas, att orden 'aktiebolag, ömsesidigt försäkrings-

bolag eller registrerad förening' måtte utbytas mot orden 'bolag eller förening'.»

Justitierådet friherre *Marks von Würtemberg* yttrade:

»Då, såsom vid det näst förut behandlade lagförslaget blifvit anmärkt, icke registrerade föreningar i åtskilliga fall komma att äfven för framtiden betraktas såsom rättssubjekt, och ledamöter i dylik föreningsstyrelse böra vara underkastade ansvar efter denna §, torde paragrafen böra erhålla en allmännare affattning än förslaget innebär; och instämmer jag förty i den af justitierådet Sundberg gjorda hemställan.»

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken.

Justitierådet friherre *Marks von Würtemberg* anförde:

»Efter den nu föreslagna utvidgningen af föreningslagstiftningen torde begreppet 'samfund' i detta sammanhang icke innefatta något utöfver bolag och föreningar; och orden 'eller annat samfund' synas därför böra utgå ur första stycket.

I samband härmed synes i andra stycket uttrycket 'samfund, som stämmas skall' lämpligen kunna utbytas mot 'bolag eller förening, som stämmas skall'.»

Ur protokollet:
Lennart Berglöf.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
torsdagen den 27 maj 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 HAMMARSKJÖLD,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Petersson anmälde i underdånighet det af särskilda kommitterade — den så kallade aktiebolagskommittén — den 5 februari 1908 afgifna underdåniga betänkande med förslag, bland annat, till
lag om aktiebolag,
lag om vissa ändringar i lagen om handelsbolag och enkla bolag
den 28 juni 1895,
lag om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet,
lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription
och om årsstämming den 4 mars 1862,

lag angående förbud i vissa fall för aktiebolag att förvärfva fast egendom eller idka grufdrift jämte ett till sistnämnda lagförslag hörande alternativt förslag till lydelse af 6, 26, 28, 50, 89, 90, 91, 126 och 128 §§ äfvensom af öfverskriften till 50 § i förslaget till lag om aktiebolag.

Efter att i korthet hafva redogjort för det hufvudsakliga innehållet i ofvannämnda lagförslag anförde departementschefen vidare:

»I förslagen till lag om aktiebolag, till lag om vissa ändringar i lagen om handelsbolag och enkla bolag den 28 juni 1895 samt till lag angående förbud i vissa fall för aktiebolag att förvärfva fast egendom eller idka grufdrift jämte det till sistnämnda lagförslag hörande alternativa förslaget till lydelse af vissa paragrafer äfvensom af öfverskriften till 50 § i förslaget till lag om aktiebolag har jag ej funnit anledning att göra någon ändring, innan desamma öfverlämnas till lagrådet för granskning.

De återstående två lagförslagen stå i nära samband med ett annat lagstiftningsarbete, för hvilket jag änyo torde få påkalla Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet.

Den 21 december 1903 afgåfvo särskilda kommitterade — den så kallade föreningskommittén — underdånigt betänkande med förslag, bland annat, till

lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet,
lag om ändrad lydelse af 11 kap. 9 §, 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen,

lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken samt
lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862.

Sedan öfver dessa lagförslag åtskilliga myndigheter afgifvit underdåniga utlåtanden, samt förslagen till lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet och till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 9 §, 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen inom justitiedepartementet blifvit omarbetade i vissa delar, hvarvid sistnämnda lagförslag, efter utslutning därur af hvad som afsåg 11 kap. 9 §, erhållit till rubrik lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen, beslöt Eders Kungl. Maj:t den 27 mars 1907, att högsta domstolens utlåtande skulle inhämtas öfver de sålunda omarbetade lagförslagen samt öfver föreningskommitténs förslag till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken och till lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862 äfvensom öfver ett inom justitiedepartementet utarbetadt

förslag till lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906.

Högsta domstolens utlåtande afgafs den 28 november 1907, men, innan lagförslagen hunnit att inom justitiedepartementet undergå den omarbetning, hvartill högsta domstolens anmärkningar mot desamma kunde föranleda, hade aktiebolagskommittén afgifvit sitt betänkande med de däri upptagna, af mig förut omnämnda lagförslag. Då förslaget till lag om föreningar för ekonomisk verksamhet utgör en af förslaget till lag om aktiebolag föranledd, i åtskilliga afseenden ganska vidtgående omarbetning af gällande lag om föreningar för ekonomisk verksamhet, samt denna senare lag i hufvudsak legat till grund för det till högsta domstolen remitterade förslaget till lag om föreningar för annan än ekonomisk verksamhet, måste jag gifvetvis taga under ompröfning, om och i hvad mån den sålunda företagna omarbetningen af gällande föreningslag bör föranleda en motsvarande omarbetning af sistnämnda lagförslag, hvarvid jag af helt naturliga skäl ansett mig böra jämväl undersöka, huruvida icke de båda tillämnade föreningslagarna lämpligen kunde sammanföras till en enda lag om föreningar. Den företagna granskningen af de båda förslagen till föreningslagar har gifvit vid handen ej mindre att förslaget till lag om föreningar för annan än ekonomisk verksamhet bör omarbetas i öfverensstämmelse med aktiebolagskommitténs förslag till föreningslag, än ock att ett sammanförande af de båda föreningslagarna till en enda lag icke blott utan svårighet låter sig göra utan äfven torde leda till stor reda och öfverskådlighet.

Jag har därför låtit inom justitiedepartementet utarbete ett förslag till *lag om föreningar*, omfattande båda de olika slagen af föreningar, hvilka jag i likhet med en ledamot i högsta domstolen anser lämpligen kunna jämväl i lagen särskiljas med de benämningar, som synas hafva vunnit burskap i allmänna språkbruket, nämligen »ekonomiska föreningar» och »ideella föreningar».

Vid bestämmande af denna lags tillämplighetsområde har jag i den utsträckning och på de skäl, som här nedan skola närmare utvecklas, ansett mig böra gifva detsamma, såvidt angår ekonomiska föreningar, en större omfattning än enligt såväl gällande föreningslag som aktiebolagskommitténs förslag.

Såsom af sistnämnda kommittés betänkande framgår hafva olika meningar yppat sig beträffande frågan, huruvida *konsumtionsförening* bör äga rätt att sälja till andra än medlemmar i föreningen. Man har

från åtskilliga håll framhållit först och främst, att en utsträckning af föreningens verksamhet till utomstående skulle strida mot själfva föreningsbegreppet. Föreningens ändamål vore nämligen att med förenade krafter söka främja medlemmarnas ekonomi genom att i gör-ligaste måtto antingen minska medlemmarnas utgifter för anskaffande af lifsmedel eller andra förnödenheter, bostäder, förlagskapital m. m. eller nedbringa omkostnaderna för försäljningen af deras produkter. Genom det anförda skälet torde man dock enligt mitt förmenande allt för mycket offrat åt en teoretisk konstruktion. Vål torde en förening i regel bildas i syfte att främja medlemmarnas ekonomi på något af de angifna sätten, men föreningens hufvudsyfte är dock: förbättrad ekonomi åt medlemmarna, och för medlemmarna själfva måste detta gifvetvis framstå såsom hufvudsaken. Kan föreningen genom att utsträcka sin verksamhet till utomstående uppnå det resultat, att medlemmarnas ekonomi genom ökad utdelning å gjorda insatser eller på annat sätt i afsevärd mån förbättras, lärer det framför allt för medlemmarna själfva framstå såsom något obegripligt, att ett dylikt förfarande skulle stå i strid med föreningsbegreppet.

Ett annat vida mer beaktansvärdt skäl mot en utsträckning af konsumtionsförenings verksamhet till icke-medlemmar är det, att då föreningen icke äger ett visst fixerat och med rättsliga garantier omgärdadt kapital och dess medlemmar ej heller utan inskränkning personligen ansvara för föreningens förbindelser, en tillåtelse för föreningen att utsträcka sin verksamhet till utomstående, hvilket i själfva verket innebär rätt för föreningen att idka handelsverksamhet i hvilken omfattning som helst, skulle innebära en allvarsam fara för den allmänna krediten. Häremot skulle visserligen kunna invändas, att vetenskapen om att en förening saknar betryggande kreditbas borde vara ett tillräckligt hämmande band mot kreditgifning till föreningen, åtminstone i större utsträckning. Erfarenheten torde dock hafva gifvit vid handen, att denna invändning icke kan tillmätas någon större betydelse. Stark konkurrens och äfven andra omständigheter — framförallt den, att föreningen visat sig såsom »god betalare» d. v. s. i rätt tid betalt sina fakturor och infriat sina växlar — verka ofta därhän, att föreningens leverantörer förbise den stora risk, för hvilken de i själfva verket utsätta sig genom att gifva kredit åt en förening, som drifver oinskränkt handelsrörelse. Vid dessa förhållanden och då en dylik förenings verksamhet, enligt hvad erfarenheten särskildt från England utvisar, kan taga ett oerhördt omfång, torde omsorgen om den allmänna krediten göra det till en bjudande nödvändighet att genom lagstiftningsåtgärd söka undanröja den fara för

densamma, som konsumtionsföreningars handelsverksamhet, då den utsträcker till icke-medlemmar, kan medföra.

Att detta icke bör ske genom ett totalt förbud för konsumtionsförening att idka handel med utomstående, därom är jag fullt ense med aktiebolagskommittén. Ett sådant förbud skulle, såsom kommittén framhållit, säkerligen i hög grad hämma föreningsväsendets utveckling samt särskildt för föreningar, som idka försäljning i öppen bod, föranleda till ständiga åtal och trakasserier.

Det återstår att tillse, huruvida man genom att medgifva konsumtionsförening en begränsad rätt att sälja till utomstående kan, om ej helt undanröja, så dock i afsevärd mån förringa faran i angifna hänseende af en obegränsad försäljningsrätt.

Aktiebolagskommittén har för sin del ansett, att en dylik begränsning kan och bör genomföras så, att försäljningen till utomstående under ett kalenderår får omfatta allenast en viss bråkdel — en fjärdedel — af hela omsättningen. För att möjliggöra en kontroll öfver att denna försäljningsrätt ej öfverskrides, har kommittén föreslagit, att föreningens styrelse skall tre månader efter hvarje kalenderårs slut till registreringsmyndigheten ingifva en uppgift å dels hela omsättningssumman under året och dels försäljningssumman för de förnödenheter, som försålts till andra än medlemmar, och att vid uppgiften skall fogas utdrag af räkenskaperna till bestyrkande af uppgiftens riktighet. Visar det sig, att föreningen öfverskridit sin försäljningsrätt, är enligt kommitténs förslag styrelseledamot, med hvars vetskap det skett eller som underlåtit att hålla nödig uppsikt öfver föreningens rörelse, förfallen till straff (böter från och med 5 till och med 500 kronor).

Kommittén framhåller emellertid själf, att det föreslagna sättet att begränsa konsumtionsföreningars försäljningsrätt medför stora praktiska olägenheter. Äfven om det vore möjligt att under året kontrollera, i hvilken omfattning försäljning ägt rum till medlemmar och till icke-medlemmar, vore likväl klart att en dylik kontroll vore förenad med mycket stort besvär, i synnerhet om försäljning skedde jämväl på kredit. Vid hvarje kontrollundersökning måste ett bokslut göras för utrönande af hela omsättningens storlek. Det föreslagna sättet att begränsa försäljningsrätten kunde vidare komma att medföra, att förening under senare delen af ett kalenderår måste alldeles upphöra med försäljning till utomstående för att ej äfventyra att öfverskrida den fastställda gränsen.

Det viktigaste och afgörande skälet mot kommitténs förslag är emellertid enligt min åsikt, att den af kommittén anordnade kontrollen

öfver att försäljningsrätten ej öfverskrides torde vara fullständigt illusorisk, och att det öfver hufvud torde vara alldeles omöjligt att i sådant afseende praktiskt genomföra en effektiv kontroll. Om nämligen styrelsen för en förening vid en någon kort tid före kalenderårets slut företagen undersökning skulle finna, att försäljningsrätten öfverskridits om än aldrig så mycket, lärer väl styrelsen ej underlåta att tillgripa den nära till hands liggande utvägen att förmå föreningsmedlemmarna att kontant eller på kredit inköpa så mycket varor, att proportionen mellan försäljningen till utomstående och omsättningen i sin helhet ej öfverstiger den i lag tillåtna. Att föreningen efter kalenderårets slut återköper hvad föreningsmedlemmarna ej kunna för eget behof använda, lärer knappast kunna förhindras.

Af nu anförda skäl anser jag, att aktiebolagskommitténs förslag icke kan läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Däremot torde ett annat jämväl af kommittén omnämndt sätt att begränsa konsumtionsförenings försäljningsrätt förtjäna att tagas under noggrann ompröfning. Jag åsyftar det från ett par håll framställda förslaget att endast så till vida inskränka denna rätt, att försäljning till utomstående må ske allenast mot kontant betalning. I själfva verket torde genom ett dylikt förbud mot kreditförsäljning till andra än medlemmar i föreningen den fara, som för den allmänna krediten kan anses ligga däri, att konsumtionsförening berättigas sälja till utomstående, vara i det stora hela afvärjd. Erfarenheten lärer nämligen hafva gifvit vid handen, att då konsumtionsförening råkat på obestånd, anledningen härtill i regel varit den, att utborgning i allt för stor omfattning ägt rum till personer, om hvilkas betalningsförmåga den eller de, som förestått föreningens rörelse, saknat tillförlitlig kännedom. Tillåtes kreditförsäljning allenast till föreningens egna medlemmar torde nämnda, den vanligaste anledningen till föreningens insolvens bortfalla.

Från konsumtionsföreningarnas egen synpunkt sedt lärer så mycket mindre möta några betänkligheter mot en dylik inskränkning i deras försäljningsrätt, som det numera bland dem torde vara allmän regel, att försäljning må äga rum allenast mot kontant betalning.

Vid ofvan upptagna förhållanden synes mig aktiebolagskommitténs förslag rörande konsumtionsförenings försäljningsrätt böra ersättas med ett stadgande af innehåll, att dylik förening må allenast mot kontant betalning försälja till andra än medlemmar i föreningen. Att anordna en kontroll öfver efterlefnaden af detta stadgande torde vara obehöfligt. Tillräckligt torde vara att den, som förestår föreningens rörelse, blir skyldig att ansvara för all den skada, som uppkommer af

den skedda försäljningen, och sålunda blir personligen ansvarig för inbetalning af sådan föreningens fordran, som uppkommer genom kreditförsäljning till utomstående.

Hvad angår *produktionsföreningar* torde ur den allmänna kreditens synpunkt icke finnas något skäl att inskränka dylika föreningars försäljningsrätt, så länge de uteslutande eller åtminstone hufvudsakligen försälja alster af medlemmarnas tillverkning. Föreningens medlemmar äro nämligen tillika dess leverantörer och lära därför i allmänhet själft ordna försäljningen på ett för leverantörerna betryggande sätt. Så snart emellertid försäljningen af alster, tillverkade af föreningens egna medlemmar, icke längre utgör hufvudsaken — föreningen kan då anses hafva förlorat sin karaktär af produktionsförening —, bör föreningen vara underkastad samma inskränkning i försäljningsrätten som en konsumtionsförening.

Att utan vidare låta *bostadsföreningar* utsträcka sin verksamhet till utomstående läser ej vara förenadt med några betänkligheter ur den allmänna kreditens synpunkt. Den kredit, som en dylik förening för fullföljande af sitt syfte kan nödgas anlita, torde nästan undantagslöst afse så lång tid och så stora belopp, att den icke beviljas föreningen annorledes än mot särskild säkerhet (realsäkerhet, borgen).

Däremot lära *kreditföreningar* — föreningar för anskaffande af lån — böra helt och hållet förbjudas att utsträcka sin verksamhet till utomstående. En dylik utsträckning af verksamheten kan nämligen, enligt hvad erfarenheten visat, lätteligen öfvergå till bankrörelse, för hvars bedrivande en förening gifvetvis icke är en lämplig associationsform. Påföljden, om kreditförening öfverskrider sagda förbud, torde lämpligen böra vara den, att föreningen på yrkande af allmänt ombud kan af domstol förklaras skyldig att träda i likvidation.

Med de undantag, som framgå af det föregående, torde det i öfrigt icke möta några betänkligheter att låta hvarje association med syfte att genom ekonomisk verksamhet främja medlemmarnas ekonomiska intressen vinna erkännande såsom ekonomisk förening.

Hvad angår *gränsen mellan ekonomiska och ideella föreningar*, hvilka senare såväl enligt föreningskommitténs förslag som enligt det nu utarbetade förslaget till lag om föreningar skola vara underkastade mindre stränga bestämmelser än de förra, så synes mig denna gräns lämpligen böra dragas så, att under den förra gruppen falla alla föreningar med syfte att genom ekonomisk verksamhet främja medlemmarnas ekonomiska intressen och under den senare gruppen alla föreningar, som fullfölja ett religiöst, välgörande, politiskt, socialt, vetenskapligt, konst-

närligt eller sällskapligt syfte eller afse vårdande af yrkesangelägenheter eller hafva annat ändamål än att genom ekonomisk verksamhet främja medlemmarnas ekonomiska intressen, dock med det undantag, att föreningar, som idka handel eller annan rörelse, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, skola — oafsedt deras ändamål — falla under gruppen ekonomiska föreningar.

I öfverensstämmelse med de af mig sålunda uttalade åsikter hafva i förslaget till lag om föreningar bestämmelserna uti 1 och 2 §§ samt 3 § 1 och 2 mom. affattats. Af dessa bestämmelser, jämförda med förslaget 4 § 1 mom. och 120 §, torde oförtydligt framgå, att lagen åsyftar att omfatta alla föreningar, hvilka kunna vinna erkännande såsom särskilda rättssubjekt, med undantag af vissa arter, som af lagen själf ställas utom dess tillämplighetsområde. En association, som ej faller under lagens bestämmelser och ej heller tillhör någon af nyssberörda arter, måste alltså för att blifva erkänd såsom särskildt rättssubjekt anlita en annan med rättskapacitet förlänad associationsform än föreningsformen.

Det torde böra i lagen direkt utsägas, att en förening, som vunnit erkännande såsom ideell förening, icke får, ens såsom biändamål, idka handel eller annan rörelse, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, eller för främjande af medlemmarnas ekonomiska intressen eljest idka ekonomisk verksamhet (lagförslaget 3 § 3 mom.) Häraf följer indirekt, att om exempelvis en förening, hvars hufvudsyfte är af ideell art, har ett aldrig så ringa biändamål, som åsyftar ett främjande af medlemmarnas ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet, sådan förening icke får registreras såsom ideell förening men väl såsom ekonomisk förening. Påföljden, därest registrerad ideell förening öfver-skrider sitt af lagen utstakade verksamhetsområde, torde böra vara den, att föreningen på yrkande af allmänt ombud kan af domstol förpliktas att träda i likvidation (49 och 94 §§).

Förening kan enligt det utarbetade förslaget till lag om föreningar (4 §) liksom enligt gällande lag och kommittéförslagen icke, innan föreningen registrerats, förvärfva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet, söka, kära och svara. Resultatet häraf för tredje man, som på en eller annan grund förvärfvat fordran hos en icke registrerad förening eller, juridiskt sedt rättare uttryckt, hos föreningsmedlemmarna såsom sådana, är emellertid det, att därest den eller de, som möjligen äro ansvariga för fordringens gäldande såsom för egen skuld (jfr förslaget 4 § 2 mom.), äro insolventa och fordringsägaren följaktligen vill söka betalning för sin

fordran ur den föreningsmedlemmarna såsom sådana tillhöriga egendomen, måste han anhängiggöra sin talan mot alla föreningsmedlemmarna. Detta kan emellertid vara förenadt med så stora svårigheter, att fordran, praktiskt taget, är värdelös, oaktadt föreningstillgångar finnas af betydande värde. En förening skulle således genom att underlåta att söka inregistrering kunna undandraga sig fullgörande af sina förpliktelser eller åtminstone för fordringsägarna försvåra deras utkräfvande. Ett dylikt resultat är — särskildt med hänsyn därtill, att många föreningar för sin verksamhet icke äro i behof af rättskapacitet och därför säkerligen ej sällan komme att underlåta att söka registrering, — uppenbarligen icke tillfredsställande och innebär ju i viss mån en försämring af gällande rätt, som icke beträffande ideell förening fordrar registrering såsom villkor för rättskapacitets erhållande.

Det har därför synt mig nödvändigt att söka ordna saken så, att tredje man icke blir lidande genom förenings underlåtenhet att söka registrering; och har jag trott, att detta bäst skulle kunna ske genom att meddela föreskrifter af innehåll, att om någon vill kära till medlemmarna i en icke registrerad förening, stämningen må delgifvas föreningens styrelse eller, där styrelsen består af flera ledamöter, någon af dem; att styrelsen äger utan särskildt uppdrag att i rättegången föra föreningsmedlemmarnas talan, och att hvad sålunda stadgats om delgifning af stämning skall äga tillämpning jämväl då annat meddelande skall delgifvas medlemmarna i föreningen (4 § 3 mom.). Då hvarken i stämningen eller i domen föreningsmedlemmarnas namn behöfva angifvas samt vid utmätning i föreningstillgångarna sådan under rättelse, som enligt 59 och 60 §§ utsökningslagen skall före utmätningen delgifvas gäldenären, må med laga verkan delgifvas styrelseledamot, synas alla olägenheter för tredje man däraf, att föreningen icke registrerats, vara i hufvudsak undanröjda.

Den i jämförelse med såväl gällande föreningslags som kommittéförslagets motsvarande stadgande ändrade lydelsen af 4 § 2 mom. i förslaget till lag om föreningar är endast af redaktionell natur och åsyftar att tydliggöra, att stadgandets tillämplighet icke är inskränkt till det fall, då aftal ingås å icke registrerad förenings vägnar, utan äger sin giltighet i alla de fall, då någon uppträder och handlar å sådan förenings vägnar.

De i sistnämnda lagförslag upptagna bestämmelserna om ekonomiska föreningar öfverensstämma i hufvudsak med aktiebolagskommitténs förslag till lag om föreningar för ekonomisk verksamhet. För bestämmelserna om

ideella föreningar ligger till grund det till högsta domstolen remitterade förslaget till lag om föreningar för annan än ekonomisk verksamhet. De häri gjorda ändringarna hafva i allmänhet antingen påkallats af de i högsta domstolen mot förslaget gjorda anmärkningarna eller ock för-
anledts af omarbetningen af förslagets bestämmelser i öfverensstämmelse med aktiebolagskommitténs förutnämnda förslag. Vid denna omarbetning hafva bestämmelserna om de båda olika slagen af föreningar bringats till full öfverensstämmelse med hvarandra äfven i några fall, då olikhet förelegat mellan gällande föreningslag eller aktiebolagskommitténs förslag och det till högsta domstolen remitterade förslaget. Dessa senare förändringar äro dock antingen utan innebörd i materiellt hänseende eller ock af obetydlig sådan men hafva i åtskilliga afseenden förenklat det nya förslagets affattning. Till dessa ändringar höra exempelvis, att anmälan för registrering af ändring i fråga om styrelsens för ekonomisk förening sammansättning och om rätten att teckna sådan förenings firma, samt anmälan för registrering af beslut om ändring af sådan förenings stadgar skola göras af styrelsens ordförande, att uttrycket »ideell förenings benämning» utbyts mot »ideell förenings firma», att ideell förenings styrelse ålagts att å sammanträde afgifva förvaltningsredogörelse, och att revisorernas utlåtande öfver styrelsens för ideell förening förvaltning ej behöfver vara skriftligen affattadt.

Utöfver hvad sålunda anförts torde endast i följande fall de olikheter, som förefinnas mellan å ena sidan förslaget till lag om föreningar och å andra sidan aktiebolagskommitténs förslag till lag om föreningar för ekonomisk verksamhet och det till högsta domstolen remitterade förslaget till lag om föreningar för annan än ekonomisk verksamhet, erfordra ett särskildt omnämmande.

Bestämmelsen i 49 § af förslaget till lag om föreningar, att om ekonomisk förenings verksamhet befinnes strida mot lag eller författning eller vara uppenbart osedlig, rätten äger på ansökan af allmänt ombud förklara föreningen skyldig att träda i likvidation, saknar motsvarighet såväl i gällande föreningslag som i aktiebolagskommitténs förslag och leder sitt ursprung från 26 § i föreningskommitténs förslag, hvilken paragraf oförändrad influtit i det till högsta domstolen remitterade förslaget. Mot denna paragraf gjordes inom högsta domstolen åtskilliga anmärkningar och hafva dessa föranledt att åt ifrågavarande bestämmelse gifvits den affattning förutnämnda 49 § utvisar. Att bestämmelsen förklarats skola gälla icke blott ideella föreningar utan ock ekonomiska föreningar har sin grund däri, att sådan verksamhet, som ansetts böra föranleda tvångsupplösning för ideella föreningar, lika väl kan utöfvas af

ekonomiska föreningar, och att det icke finnes någon rimlig anledning att i förevarande afseende vara strängare mot de förra än mot de senare.

I sammanhang med införande af nyssberörda stadgande bland de för ekonomiska föreningar gällande bestämmelserna har i förslagets 100 § registreringsmyndigheten berättigats att — på sätt, i anledning af hvad högsta domstolens flesta ledamöter hemställt, stadgats i fråga om ideella föreningar, — vägra registrering af ekonomisk förening, om föreningens stadgar åsyfta lagstridig eller uppenbart osedlig verksamhet eller eljest strida mot lag eller författning, hvarjämte sökanden berättigats att vid domstol påkalla pröfning af registreringsmyndighetens beslut att på sådan grund vägra registrering af föreningen.

I det till högsta domstolen remitterade förslaget till lag om föreningar för annan än ekonomisk verksamhet fanns upptaget ett stadgande af innehåll, att om förening utöfvade politisk verksamhet inom främmande stat, Konungen ägde förklara föreningen upplöst. Högsta domstolens flesta ledamöter hafva mot detta stadgade anmärkt, att det borde i lagen utsättas, att Konungen endast för det fall, att föreningens verksamhet vore af beskaffenhet att däraf kunde uppstå misshällighet med främmande stat, ägde upplösa föreningen, samt att, då fara i nämnda hänseende kunde uppkomma, Konungens upplösningsrätt icke borde begränsas till det fall, då föreningen utöfvade verksamhet inom främmande stat. Med hänsyn till de betänkligheter, som kunna anföras mot ett stadgande med det af högsta domstolens flesta ledamöter förordade innehållet, enligt hvilket Konungen skulle äga rätt att upplösa en förening därför, att den utöfvade viss politisk verksamhet här i landet, och då i allt fall intet lagligt hinder finnes för föreningsmedlemmarna att efter föreningens upplösning fortsätta sin verksamhet, därest denna ej enligt lag är straffbar, samt en upplösning, hvilken ej medför den åsyftade verkan — undertryckande af den för främmande stat misshagliga verksamheten —, snarare är ägnad att framkalla än förhindra misshällighet med den främmande staten, har jag ansett mig icke böra i förslaget till lag om föreningar upptaga något stadgande om rätt för Konungen att af hänsyn till främmande stat upplösa en förening.

I förslaget till lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen hafva de ändringar vidtagits, hvarom högsta domstolens flesta ledamöter hemställt.

Förslaget till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken har undergått den ändring, att i första styckets andra punkt

hänvisning lämnats därom, att särskildt stadgande finnes meddeladt för det fall, att någon vill kära till medlemmarna i förening, som icke registrerats, hvarförutom, då jämväl i gällande lag angående solidariska bankbolag den 18 september 1903 finnes särskildt stadgadt, huru stämning skall delgifvas, där styrelsen för sådant bolag vill kära till bolaget, den i första styckets andra punkt nu förefintliga hänvisningen med anledning af sagda förhållande fullständigats.

Det till högsta domstolen remitterade och utan anmärkning lämnade förslaget till lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862 har ändrats till öfverensstämmelse med aktiebolagskommitténs förslag, dock med bibehållande af den enligt det remitterade förslaget i paragrafens nuvarande ordalydelse gjorda ändringen af uttrycket »registrerad förening för ekonomisk verksamhet» till endast »registrerad förening».

Förslaget till lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906, hvilket förslag af högsta domstolen lämnats utan anmärkning, har icke i anledning af den gjorda omarbetningen af de föreslagna föreningslagarna eller af annan orsak tarfvat någon ändring.»

Departementschefen hemställde härefter i underdånighet, att Kungl. Maj:t behagade för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, inhämta lagrådets utlåtande öfver

dels de af aktiebolagskommittén utarbetade, i dess betänkande upptagna förslagen till

lag om aktiebolag;

lag om vissa ändringar i lagen om handelsbolag och enkla bolag den 28 juni 1895;

lag angående förbud i vissa fall för aktiebolag att förvärfva fast egendom eller idka grufdrift jämte det till sistnämnda lagförslag hörande alternativa förslaget till lydelse af 6, 26, 28, 50, 89, 90, 91, 126 och 128 §§ äfvensom af öfverskriften till 50 § i förslaget till lag om aktiebolag,

och dels följande såsom bilagor till detta protokoll fogade, inom justitiedepartementet utarbetade förslag till

lag om föreningar;

*lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen;
lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken;
lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskrip-
tion och om årsstämming den 4 mars 1862; samt
lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall
för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906.*

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter bi-
trädde hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i
nåder lämna bifall.

Ur protokollet
Erik Ölander.

Förslag
till
Lag
om föreningar.

Inledande bestämmelser.

1 §.

Förening med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att
anskaffa lifsmedel eller andra förnödenheter åt medlemmarna eller
afsätta alster af medlemmarnas verksamhet eller
bereda bostäder åt medlemmarna eller
anskaffa lån åt medlemmarna eller
idka annan ekonomisk verksamhet
må kunna i enlighet med hvad i denna lag sägs vara registrerad
såsom *ekonomisk förening*.

Hvad nu är stadgadt skall ock gälla om förening, som genom
idkande af handel eller annan rörelse, hvarmed följer skyldighet att
föra handelsböcker, vill vinna annat ändamål än främjande af medlem-
marnas ekonomiska intressen.

2 §.

Förening, som fullföljer ett religiöst, välgörande, politiskt, socialt,
vetenskapligt, konstnärligt eller sällskapligt syfte eller afser vårdande af
yrkesangelägenheter eller eljest har annat ändamål än att genom eko-
nomisk verksamhet främja medlemmarnas ekonomiska intressen, må med
det undantag, som framgår af 1 § 2 mom., kunna i enlighet med hvad
i denna lag sägs vara registrerad såsom *ideell förening*.

3 §.

Ekonomisk förening, som idkar handel eller annan rörelse, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, må allenast mot kontant betalning försälja till andra än medlemmar i föreningen. Hvad sålunda stadgats äge dock ej tillämpning i fråga om förening, som hufvudsakligen afsätter alster af medlemmarnas verksamhet.

Ekonomisk förening för anskaffande af lån må icke utsträcka sin verksamhet till andra än medlemmar i föreningen.

Ideell förening får icke idka handel eller annan rörelse, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, eller för främjande af medlemmarnas ekonomiska intressen eljest idka ekonomisk verksamhet.

4 §.

Innan förening blifvit registrerad, kan den ej förvärfva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara.

Handla ledamöter af förenings styrelse eller andra å föreningens vägnar, innan den blifvit registrerad, svare för däraf uppkommande förbindelse såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en.

Vill någon kära till medlemmarna i förening, innan den registrerats, varde stämningen delgifven föreningens styrelse eller, där styrelsen består af flere ledamöter, någon af dem; och äge styrelsen utan särskildt uppdrag att i rättegången föra föreningsmedlemmarnas talan. Hvad sålunda är stadgadt om delgifvande af stämning skall äga tillämpning jämväl, då annat meddelande skall delgifvas medlemmarna i föreningen.

I. Om ekonomiska föreningar.*Om förenings bildande.*

5 §.

Förening, som vill vinna registrering såsom ekonomisk förening, skall bestå af minst fem medlemmar samt i enlighet med denna lag hafva antagit stadgar och utsett styrelse.

Ej må den omständigheten, att föreningens medlemmar, uteslutande eller till en del, utgöras af bolag, föreningar, kommuner eller andra samfälligheter, vara hinder mot föreningens registrering.

6 §.

Ansökning om föreningens registrering skall göras af dess styrelse. I sådan ansökning skola uppgifvas

dels styrelseledamöternas samt, där suppleanter i styrelsen utsetts, deras fullständiga namn äfvensom nationalitet och hemvist,

dels ock, där befogenhet att teckna föreningens firma ej skall utöfvas allenast af styrelsen, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller gemensamt, sådan befogenhet tillkommer.

Skall annan än styrelseledamot eller suppleant äga nämnda befogenhet, varde uppgift lämnad jämväl å hans fullständiga namn och hemvist.

Vid ansökningen skola fogas

1) två af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkta exemplar af föreningens stadgar äfvensom på enahanda sätt styrkt förteckning å föreningens medlemmar;

2) på enahanda sätt, som under 1) sägs, till riktigheten styrkt afskrift af protokoll vid sammanträde med föreningens medlemmar, utvisande, att stadgarna blifvit antagna och styrelse utsedd.

7 §.

Vid föreningens bildande skola medlemmarna bestämma, huruvida allenast föreningens tillgångar, förfallna men ej guldna insatser och andra afgifter inräknade, skola häfta för dess förbindelser, eller medlemmarna åtaga sig till visst belopp begränsad personlig ansvarighet för föreningens förbindelser.

8 §.

Föreningens stadgar skola angifva

- 1) föreningens firma;
- 2) föremålet för föreningens verksamhet;
- 3) den ort inom riket, där föreningens styrelse skall hafva sitt säte;
- 4) den insats, med hvilken hvarje medlem skall deltaga i föreningen, huru insatserna skola göras, samt huruvida medlem må deltaga i föreningen med högre belopp än enkel insats;
- 5) huru för föreningens förbindelser skall ansvaras;
- 6) huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet;
- 7) huru revision af styrelsens förvaltning skall ske;
- 8) huruvida räkenskapsafslutning skall ske för år eller oftare samt tiden därför.

9) huru ofta ordinarie sammanträde skall hållas;

10) det sätt, hvarpå kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom, äfvensom den tid före sammanträde, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna.

9 §.

Ekonomisk förenings firma skall innehålla orden »ekonomisk förening» samt, där medlemmarna ej åtaga sig personlig ansvarighet, orden »utan personlig ansvarighet», och där medlemmarna åtaga sig till visst belopp begränsad personlig ansvarighet, orden »med begränsad personlig ansvarighet». Ej må firman innehålla personnamn eller ordet »bolag».

Ny firma skall tydligt skilja sig från andra, hos samma myndighet förut i laga ordning registrerade, ännu bestående firmor.

Angående förbud för förening, som är att anse såsom penninginrättning, att i sin firma använda ordet bank, är särskildt stadgadt.

Om förteckning öfver föreningsmedlemmarna.

10 §.

Öfver ekonomisk förenings medlemmar skall genom styrelsens försorg hållas förteckning. Styrelsen åligger att hålla förteckningen tillgänglig för en hvar, som vill taga kännedom om densamma.

Om medlems intagande i och afgang ur förening.

11 §.

Nya medlemmar må när som helst, efter ansökning, kunna intagas i ekonomisk förening. Ansökningen, som skall vara försedd med sökandens egenhändiga, bevitnade underskrift, prövas af styrelsen, där ej annorlunda är bestämdt i stadgarna.

12 §.

Medlem äge att, efter uppsägning, som skall vara försedd med hans egenhändiga, bevitnade underskrift, utträda ur föreningen; dock må i stadgarna kunna föreskrivas, att uppsägning ej får ske förrän efter viss tid, högst två år, från inträdet i föreningen.

13 §.

Medlem må kunna, där han genom laga kraft ägande dom förklarats förlustig medborgerligt förtroende eller blifvit ställd under framtiden för brott, som kan medföra sådan påföljd, så ock eljest på grund, som kan vara bestämd i stadgarna, uteslutas ur föreningen.

14 §.

Afidnen medlems make eller arfvinge vare ej berättigad att i den afidnes ställe inträda såsom medlem i föreningen, där ej annorlunda finnes bestämdt i stadgarna.

15 §.

Afgång ur föreningen skall anses äga rum vid den tid för räkenskapsafslutning, som infaller näst efter en månad, sedan medlemmen uppsagt sig till utträde, uteslutits eller afidit, eller annan omständighet, som föranledt afgången, inträffat.

Medlem, som blifvit, efter ty i 13 § sägs, ur föreningen utesluten, vare genast förlustig rättigheten att deltaga i öfverläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.

16 §.

Då medlem afgått, äge han eller hans rättsinnehafvare utfå ej mindre, sex månader från afgången, den inbetalda insatsen, i den mån föreningens behållna tillgångar, enligt den vid tiden för afgången uppgjorda räkenskapsafslutning, därtill förslå utan anlitande af reservfond eller förnärmande af öfriga medlemmars lika rätt, än ock, i samma ordning som öfriga medlemmarna, hvad på den afgångne belöper af beslutad vinstutdelning. Träder föreningen i likvidation inom sex månader från det medlem afgått, eller varder inom samma tid konkursansökning af föreningen till rätten eller domaren ingifven eller i anledning af borgenärens ansökning om konkurs offentlig stämning utfärdad, skall dock den afgångnes rätt att utfå insats bedömas efter de i 62 och 63 §§ om skifte af förenings tillgångar gifna föreskrifter.

Innehålla förenings stadgar inskränkning i afgående medlems rätt, hvarom nu är sagdt, lände den till efterrättelse.

17 §.

Afträdes föreningens egendom till konkurs, som börjar inom ett år från det medlem afgick, vare den afgångne pliktig, såvidt föreningens borgenärens rätt rör, att återbära hvad han utfått af sin insats.

18 §.

Har någon genom annat fång än arf eller giftorätt förvärfvat medlems andel i föreningen, och vill han ej inträda i föreningen, eller vägras honom inträde, då han begär sådant, äge samma rätt till uppsägning som medlem; och gälle, där uppsägning sker, om hans rätt att utfå insats och vinst, så ock om hans skyldighet att i visst fall återbära insatsen hvad i 16 och 17 §§ finnes stadgadt angående afgången medlem.

Om vinstutdelning.

19 §.

Under ekonomisk förenings bestånd må ej vinstutdelning göras i vidsträcktare mån, än att återstående tillgångarna, enligt föreningens behörigen granskade räkenskaper, öfverskjuta skulderna med minst det belopp, som motsvarar insatserna, i den mån de redan inbetalts eller äro till betalning förfallna, jämte reservfond.

Varder vinstutdelning beslutad och verkställd i strid med hvad ofvan stadgats eller med bestämmelse i föreningens stadgar, vare de, som uppburit sådan utdelning, skyldige att återbära densamma; och ansvare därjämte de, som deltagit i beslutet, en för alla och alla för en, för den brist, som vid återbäringen kan uppkomma.

Om styrelse och firmateckning.

20 §.

För ekonomisk förening skall finnas en styrelse, bestående af en eller flere ledamöter. Består styrelsen af endast en ledamot, har han att fullgöra hvad enligt denna lag åligger styrelsens ordförande.

Styrelsen äge, i enlighet med hvad i denna lag är stadgadt, förvalta föreningens angelägenheter, så ock företråda föreningen.

Styrelsen väljes å sammanträde; dock må i stadgarna kunna bestämmas, att en eller flere ledamöter af styrelsen skola på annat sätt utses.

Styrelseledamot skall vara medlem i föreningen; dock må, där bolag eller annan samfällighet är medlem i föreningen, ledamot af den samfällighets styrelse eller, om sådan styrelse ej finnes, delägare i samfälligheten vara ledamot af föreningens styrelse.

Ledamot af styrelsen skall vara här i riket bosatt svensk undersåte.

Styrelseledamot må ej utses för längre tid än två år. Styrelseledamot må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit utsedd, ej gått till ända, kunna genom beslut af den, som utsett honom, skiljas från uppdraget.

Afgår å sammanträde vald styrelseledamot, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligge öfriga styrelseledamöter att ofördröjligen föranstalta om val af ny ledamot. Utan hinder af hvad nu stadgats må dock, där föreningens stadgar sådant medgifva, med valet kunna anstå till nästa ordinarie sammanträde, så framt styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter.

Ändring i styrelsens sammansättning skall ofördröjligen af styrelsens ordförande anmälas för registrering.

21 §.

Styrelsens rätt att företråda föreningen innebär befogenhet för styrelsen att själf eller genom ombud ej mindre i förhållande till tredje man handla å föreningens vägnar än äfven inför domstolar och andra myndigheter föra dess talan.

22 §.

Såsom styrelsens beslut gälle, där ej annorlunda är bestämdt i stadgarna, den mening, om hvilken vid sammanträde de flesta röstande förena sig, men vid lika röstetal den mening, som biträdades af ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot af styrelsen äge ej deltaga i afgörande af fråga, hvori hans enskilda rätt är stridande mot föreningens; och må han förty ej deltaga i beslut om ingående af aftal mellan honom och föreningen eller om afslutande af annat aftal, så framt han däraf annorledes än såsom medlem i föreningen kan vänta synnerlig nytta eller skada.

23 §.

Styrelsen åligger att vid fullgörande af sitt uppdrag ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som meddelas af föreningen och ej strida mot lag eller författning eller mot föreningens stadgar.

24 §.

Styrelsen må ej föryttra eller upplåta nyttjanderätt till all föreningens egendom eller den väsentligaste delen däraf, med mindre bemyndigande därtill gifvits å sammanträde. Ej heller må styrelsen utan sådant bemyndigande bestämma löneförmåner åt tjänsteman i föreningen, där denne tillika är styrelseledamot.

25 §.

Af föreningen gjord inskränkning i styrelsens rätt att företräda föreningen vare utan verkan mot en hvar, som ej visas hafva ägt kännedom om inskränkningen.

Bestämmelse, innefattande sådan inskränkning, må ej registreras.

26 §.

Styrelsens rätt att företräda föreningen utöfvas genom styrelsens alla ledamöter gemensamt eller, där styrelsen är beslutför med visst mindre antal, genom detta antal ledamöter gemensamt.

27 §.

Föreningen, så ock styrelsen, där ej annat blifvit af föreningen bestämdt, äge bemyndiga en eller flere bland styrelsens ledamöter att teckna föreningens firma. Äfven annan än styrelseledamot kan af föreningen eller med dess tillstånd af styrelsen bemyndigas att teckna firman. Vid meddelande af rätt till firmateckning må kunna föreskrifvas, att denna rätt får utöfvas endast af flere gemensamt.

Rätt att teckna föreningens firma innebär befogenhet att företräda föreningen på sätt i 21 § sägs.

Hvad i denna lag är föreskrifvet i fråga om inskränkning i styrelsens befogenhet att företräda föreningen äge motsvarande tillämpning i afseende å den befogenhet därtill, som tillkommer dem,

hvilka, enligt hvad ofvan i denna paragraf sägs, bemyndigats att teckna firman.

Ändring i fråga om rätten att teckna föreningens firma skall ofördröjligen af styrelsens ordförande anmälas för registrering.

28 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för ekonomisk förening, bör under-tecknas med föreningens firma. Vid firmateckning skola de, som teckna firman, äfven underskrifva sina namn.

Har handlingen ej undertecknats med föreningens firma och framgår ej af dess innehåll, att den utfärdats å föreningens vägnar, svare de, som underskrifvit handlingen, för hvad genom densamma må hafva slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

29 §.

Hvad om delgifning af stämning å förening är stadgadt i 11 kapitlet 15 § rättegångsbalken skall äga tillämpning jämväl, då annat meddelande skall delgifvas föreningen.

Vill styrelsen kära till föreningen, delgifve stämningen föreningens revisor eller, där flere revisorer äro utsedda, någon af dem; och åligge det den, som af stämningen erhållit del, att ofördröjligen kalla föreningens medlemmar till sammanträde för val af ombud att i den tvist föra föreningens talan.

30 §.

Styrelsen skall å sammanträde afgifva förvaltningsredogörelse.

31 §.

Styrelseledamöter, som genom att öfvertråda denna lag eller föreningens stadgar eller eljest uppsåtligen eller af vårdslöshet förorsaka skada, svare för skadan, en för alla och alla för en.

32 §.

Hvad i denna lag finnes stadgadt om styrelseledamot äge motsvarande tillämpning å suppleant i styrelsen.

Har suppleant utöfvat styrelseledamots befogenhet, vare den omständighet, att förutsättningen för hans inträde i styrelsen saknats, utan verkan mot en hvar, som ej visas hafva ägt kännedom därom.

Bestämmelse rörande den förutsättning, under hvilken suppleant äger utöfva styrelseledamots befogenhet, må ej registreras.

Om revision.

33 §.

Styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper skola granskas af en eller flere revisorer.

Revisorerna väljas å sammanträde; dock må i stadgarna kunna bestämmas, att en eller flere revisorer skola på annat sätt utses att jämte de å sammanträde valda deltaga i granskningen.

Till revisor må ej utses den, som är i föreningens eller styrelseledamots tjänst.

Revisor må ej utses för längre tid än två år. Revisor må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit utsedd, ej gått till ända, kunna genom beslut af den, som utsett honom, skiljas från uppdraget.

Afgår å sammanträde vald revisor, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligge det styrelsen att ofördröjligen föranstalta om val af ny revisor.

34 §.

Förening äge, efter därom å sammanträde fattadt beslut, att hos öfverexekutor i orten påkalla utseende af en revisor att jämte öfriga revisorer deltaga i granskningen af styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper för pågående räkenskapsperiod. Har förslag att hos öfverexekutor begära utsende af revisor ej antagits å sammanträde, men en minoritet, utgörande minst en tiondedel af samtliga föreningsmedlemmar, röstat för förslaget, vare till minoriteten hörande medlemmar, uppgående till nämnda antal, berättigade att hos öfverexekutor påkalla utseende af revisor.

Finnes för granskning af förvaltningen och räkenskaperna under en räkenskapsperiod revisor af öfverexekutor utsedd, må ej för den räkenskapsperiod vidare utseende af revisor hos öfverexekutor påkallas.

Hvad i 33 § 3 mom. och 4 mom. 2 punkten är stadgadt gälle

ock om revisor, som utses af öfverexekutor; och vare sådan revisor berättigad att af föreningen erhålla skäligen afvode.

35 §.

Revisor skall af styrelsen beredas tillfälle att när som helst inventera föreningens kassa och öfriga tillgångar samt granska föreningens alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må af revisor begärd upplysning angående förvaltningen ej af styrelsen förvägras.

Vid fullgörande af sitt uppdrag hafva revisorerna att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som af föreningen meddelas och ej afse inskränkning i deras i lag stadgade befogenhet eller eljest strida mot lag eller författning eller mot föreningens stadgar.

Revisorerna skola å sammanträde afgifva utlåtande öfver granskningen.

36 §.

Hafva revisorer i sitt utlåtande mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik, i förvaltningsredogörelse meddelad uppgift, eller vid fullgörandet af sitt uppdrag visat grof vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, föreningen ansvariga för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en.

Om föreningssammanträde.

37 §.

Föreningsmedlems rätt att deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter utöfvas å sammanträde. Där äge hvarje medlem, som anmäler sig till deltagande i förhandlingarna, rösträtt. I stadgarna må dock kunna bestämmas, att rösträtt ej må utöfvas af den, som ej fullgjort hvad honom såsom medlem åligger.

Ej må någon själf eller genom ombud eller såsom ombud för annan deltaga i afgörande af fråga, hvori hans enskilda rätt är stridande mot föreningens; och må förty ej någon deltaga i beslut om ingående af aftal mellan honom och föreningen eller om afslutande af annat aftal, så framt han däraf annorledes än såsom medlem i föreningen kan vänta

synnerlig nytta eller skada; ej heller må ledamot af styrelsen deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, eller i val af revisor.

Öfver beslut, som å sammanträde fattas, skall genom styrelsens försorg föras protokoll. Senast två veckor efter sammanträdet skall protokollet vara tillgängligt för föreningsmedlemmarna.

38 §.

Jämte hvad i 37, 45 och 46 §§ är stadgadt om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å sammanträde gälle, där ej annorlunda finnes bestämdt i stadgarna:

att hvarje medlem äger en röst;

att medlem är berättigad att öfverlåta sin rösträtt å annan medlem;

att ingen må på grund af fullmakt utöfva rösträtt för mer än en medlem;

att såsom föreningens beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas; och

att, vid lika röstetal, val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet.

39 §.

Styrelsen äge, när den finner lämpligt, kalla föreningens medlemmar till extra sammanträde.

Sådant sammanträde må ock utlysas af revisorerna, när de finna omständigheterna det påfordra. Äro ej samtliga revisorer ense om sammanträdes utlysande, gälle den mening, hvarom de flesta förena sig, eller vid lika röstetal deras mening, som anse extra sammanträde ej böra hållas.

Extra sammanträde skall af styrelsen utlysas, då det för uppgifvet ändamål skriftligen påfordras af minst en tiondedel af samtliga föreningsmedlemmarna eller det mindre antal, som må vara bestämdt i stadgarna.

40 §.

Underlåter styrelsen att i föreskrifven ordning kalla föreningens medlemmar till ordinarie sammanträde, eller har styrelsen ej senast två

veckor efter påfordran, hvarom i 39 § 3 mom. är sagdt, utlyst sammanträde att hållas så snart det med iakttagande af föreskrifven kallelsetid kan ske, har magistrat eller kronofogde i orten att på anmälan af föreningsmedlem ofördröjligen utlysa sammanträde.

41 §.

Å det sammanträde, där styrelsen afgifver förvaltningsredogörelse, skall frågan om beviljande af ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid redogörelsen omfattar företagas till afgörande.

Frågan om ansvarsfrihets beviljande må kunna uppskjutas till afgörande vid nytt sammanträde.

Om talan mot styrelse och revisorer.

42 §.

Varder talan å styrelsens förvaltning under den tid förvaltningsredogörelsen omfattar ej anställd inom ett år från det redogörelsen afgafs å sammanträde, vare så ansedt, som om ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad.

Utan hinder däraf, att ansvarsfrihet beviljats, må sådan talan å förvaltningen, som grundas därpå, att styrelsedamot begått brottslig handling, kunna af föreningen mot honom anställas, där ej ansvarsfriheten uttryckligen förklarats skola afse äfven den handling.

43 §.

Talan mot revisorer enligt 36 § må ej anställas, sedan två år förflutit från det revisorerernas utlåtande afgafs å sammanträde, utan så är, att talan grundas därpå, att brottslig handling blifvit begången.

44 §.

Afträdes förenings egendom till konkurs, som börjar inom två år från det förvaltningsredogörelsen afgafs å sammanträde, äge konkursboet, ändå att ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad, anställa klander å förvaltningen för den tid redogörelsen afser. Inträffar konkurs inom två år från det revisorerernas utlåtande afgafs å sammanträde, stånde kon-

kursboet öppet att mot dem anställa sådan talan, som omförmäles i 36 §. Talan, som grundas därpå, att föreningens verksamhet utöfvats i strid med hvad i 3 § stadgas, eller på brottslig handling, är dock ej bunden vid dessa villkor beträffande tiden för konkursens inträffande.

Är rätt att anställa talan, som ofvan sägs, beroende däraf, att konkurs börjar inom viss tid, skall den talan anhängiggöras inom en månad från inställeldagen eller, där tiden för talans anställande af föreningen, efter ty ofvan är sagdt, då ännu ej gått till ända, inom utgången af den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

Om ändring af förenings stadgar och vissa andra fall, då särskild röstpluralitet å sammanträde erfordras.

45 §.

Beslut, hvarigenom medlemmarnas ansvarighet för föreningens förbindelser skärpes, vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom.

Beslut afseende ändring af stadgarna i fråga om föremålet för föreningens verksamhet, om medlems rättighet att efter uppsägning utträda ur föreningen, om grunderna för medlems uteslutande ur föreningen, om grunderna för utöfvande af rösträtt och för fattande af beslut å sammanträde eller om användande af årsvinst eller föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning, så ock beslut om sådan ändring af stadgarna, att däri intages förbehåll enligt 118 § om tvisters hänskjutande till skiljemän, eller att afgående medlems rätt, hvarom i 16 § är sagdt, inskränkes, vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande sammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträdts af samtliga röstande.

Beslut om annan ändring af stadgarna vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande sammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträdts af minst två tredjedelar af de röstande.

Är för giltighet af beslut, hvarom ofvan är sagdt, något ytterligare villkor bestämdt i stadgarna, lände ock det till efterrättelse.

46 §.

I fråga om giltighet af beslut om föreningens trädande i likvidation i andra fall än i 51 § sägs eller om föryttring af all föreningens egendom eller den väsentligaste delen däraf eller om upplåtelse af nyttjanderätt därtill vare lag, som i 45 § 3 och 4 mom. sägs.

47 §.

Beslut om ändring af stadgarna skall af styrelsens ordförande ofördröjligen anmälas för registrering. Vid anmälan fogas, i två exemplar, af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkt afskrift af protokoll, som förts i ärendet.

Beslut, som innefattar lindring af den medlemmarna enligt stadgarna åliggande skyldighet att i föreningen göra insats eller inskränkning i den personliga ansvarighet för föreningens förbindelser de enligt stadgarna åtagit sig, må ej gå i verkställighet förr än ett år förflutit från det beslutet registrerades.

Om klander af beslut å sammanträde.

48 §.

Menar styrelsen eller ledamot däraf eller föreningsmedlem, att beslut, som fattats å sammanträde, icke tillkommit i behörig ordning eller eljest strider mot lag eller författning eller mot föreningens stadgar, äge därå tala genom stämning å föreningen inom två månader från beslutets dag. Försummas det, vare rätt till klagan öfver beslutet förlorad.

Vill styrelsen anhängiggöra klandertalan, vare lag, som i 29 § 2 mom. sägs.

Har klandertalan anhängiggjorts, äge domstolen, när skäl därtill förekommer, att, innan slutligt utslag i målet meddelas, förordna, att klandrade beslutet ej må verkställas. Om förordnandet skall, där klandrade beslutet är af beskaffenhet att det bör registreras, under rättelse ofördröjligen genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Domstols utslag, hvarigenom beslut å sammanträde upphäfts eller ändrats, gälle jämväl för de medlemmar, som ej instämt klandertalan.

Om likvidation och upplösning.

49 §.

Finnes ekonomisk förenings verksamhet strida mot lag eller författning eller vara uppenbart osedlig, äge rätten, på ansökning af ombud, som justitiekanslern eller Konungens befallningshafvande förordnar att sådan talan utföra, förklara föreningen skyldig att träda i likvidation; och förordne rätten i sådant fall en eller flere likvidatorer att verkställa likvidationen.

Hvad sålunda är föreskrifvet gälle ej i det fall, att i strid med stadgandet i 3 § 1 mom. försäljning ägt rum annorledes än mot kontant betalning.

50 §.

Saknar föreningen till registret anmäld, behörig styrelse, äge föreningsmedlem eller borgenär hos rätten eller domaren göra ansökning, att föreningen må förklaras skyldig att träda i likvidation. Kungörelse om ansökningen med uppgift om tiden, när densamma kommer att prövas af rätten, skall af rätten eller domaren utfärdas och minst tre månader före nämnda tid införas i allmänna tidningarna, så ock i tidning inom orten. Rätten eller domaren äge ock, där så äskas, förordna en eller flere sysslomän att emellertid taga bolagets egendom under vård och bevaka dess angelägenheter. Styrkes på utsatta tiden, att anmärkta förhållandet fortfar, förklare rätten, att föreningen skall träda i likvidation, och förordne en eller flere likvidatorer att verkställa densamma.

Om förordnande af syssloman skall underrättelse ofördröjligen genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

51 §.

Föreningen skall ock träda i likvidation,

1) då antalet föreningsmedlemmar nedgått under fem och tillräckligt antal medlemmar ej inträdt inom tre månader;

2) då förhållande inträffat, på grund hvaraf enligt bestämmelse i stadgarna föreningen skall upphöra med sin verksamhet.

52 §.

Har i enlighet med 46 § beslutats, att föreningen skall träda i likvidation, eller skall eljest af annan anledning än i 49 eller 50 § sägs likvidation verkställas, varde å sammanträde en eller flere likvidatorer valda att verkställa likvidationen.

I stadgarna må kunna bestämmas, att en eller flere likvidatorer skola på annat sätt utses att jämte de å sammanträde valda deltaga i likvidationen.

53 §.

Utser föreningen ej likvidatorer, ehuru sådant förhållande inträffat, som jämlikt bestämmelsen i 51 § under 1) påkallar likvidation, svare de, som med vetskap om förhållandet deltaga i beslut om fortsättande af föreningens verksamhet eller handla å dess vägnar, för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

54 §.

Har sådant förhållande inträffat, som jämlikt bestämmelse i 51 § påkallar likvidation, och varder ej inom en månad därefter till registret, enligt hvad nedan sägs, anmaldt, att föreningen träd i likvidation, förklare rätten, på ansökan af föreningsmedlem eller styrelseledamot och efter föreningens hörande, att föreningen skall träda i likvidation; och förelägge rätten föreningen att inom viss tid, ej understigande en månad, utse en eller flere likvidatorer vid äfventyr, att förordnande i sådant hänseende eljest meddelas af rätten.

55 §.

Finnes förening, som enligt anmälan till registret träd i likvidation, sedermera sakna till registret anmälda, behöriga likvidatorer, äge föreningsmedlem eller borgenär hos rätten eller domaren göra ansökning om utseende af likvidatorer; och skall i öfrigt hvad i 50 § är stadgadt i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

56 §.

Likvidator skall vara här i riket bosatt svensk undersåte.

Uppdraget att vara likvidator anses gälla intill dess likvidationen blifvit afslutad, men må när som helst kunna återkallas af den, som meddelat uppdraget.

Afgår å sammanträde vald likvidator, innan han fullgjort sitt uppdrag, och finnes ej suppleant, åligge öfriga likvidatorer att ofördröjligen föranstalta om val af ny likvidator.

57 §.

Likvidatorerna skola ofördröjligen för registrering anmäla, att föreningen trädt i likvidation. Därvid skola uppgifvas

dels likvidatorernas samt, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn äfvensom nationalitet och hemvist,

dels ock, där befogenhet att teckna föreningens firma ej skall utöfvas allenast af likvidatorerna gemensamt, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller gemensamt, sådan befogenhet tillkommer.

Skall annan än likvidator eller suppleant äga nämnda befogenhet, varde uppgift lämnad jämväl å hans fullständiga namn och hemvist.

Afgår likvidator eller suppleant eller utses ny sådan eller sker ändring i fråga om rätten att teckna föreningens firma, skall ock därom anmälan för registrering ofördröjligen göras af likvidatorerna.

58 §.

Då likvidatorer utsetts, skall styrelsen ofördröjligen å sammanträde, som det åligger likvidatorerna att utlysa, göra redo för sin förvaltning under den tid, för hvilken ej förut förvaltningsredogörelse afgifvits å sammanträde.

Styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper under ofvannämnda tid skola granskas af revisorerna, hvilka det åligger att däröfver afgifva utlåtande å sammanträde, och skall å det sammanträde till afgörande företagas frågan om beviljande af ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid redovisningen omfattar. Om behandling af denna fråga samt om talan å styrelsens förvaltning äge hvad i 41, 42 och 44 §§ finnes stadgadt motsvarande tillämpning.

59 §.

Likvidatorerna åligge att ofördröjligen söka årsstämmning å föreningens okända borgenärer samt att förteckna dess tillgångar och skulder.

Så snart utan uppenbar skada kan ske, skall föreningens egendom förvandlas i penningar. Där ej föreningen förklarats skyldig att träda i likvidation på grund, som i 49 § omförmäles, må dock föreningens verksamhet kunna fortsättas i den mån det är nödvändigt för en ändamålsenlig afveckling af föreningens affärer.

60 §.

Likvidatorerna äge ej utan särskildt, af föreningen erhållet bemyndigande afyttra dess fasta egendom annorledes än genom försäljning å offentlig auktion. Hafva likvidatorerna förordnats enligt 49 § må ej heller lös egendom utan föreningens särskilda bemyndigande af dem försäljas på annat sätt, än nu är sagdt, och äge likvidatorerna ej, innan beslutet att föreningen skall träda i likvidation vunnit laga kraft, utan dylikt bemyndigande försälja någon föreningens egendom, där ej sådant är af nöden för betalande af förfallen gäld.

Eljest skall om likvidatorers befogenhet att företräda förening och om deras rättigheter i öfrigt, så ock om deras skyldigheter gälla i tillämpliga delar hvad angående styrelse eller styrelseledamot är stadgadt; dock att hvad i 23 § är stadgadt ej skall äga tillämpning å likvidatorer, som förordnats enligt 49 §.

61 §.

Under likvidation skall föreningens firma tecknas med tillägg af orden »i likvidation».

I öfrigt skall hvad i 28 § finnes föreskrifvet i fråga om underskrifvande af handling, som under föreningens bestånd å dess vägnar utfärdas, så ock om påföljd för försummelse härutinnan äga motsvarande tillämpning under föreningens likvidation.

62 §.

Innan den i årsstämningen utsatta inställelsedag är förbi och all veterlig gäld blifvit betald eller erforderliga medel därtill afsatta, må

föreningens tillgångar ej skiftas mellan medlemmarna. Sker det, vare i händelse af föreningens oförmåga att fullgöra sina förbindelser medlem skyldig att återbära hvad han bekommit.

63 §.

Finnas, sedan föreningens alla å den i årsstämningen utsatta inställeledag anmälda eller eljest kända skulder blifvit guldna eller erforderliga medel därtill afsatta, tillgångar, de där enligt stadgarnas bestämmelse kunna fördelas bland dem, som vid föreningens trädande i likvidation voro medlemmar af föreningen, äge medlemmarna återbekomma en hvar sin insats eller, om tillgångarna ej därtill förslå, hvad på insatsen belöper. Uppstår öfverskott, skall det fördelas efter hufvudtalet, där ej annan grund finnes bestämd i stadgarna, eller öfverskottet enligt stadgarna skall användas för annat ändamål.

64 §.

Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skola de, så snart ske kan, å sammanträde afgifva redovisning för sin förvaltning.

65 §.

Åtnöjes medlem ej med likvidatorernas redovisning, skall han genom stämning anhängiggöra sin talan hos domstol inom ett år från den dag, då redovisningen afgafs å sammanträde. Försummas det, hafve han förlorat sin talan.

66 §.

Då likvidatorerna å sammanträde afgifvit redovisning för sin förvaltning, anses föreningen upplöst; och skola likvidatorerna ofördröjligen göra anmälan därom för registrering.

Vid anmälan skall fogas bevis om dagen för årsstämmingens utfärdande.

67 §.

Afträdes förenings egendom till konkurs, skall underrättelse om den offentliga stämningen samtidigt med kungörelsen därom genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Under konkursen företrädes föreningen såsom konkursgäldenär af styrelsen eller, där vid konkursens början sysslomän enligt 50 § eller likvidatorer varit utsedda, af dessa. Under konkursens fortgång må dock i behörig ordning kunna utses styrelse i stället för sysslomän, som förordnats enligt nämnda paragraf, äfvensom väljas nya styrelseledamöter eller nya likvidatorer.

68 §.

Finnes efter konkursens afslutande öfverskott för föreningen, skall likvidation verkställas i enlighet med bestämmelserna i 52, 55—57 och 59—66 §§. Har ej inom en månad efter konkursens afslutande till registret anmälts, att föreningen trädt i likvidation, vare lag, som i 54 § sägs.

Finnes ej öfverskott, anses föreningen upplöst, då konkursen afslutats. Det åligger dem, som under konkursen företrädt föreningen såsom konkursgäldenär, att om föreningens sålunda skedda upplösning ofördröjligen göra anmälan till registret.

Bestämmelser afseende allenast ekonomiska föreningar med personligen ansvariga medlemmar.

69 §.

Är i ekonomisk förenings stadgar bestämdt, att medlemmarna åtaga sig till visst belopp begränsad personlig ansvarighet för föreningens förbindelser, skola stadgarna, då de för registrering ingifvas, vara försedda med samtliga medlemmarnas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter.

70 §.

Ansökning om inträde i föreningen eller uppsägning till afgang därur skall göras i två exemplar; skolande inträdesansökning innehålla uttryckligt förklarande, att sökanden för föreningens förbindelser åtager sig den personliga ansvarighet, som är bestämd i stadgarna.

Ej må i stadgarna meddelas sådan föreskrift, hvarom i 12 § förmäles.

71 §.

Om medlems inträde i föreningen eller afgang därur skall styrelsen ofördröjligen göra anmälan för registrering.

Vid anmälan om inträde eller om afgang på grund af uppsägning skola fogas bägge exemplaren af den om inträdet eller afgången gjorda framställning; det ena exemplaret skall, försedt med bevis om registreringen, återställas till styrelsen. Vid anmälan om inträde skall ock fogas styrkt afskrift af protokoll rörande beslut, hvarigenom inträdesansökning bifallits.

Är afgången föranledd af medlems död eller af hans uteslutande ur föreningen, efter ty i 13 § sägs, skall anmälan vara åtföljd, i förra fallet, af vederbörlig dödsattest och, i det senare, af styrkt afskrift af protokoll rörande det beslut, som fattats angående medlemmens uteslutande. Skedde afgången på grund af annat förhållande, skall vid anmälan fogas handling, hvarigenom förhållandet styrkes.

Anmälan, hvarom nu är sagdt, må kunna göras af inträdande eller afgående medlem eller hans rättsinnehafvare.

72 §.

Inom utgången af januari månad hvarje år skall styrelsen till registreringsmyndigheten ingifva med styrelseledamöternas egenhändiga namnunderskrifter styrkt, i bokstafs följd ordnad förteckning å dem, som vid årets början voro medlemmar af föreningen.

73 §.

Inträdande medlem svare för alla förbindelser, hvari föreningen vid tiden för inträdet häftar.

Afgår medlem, svare han ej för föreningens därefter uppkommande förbindelser, där den, med hvilken afhandlats, ägde vetskap om afgang.

74 §.

Medlems ansvarighet må göras gällande endast i den mån vid konkurs föreningens tillgångar ej förslå till gäldande af dess skulder samt allenast i den ordning, som i 75 och 76 §§ sägs.

Afgången medlem vare från sin ansvarighet fri, där ej föreningens tillgångar afträdas till konkurs, som börjar inom ett år från det anmälan om afgången, efter verkställd registrering, kungjordes i ortstidningen.

75 §.

Å det sammanträde i föreningens konkurs, då förslag till sista utdelningen af föreningens tillgångar framlägges, skall, där brist för borgenärerna uppstår, af konkursförvaltningen jämväl framläggas förslag till uttaxering å föreningsmedlemmarna, så långt deras ansvarighet räcker, af det för bristens täckande erforderliga belopp, ökad med högst en fjärdedel.

Öfver detta förslag, som skall genom konkursförvaltningens försorg hållas tillgängligt, må klandertalan föras i samma ordning, som angående klander af utdelningsförslag finnes stadgad i konkurslagen. Sådan talan må anställas jämväl af föreningsmedlem.

76 §.

Sedan förslaget till uttaxering vunnit laga kraft eller blifvit af första domstolen i konkurssaken pröfvadt, åligge det sysslomännen i konkursen att ofördröjligen i den ordning, som finnes stadgad för kungörande af meddelanden åt föreningens medlemmar, infordra uttaxerade beloppen.

Infordradt belopp, som ej erlægges å utsatt tid, skall utsökas af sysslomännen; och vare vid utsökningen förslaget till uttaxering lika gällande som domstols laga kraft ägande dom.

Finnes vid utmätning föreningsmedlem sakna genast utmätningssbar tillgång till utsökta beloppets fulla gäldande, eller varder föreningsmedlems egendom afträdd till konkurs, må, i förra fallet, hvad som brister, och, i senare fallet, hvad å medlemmen belöper uttagas hos öfriga medlemmar, så långt deras ansvarighet räcker. I ty fall skola de vid första uttaxeringsförslaget stadgade grunder lända till efterrättelse.

Är ej förslaget till uttaxering af alla borgenärerna och föreningsmedlemmarna gilladt, må utdelning ej ske, innan tid för klanders anställande är försutten. Har förslaget öfverklagats, må ej belopp, som klandret afser, annorledes än mot borgen utdelas, förrän slutlig dom öfver klandret fallit.

II. Om ideella föreningar.*Om förenings bildande.***77 §.**

Förening, som vill vinna registrering såsom ideell förening, skall i enlighet med denna lag hafva antagit stadgar och utsett styrelse.

Ej må den omständigheten, att föreningens medlemmar, uteslutande eller till en del, utgöras af bolag, föreningar, kommuner eller andra samfälligheter, vara hinder mot föreningens registrering.

78 §.

I fråga om ansökning om ideell förenings registrering skola de i 6 § meddelade bestämmelserna lända till efterrättelse; dock att hvad i 4 mom. är föreskrifvet om skyldighet att vid ansökningen foga förteckning öfver föreningsmedlemmarna ej skall äga tillämpning. Där enligt stadgarna särskild stadfästelse utgör förutsättning för deras giltighet, skall vid ansökningen fogas jämväl bevis, att sådan stadfästelse meddelats.

79 §.

Ideell förenings stadgar skola angifva

- 1) föreningens firma;
- 2) föremålet för föreningens verksamhet;
- 3) den ort inom riket, där föreningens styrelse skall hafva sitt säte;
- 4) villkoren för inträde i föreningen;
- 5) afgifterna till föreningen, där sådana skola förekomma, med särskildt angifvande, huruvida och i hvad mån uttaxering å medlemmarna skall vara medgifven;
- 6) huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet;
- 7) huru revision af styrelsens förvaltning skall ske;
- 8) tiden för räkenskapsafslutning;
- 9) huru ofta ordinarie sammanträde skall hållas;
- 10) huruvida och under hvilka villkor medlemmar må påfordra extra sammanträde;

11) det sätt, hvarpå kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom, äfvensom den tid före sammanträde, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;

12) huru i händelse af föreningens upplösning med behållna tillgångar skall förfaras.

Ej må i stadgarna intagas bestämmelse, att medlemmarna personligen ansvara för föreningens förbindelser.

80 §.

Ideell förenings firma skall innehålla orden »ideell förening» och vara så affattad, att föreningen tydligt skiljer sig från andra kända föreningar.

Om förteckning öfver föreningsmedlemmarna.

81 §.

Öfver ideell förenings medlemmar skall genom styrelsens försorg hållas förteckning.

Om medlems afgang ur förening.

82 §.

Medlem äge att, efter skriftlig anmälan hos styrelsen eller dess ordförande, när som helst utträda ur föreningen.

83 §.

I fråga om medlems uteslutande ur ideell förening skall hvad i 13 § finnes stadgadt äga motsvarande tillämpning.

84 §.

Då medlem utträdt eller uteslutits, äge föreningen ändock rätt till därförinnan beslutad eller i stadgarna till beloppet bestämd afgift för löpande året.

Har den, som utträder, särskildt utfäst sig att erlægga afgifter under viss tid, skall hans ansvarighet för den utfästelse bedömas efter allmän lag.

Aflider medlem, gälle om föreningens rätt till afgifter hvad nyss stadgats i afseende å medlem, som utträdt eller uteslutits.

Vid medlems afgang äge han eller hans rättsinnehafvare icke, med mindre annorlunda är bestämdt i stadgarna, rätt att utfå någon del af föreningens tillgångar.

Om styrelse och firmateckning.

85 §.

I fråga om ideell förenings styrelse och om teckning af sådan förenings firma vare lag, som i 20—32 §§ sägs; dock gälle, *att* för behörighet att vara styrelseledamot icke erfordras att vara medlem i föreningen eller eljest ledamot i sådan samfällighets styrelse eller delägare i sådan samfällighet, som i 20 § 4 mom. sägs; *att* Konungen äger för viss förening medgifva undantag från bestämmelsen, att ledamot at styrelsen skall vara här i riket bosatt svensk undersåte; *att* styrelseledamot må utses för längre tid än två år; och *att* hvad 20 § 6 mom. innehåller om rätt att skilja styrelseledamot från uppdraget ej äger tillämpning, där annorlunda är bestämdt i stadgarna.

Om revision.

86 §.

Bestämmelserna i 33—36 §§ om ekonomisk förenings revision skola äga motsvarande tillämpning i afseende å ideell förening; dock må revisor utses för längre tid än två år.

Om föreningssammanträde.

87 §.

Föreningsmedlems rätt att deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter utöfvas å sammanträde.

Jämte hvad i 88 och 92 §§ är stadgadt om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å sammanträde gälle, där ej annorlunda finnes bestämdt i stadgarna:

att hvarje medlem äger att deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter;

att hvarje medlem äger en röst;

att medlem icke är berättigad att öfverlåta sin rösträtt på annan;

att såsom föreningens beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas; och

att, vid lika röstetal, val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet.

88 §.

I fråga om föreningsmedlems behörighet att deltaga i afgörande af fråga å sammanträde med ideell förenings medlemmar, om protokoll vid sådant sammanträde och om sammankallande af ideell förenings medlemmar till extra sammanträde skall hvad i 37 § 2 och 3 mom. samt 39 § 1 och 2 mom. finnes stadgadt äga motsvarande tillämpning.

89 §.

Underlåter styrelsen eller den eljest vederbör att i föreskrifven ordning kalla föreningens medlemmar till sammanträde, då sådant enligt stadgarna skall hållas, och bestämma ej stadgarna, huru i sådant fall skall förfaras, har magistrat eller kronofogde i orten att, på anmälan af föreningsmedlem, ofördröjligen utlysa sammanträde.

90 §.

Angående behandling af fråga om ansvarsfrihets beviljande åt styrelsen vare lag, som i 41 § finnes i afseende å ekonomisk förening föreskrifvet.

Om talan mot styrelse och revisorer.

91 §.

I fråga om talan mot ideell förenings styrelse och revisorer skall hvad i 42—44 §§ är föreskrifvet äga motsvarande tillämpning.

Om ändring af förenings stadgar och vissa andra fall, då särskild röst-pluralitet å sammanträde erfordras.

92 §.

Beslut afseende ändring af ideell förenings stadgar i fråga om föremålet för föreningens verksamhet, om grunderna för medlems uteslutande ur föreningen, om afgående medlems eller hans rättsinnehafvares rätt att utfå någon del af föreningens tillgångar, om grunderna för utfövanande af rösträtt och för fattande af beslut å sammanträde eller om förfarande med föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning, så ock beslut om sådan ändring af stadgarna, att däri intages förbehåll enligt 118 § om tvisters hänskjutande till skiljemän, vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande sammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträdts af samtliga röstande.

I öfrigt skola i fråga om giltighet af beslut om ändring af ideell förenings stadgar, om föreningens trädande i likvidation i andra fall, än då förhållande inträffat, på grund hvaraf enligt bestämmelse i stadgarna föreningen skall upphöra med sin verksamhet, eller om föryttring af all föreningens egendom eller den väsentligaste delen däraf eller om upplåtelse af nyttjanderätt därtill äfvensom i fråga om anmälan af beslut för registrering de i 45 § 3 och 4 mom., 46 § samt 47 § 1 mom. för ekonomisk förening gifna stadgandena äga motsvarande tillämpning. Där särskild stadfästelse å ändring af ideell förenings stadgar utgör förutsättning för dess giltighet, skall vid anmälan för registrering af beslut om ändringen fogas jämväl bevis, att sådan stadfästelse meddelats.

Om klander af beslut å sammanträde.

93 §.

I fråga om klander af beslut å sammanträde med ideell förenings medlemmar skall hvad i 48 § är stadgadt äga motsvarande tillämpning.

Om likvidation och upplösning.

94 §.

Jämte hvad här nedan i 95 och 96 §§ är stadgadt skola i fråga om ideell förenings likvidation och upplösning de i 49 § 1 mom., 50 §, 51 §, 52 §, 54 §, 55 §, 56 § 2 och 3 mom., 57 §, 58 §, 59 § 1 mom., 60 §, 61 § samt 64—66 §§ gifna stadgandena lända till efterrättelse; dock att hvad 51 och 54 §§ innehålla om skyldighet för ekonomisk förening att träda i likvidation, då antalet föreningsmedlemmar nedgått under fem och tillräckligt antal medlemmar ej inom viss tid inträdt, ej skall äga tillämpning.

95 §.

Likvidator skall vara här i riket bosatt svensk undersåte, där ej Konungen för särskildt fall medgifver undantag.

96 §.

Föreskrift angående användningen af föreningens tillgångar, hvarom i 79 § under 12) sägs, må ej gå i verkställighet, innan den i årsstämningen utsatta inställelsedag är förbi och all veterlig gäld blifvit betald eller erforderliga medel därtill afsatta. Har i strid med hvad sålunda stadgats utbetalning af tillgångarna gjorts till föreningsmedlem, vare denne i händelse af föreningens oförmåga att fullgöra sina förbindelser skyldig att återbära hvad han bekommit.

97 §.

Afträdes ideell förenings egendom till konkurs, gälle hvad i 67 § är stadgadt.

Finnes efter konkursens avslutande öfverskott för föreningen, skall likvidation verkställas, och skola därvid dels bestämmelserna i 52 §, 55 §, 56 § 2 och 3 mom., 57 §, 59 § 1 mom., 60 §, 61 § och 64—66 §§ äga motsvarande tillämpning, dels ock stadgandena i 95 och 96 §§ lända till efter rättelse. Där ej inom en månad efter konkursens avslutande till registret anmäls, att föreningen trädt i likvidation, vare lag, som i 54 § sägs.

Finnes ej öfverskott, skall hvad i 68 § 2 mom. är stadgadt äga motsvarande tillämpning.

III. Om registrering.

98 §.

Hos Konungens befallningshafvande skola föras särskilda register, afseende dels ekonomiska föreningar och dels ideella föreningar, för inskrifning af de uppgifter, hvilka enligt denna lag skola för registrering anmälas, eller hvilkas intagande i registren eljest är eller varder föreskrifvet.

99 §.

Anmälan till föreningsregister skall göras skriftligen.

Aflämnas anmälan genom ombud, eller insändes den med posten, skall underskriften vara af vittnen styrkt.

Afser anmälan ekonomisk förening, skall den vara åtföljd af stadgade afgifter för registreringen och dess kungörande.

Då ekonomisk förenings registrering sökes, skall hvarje styrelseledamot och suppleant, så ock i öfrigt en hvar, som, ensam eller gemensamt med annan, är berättigad att teckna föreningens firma, på samma gång egenhändigt inskrifva sin namnteckning i registret eller i särskildt bihang till detta, så framt ej namnteckningen förefinnes å anmälningskriften och blifvit af vittnen styrkt. På enahanda sätt skall förfaras, då anmälan sedermera sker därom, att styrelseledamot eller suppleant blifvit vald, eller att eljest någon, ensam eller gemensamt med annan, blifvit berättigad att teckna firman.

100 §.

Är ej, då anmälan efter 71 § 4 mom. göres, anmälda förhållandet så styrkt, som för hvarje fall finnes föreskrifvet, meddele Konungens

befallningshafvande styrelsens ledamöter föreläggande, vid vite, att afgifva förklaring, så ock, när omständigheterna därtill föranleda, att insända de handlingar, som för ärendets pröfning må vara erforderliga.

Har eljest den anmälände icke iakttagit de föreskrifter, som finnas för hvarje särskildt fall stadgade, eller pröfvas förenings stadgar eller beslut, som anmäles för registrering, icke hafva i föreskrifven ordning tillkommit eller ej stå i öfverensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller åsyfta lagstridig eller uppenbart osedlig verksamhet eller eljest strida mot lag eller författning, skall registrering vägras.

Vägras registrering, skall Konungens befallningshafvande ofördröjligen hålla sökanden till handa eller, om han uppgifvit adress, till honom med allmänna posten öfversända skriftlig underrättelse om beslutet med skälen därför.

101 §.

Har registrering af förening vägrats på den grund, att det i stadgarna angifna föremålet för föreningens verksamhet strider mot lag eller författning eller är uppenbart osedligt, äge sökanden, där han är missnöjd med beslutet, att å landet senast vid det lagtima ting, som infaller näst efter sextio dagar från beslutets dag, och i stad inom sextio dagar från samma dag genom ansökning hos rätten i den ort, där föreningens styrelse enligt stadgarna skall hafva sitt säte, påkalla pröfning, huruvida hinder, som nu är sagdt, möter mot föreningens registrering. Sådan ansökning skall af rätten eller domaren delgifvas Konungens befallningshafvande, som förordnar ombud att i målet föra det allmännas talan. Finner rätten hinder, som ofvan sägs, ej möta mot föreningens registrering, skall, sedan beslutet härom vunnit laga kraft, Konungens befallningshafvande, om i öfrigt hinder ej möter, på anmälan af föreningens styrelse bevilja registrering.

Är sökanden missnöjd med annat Konungens befallningshafvandes beslut, hvarigenom registrering vägrats, äge sökanden att vid talans förlust, innan klockan tolf å sextionde dagen från beslutets dag därföver anföra besvär hos Konungen.

102 §.

Beviljas ekonomisk förenings registrering, låte Konungens befallningshafvande i vederbörande register införa:

- 1) dagen för stadgarnas antagande;
 - 2) föreningens firma;
 - 3) föremålet för föreningens verksamhet;
 - 4) den ort, där styrelsen har sitt säte;
 - 5) om och i hvad mån föreningens medlemmar åtaga sig personlig ansvarighet för föreningens förbindelser;
 - 6) huruvida räkenskapsafslutning skall ske för år eller oftare samt tiden därför;
 - 7) hvarje styrelseledamots och suppleants samt, där eljest någon är berättigad att teckna föreningens firma, dennes fullständiga namn och hemvist;
 - 8) där befogenhet att teckna firman ej skall utöfvas allenast af styrelsen, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller gemensamt, sådan befogenhet tillkommer;
 - 9) det sätt, hvarpå kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom, äfvensom den tid före sammanträde, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna.
- Dessutom skall, om föreningens medlemmar åtaga sig till visst belopp begränsad personlig ansvarighet för föreningens förbindelser, förteckning å medlemmarna införas i registret.
- Det ena exemplaret af stadgarna skall förses med bevis om registreringen och återställas till sökanden.

103 §.

Beviljas ideell förenings registrering, låte Konungens befallningshafvande i vederbörande register införa:

- 1) dagen för stadgarnas antagande;
 - 2) föreningens firma;
 - 3) föremålet för föreningens verksamhet;
 - 4) den ort, där styrelsen har sitt säte;
 - 5) hvarje styrelseledamots och suppleants samt, där eljest någon är berättigad att teckna föreningens firma, dennes fullständiga namn och hemvist;
 - 6) där befogenhet att teckna firman ej skall utöfvas allenast af styrelsen, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller gemensamt, sådan befogenhet tillkommer.
- Det ena exemplaret af stadgarna skall förses med bevis om registreringen och återställas till sökanden.

104 §.

Anmäles ändring i förhållande, hvarom inskrifning i vederbörande register skett, skall den ändring, där registrering beviljas, anmärkas i registret.

Registreras ändring i förenings stadgar, skall ena exemplaret af det protokoll, som innehåller beslutet om ändringen, till sökanden återställas, försedt med bevis om registreringen.

Sker ändring i förenings firma, skall ny fullständig inskrifning i vederbörande register göras.

Flyttas ekonomisk förenings rörelse från en kommun till en annan, varde jämväl ny fullständig inskrifning i vederbörande register gjord.

Beslutar ideell förening, att styrelsens säte skall flyttas från ett län till ett annat, har Konungens befallningshafvande, sedan beslutet härom registrerats, att afföra föreningen ur registret och, för föreningens registrering i det senare länet, till Konungens befallningshafvande därstädes öfversända utdrag af registret med dithörande bilagor.

105 §.

Anmälningsskrifter med därtill hörande handlingar äfvensom ingifna medlemsförteckningar skola, särskildt för hvarje förening, förvaras såsom bilagor till vederbörande register.

Hvad i det ekonomiska föreningar afseende registret införes med undantag af underrättelse om konkurs, hvarom förmäles i 67 §, skall genom Konungens befallningshafvandes försorg ofördröjligen kungöras så väl i allmänna tidningarna som ock i den stads tidning, där Konungens befallningshafvande har sitt säte, eller, om flera tidningar där utgifvas, i den af dessa, där allmänna påbud för staden vanligen meddelas.

En samling för hela riket af hvad sålunda i allmänna tidningarna kungjorts skall genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket och förses med register för hvarje år.

106 §.

Närmare föreskrifter om registrens förande, de i 105 § stadgade kungörelser, afgifter för registrering och för dess kungörande samt tid och sätt för utgifvande af den i nämnda paragraf omförmälda samling meddelas af Konungen.

107 §.

Menar någon, att en i föreningsregister verkställd inskrifning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphäfvande föras vid rådstufvurätten i den stad, där Konungens befallningshafvande har sitt säte.

108 §.

Har genom laga kraft ägande dom blifvit förklaradt, att en i föreningsregister gjord inskrifning ej bort ske, eller att något förhållande, hvarom inskrifning skett, ändrats eller upphört, skall på begäran af någondera parten anteckning därom göras i registret. Underrättelse om sådan anteckning skall, där fråga är om ekonomisk förening, så kungöras som i 105 § sägs.

Varder, sedan i vederbörande register gjorts anteckning om förenings konkurs, af öfverrätt förklaradt, att offentlig stämning ej bort utfärdas, skall anteckningen på därom gjord ansökning afföras ur registret.

109 §.

Det, som i enlighet med denna lag blifvit infördt i det *ekonomiska* föreningar afseende registret och kungjordt i ortstidningen, skall anses hafva kommit till tredje mans kännedom, där ej af omständigheterna framgår, att han hvarken haft eller bort hafva kunskap därom.

Innan sådant kungörande skett, kan det förhållande, som blifvit eller bort blifva i registret antecknadt, icke med laga verkan åberopas mot annan än den, som visas hafva ägt vetskap därom.

Ändring i ett förhållande, hvilket det *ideella* föreningar afseende registret utvisar, kan icke med laga verkan åberopas mot annan än den, som visas hafva ägt vetskap om ändringen.

110 §.

Öfverensstämmar ej förteckning, hvarom förmäles i 72 §, med inkomna anmälningar om inträde i ekonomisk förening eller afgang därur, förelägge Konungens befallningshafvande styrelsens ledamöter vid vite att afgifva förklaring och insända de handlingar, som för åstadkommande af rättelse kunna vara erforderliga.

IV. Ansvarsbestämmelser.

111 §.

Med böter från och med tjugofem till och med fem tusen kronor straffes

1) styrelseledamot eller likvidator, som mot bättre vetande i förvaltningsredogörelse eller redovisning rörande föreningens angelägenheter skriftligen eller muntligen meddelar oriktig uppgift;

2) styrelseledamot eller likvidator, som uppsåtligen i strid med bestämmelserna i 19 § 1 mom., 62 § 1 punkten eller 96 § 1 punkten låter verkställa utbetalning af föreningens tillgångar;

3) revisor, där han i utlåtande, som enligt bestämmelse i denna lag skall afgifvas å sammanträde, mot bättre vetande skriftligen eller muntligen lämnar oriktig uppgift rörande föreningens angelägenheter eller uppsåtligen underlåter att göra anmärkning mot dylik uppgift i förvaltningsredogörelse eller i handling, som af honom granskats.

Hvad ofvan är stadgadt gälle dock ej, där straff å förseelsen är utsatt i allmänna strafflagen.

112 §.

Hvar, som i anmälan till registrering mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift, straffes med böter från och med tjugufem till och med ett tusen kronor, där ej straff å förseelsen är utsatt i allmänna strafflagen.

113 §.

Åsidosättes föreskrift, som i 10 §, 20 § 8 mom., 27 § 4 mom., 35 § 1 mom., 37 § 3 mom., 47 § 1 mom., 68 § 2 mom., 71 § 1 mom., 72 § eller 92 § 2 mom. 2 punkten är meddelad, straffes den försumlige med böter från och med fem till och med fem hundra kronor.

Samma lag vare om likvidator, som ej fullgör hvad honom enligt 57 §, 58 § 1 mom. eller 66 § åligger.

Förseelse mot 35 § 1 mom., 37 § 3 mom. eller 58 § 1 mom. må åtalas allenast af föreningen eller medlem däri.

114 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till fulla gäldande af böterna eller af vite, hvartill någon på grund af denna lag fälles, skall förvandling ske enligt allmän strafflag.

V. Särskilda bestämmelser.

115 §.

Öfverträda föreningsmedlemmar denna lag eller föreningens stadgar, svare de för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en.

Har ekonomisk förening i strid med stadgandet i 3 § 1 mom. försålt annorledes än mot kontant betalning, vare den, som förestått rörelsen, ansvarig för all skada, som uppkommer af den sålunda skedda försäljningen. Talan om sådant skadestånd må, där föreningens egendom afträdts till konkurs, af konkursboet anställas utan hinder däraf, att den, som förestått rörelsen, af föreningen erhållit ansvarsfrihet för sin förvaltning.

116 §.

Förening vare uti de mål, för hvilka ej annorlunda genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där styrelsen enligt stadgarna har sitt säte.

117 §.

Försummelse att enligt bestämmelse i denna lag göra anmälan för registrering skall åtalas vid allmän underrätt i den ort, där föreningens styrelse har sitt säte.

118 §.

Innehålla förenings stadgar förbehåll, att tvister mellan föreningen och styrelsen eller ledamot däraf eller föreningsmedlem skola hänskjutas till afgörande af en eller flere skiljemän, äge det förbehåll samma verkan,

som tillkommer skiljeaftal; och gälle om påkallande af förbehållets tillämpning hvad om stämning i denna lag finnes stadgadt.

119 §.

Därest förening, som äger bestånd, då denna lag träder i kraft, och håller sina stadgar hemliga, vill utan iakttagande af föreskrifterna i denna lag vinna förmåga att såsom ideell förening förvärfva rättigheter och ikläda sig skyldigheter samt inför domstol och annan myndighet söka, kära och svara, göra därom ansökning hos Konungen.

120 §.

Hvad i denna lag är föreskrifvet skall ej äga tillämpning å

- 1) sparbanker;
- 2) försäkringsföreningar;
- 3) föreningar för anskaffande af lån mot säkerhet af inteckning i fast egendom;
- 4) af främmande kristna eller mosaiska trosbekännare bildade församlingar, som äga rätt till offentlig religionsöfning;
- 5) nationsföreningar eller med dem likställda föreningar vid rikets universitet eller högskolor eller sammanslutningar af sådana föreningar;
- 6) föreningar, hvilka fullfölja sådant ändamål, som i 2 § sägs, och hvilkas stadgar blifvit af Konungen stadfästade, innan denna lag träder i kraft.

Ej heller göres genom denna lag ändring i hvad om föreningar för visst ändamål eljest är i lag eller författning särskildt stadgadt.

121 §.

Genom denna lag upphäfvias

lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895 och

lagarna den 10 juli 1899, den 24 juli 1903, den 30 september 1904 samt den 7 och den 27 april 1906 angående ändring i vissa delar af lagen den 28 juni 1895.

122 §.

Denna lag skall träda i kraft den — — — — —
Rättigheter och skyldigheter, som uppkommit dessförinnan, bedömas efter äldre lag.

Har förening med sådant ändamål, som i 1 § 1 mom. sägs, antagit stadgar och utsett styrelse, innan denna lag träd i kraft, må föreningen registreras enligt bestämmelserna i äldre lag, och skola, då sådan förening blifvit i enlighet med sistnämnda lags bestämmelser upplöst, i fråga om likvidationen gälla bestämmelserna i samma lag, men i öfrigt skall denna lag äga tillämpning jämväl å föreningar, som äga bestånd, då lagen träder i kraft.

De, som enligt äldre lag berättigats teckna förenings firma, skola anses hafva erhållit sådant bemyndigande, som i 27 § 2 mom. afses.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen.**

Härigenom förordnas, att 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

22 Kap.

14 §.

Går fullmäktig i sak, den honom betrodd är, svikligen hufvudmannens vederpart tillhanda, vare sig med skrifts uppsättande, eller med råd eller skäl, eller eljest till hufvudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags utförande trolöshet emot hufvudman; vare lag som i 11 § sägs; och varde fullmäktig, som med sådant brott beträdes, dömd ovärdig att vidare föra andras talan inför rätta.

Såsom syssloman skall ock straffas, efter ty nu sagdt är, ledamot i styrelse för bolag eller förening, så ock annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.

Förleder man, i sviklig afsikt, annan till oskäligen rättegång; straffes med böter.

23 Kap.

4 §.

Har bolag eller förening kommit i konkurstillstånd, och finnes styrelseledamot eller annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter, hafva mot borgenärerna sig förbrutit, som här ofvan sägs; då skall han straffas, som vore han gäldenär i konkursen.

Denna lag träder i kraft den — — —

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 11 kap. 15 § rättegångsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Är stämning tagen å bolag, förening eller annat samfund, eller å stiftelse eller annan sådan inrättning, varde stämningen delgifven den, som äger att företräda samfundet eller inrättningen, eller, där flere, hvar för sig eller gemensamt, äro därtill behörige, någon af dem. Huru stämning skall delgifvas, där styrelse för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag, solidariskt bankbolag eller registrerad förening vill kära till bolaget eller föreningen, eller där någon vill kära till medlemmarna i förening, innan den registrerats, därom är särskildt stadgad.

Är ej någon satt att företräda samfund, som stämmas skall, men finnes någon, som äger sammankalla dem, hvilka hafva att öfver samfundets angelägenheter besluta, skall stämningen honom delgifvas.

Denna lag träder i kraft den — — —

Förslag

till

Lag

**om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig
preskription och om årsstämming den 4 mars 1862.**

Härigenom förordnas, att 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Då makar varda i äktenskapet skilda,
eller handelsbolag eller annat bolag, som, enligt hvad särskildt
är stadgadt, allmänt kungjordt varit, eller registrerad förening träder i
likvidation eller försättes i konkurs,
eller myndig person varder under förmyndare ställd,
må ock kallelse å okända borgenärer så sökas, som i 9 § sagdt är.

Denna lag träder i kraft den — — —

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906.**

Häri genom förordnas, att 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Med bolag afses i denna lag icke enkelt bolag eller bolag, som drifver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse.

Med förening afses i denna lag förening, hvilken icke drifver rörelse, som nyss sagts.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet.

*Utdrag af protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen den
31 december 1909.*

Närvarande:

Justitieråden: QUENSEL,
friherre MARKS VON WÜRTEMBERG,
PETRÉN,
Regeringsrådet WALL.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 27 maj 1909, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmåler, inhämtas öfver de inom justitiedepartementet utarbetade förslag till lag om föreningar, lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen, lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken, lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämning den 4 mars 1862 samt lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits af konstituerade revisionssekreteraren Einar Bergelmer; och blefvo desamma nu företagna till slutlig behandling.

Förslaget till lag om föreningar.

Lagrådet yttrade beträffande

2 §.

De *ekonomiska* föreningarna kännetecknas enligt förslaget däraf, att de i ändamål att främja medlemmarnes ekonomiska intressen idka ekonomisk verksamhet. *Ideell* är en förening, då dessa kännetecken eller ett att dem saknas. *Ideell* är således en förening, som idkar ekonomisk verksamhet, om den därmed har annat ändamål än att främja medlemmarnes ekonomiska intressen. Blir denna ekonomiska verksamhet af sådan art, att därmed följer skyldighet att föra handelsböcker, får den dock icke utöfvas, med mindre föreningen registreras såsom ekonomisk. Enligt dessa bestämmelser kan med afseende å såväl ändamålets beskaffenhet som verksamhetens art ett uppdragande af gränsen mellan den ekonomiska och den ideella föreningen i många fall blifva vanskligt; och redan vid bildandet af en förening, som obestriddigen har karaktären af ideell, kan blifva förutsedt, att den snart nog kommer att förändra sin verksamhet så, att sagda gräns öfverskrides. Med hänsyn härtill och då annans intresse än föreningens eget icke beröres, om en förening, som i själfva verket är ideell, fördrager att underkasta sig de strängare bestämmelser, som gälla för de ekonomiska föreningarna, tillstyrkes sådant tillägg till förslagets inledande bestämmelser, att förening må, utan hinder däraf, att den ej är af beskaffenhet, som i 1 § sägs, registreras såsom ekonomisk förening, där stadgarna i öfrigt innehålla hvad för sådan förening finnes föreskrifvet.

Då förslagets bestämmelser — fränsedt dem, som afse allenast ekonomiska föreningar med personligen ansvariga medlemmar — i allmänhet äro gemensamma för de ekonomiska och de ideella föreningarna och allenast i ett mindre antal fall gälla särskildt endera slaget, och sålunda de ekonomiska och de ideella föreningarna synas utgöra jämförelsevis obetydligt skilda arter af en och samma hufvudform för sammanslutningar, framställer sig frågan, huruvida icke en förening af ena slaget bör kunna utan att öfvergå till nytt rättssubjekt omdanas till en förening af det andra.

Denna fråga saknar ej praktisk betydelse. Vål torde näppeligen för en ekonomisk förening i egentlig mening kunna tänkas något behof af omdaning till ideell. Men en förening, som för annat ändamål än främjande af medlemmarnes ekonomiska intressen idkar handel såsom underordnad medel för vinnande af sitt syfte och därför låtit registrera sig såsom ekonomisk förening, kan vilja uppgifva handeln men i öfrigt fortsätta sin verksamhet under de former, som äro medgifna de ideella föreningarna. Å andra sidan kan en förening, registrerad såsom ideell, finna det med sin fördel förenligt att utvidga sin verksamhet jämväl till drifvande af handel och för sådant ändamål öfvergå till ekonomisk förening.

Uppenbarligen vore det olägligt, om sådan öfvergång ej kunde ske annorledes än genom föreningens upplösande, all gälds betalande, afhändande af föreningens behållna tillgångar samt därpå följande bildande af en ny förening.

Hvad beträffar ideell föreningens öfvergång till ekonomisk, synes därigenom tredje mans rätt ej äfventyras, då denna är bättre tryggad hos en förening af sistnämnda slag. Ej heller från annan synpunkt torde hinder möta att, där föreningens medlemmarna så önska, en dylik ombildning äger rum utan andra villkor, än att nödiga ändringar i stadgarna vidtagas för ernående af föreningens registrering såsom ekonomisk.

Är åter fråga om öfvergång från ekonomisk förening till ideell, erfordras någon garanti för att borgenärernas rätt ej därigenom äfventyras. I sådant afseende kunde ifrågasättas, att ombildningen föreginges af årsstämming å okända borgenärer, och att, sedan den däri utsatta tid gått till ända, all veterlig gäld blefve betald eller borgenärerna till ombildningen lämnade sitt samtycke. Då emellertid utan sådant förfarande beslut, som innefattar lindring af den medlemmarne i en ekonomisk förening enligt stadgarne åliggande skyldighet att i föreningen göra insats eller inskränkning i den personliga ansvarighet för föreningens förbindelser, de enligt stadgarna åtagit sig, må enligt 47 § gå i verkställighet, då ett år förflutit från det beslutet registrerades, synes följdriktigt ej heller för öfvergång från ekonomisk till ideell förening böra erfordras mera, än att stadgarne undergå nödig ändring, samt att beslutet om ändringen medför laga verkan först ett år efter registrering af beslutet.

Bestämmelser af sålunda angifvet innehåll torde böra på lämpligt ställe i förslaget införas.

3 §.

Enligt paragrafens första stycke må ekonomisk förening, som drifver rörelse, hvarmed följer bokföringsskyldighet, ej på kredit sälja varor till andra än föreningsmedlemmar. Från denna regel göres undantag allenast för förening, som hufvudsakligen afsätter alster af medlemmarnes verksamhet. Härmed torde afses föreningar, som åsyfta afsättande, i förädlad eller oförädlad form, af hvad medlemmarne hvar för sig producerat, och således icke föreningar för samfällid produktion af förnödenheter. Äfven föreningar af sistnämnda art torde emellertid böra inbegripas under undantaget. Dylika föreningar — s. k. produktionsföreningar i egentlig mening — synas visserligen hittills icke hafva i nämnvärd omfattning förekommit i vårt land, men uteslutet är icke, att de i framtiden skulle kunna erhålla större betydelse. En förutsättning härför är emellertid tydligen, att de äga oinskränkt rätt att till utomstående afsätta alstren af sin verksamhet, och någon anledning att fränkänna dem denna rätt synes ej föreligga. Ifrågavarande undantagsbestämmelse i paragrafens första stycke torde alltså böra jämkas, så att den kommer att omfatta jämväl förening, som afsätter alster af föreningens verksamhet.

Det i paragrafens andra stycke förekommande förbudet för s. k. kreditföreningar att utsträcka sin verksamhet till andra än föreningsmedlemmar motiveras af chefen för justitiedepartementet därmed, att en dylik verksamhet lätt kan öfvergå till bankrörelse, och att förening icke vore en lämplig associationsform för dylik rörelse. Olämpligheten af, att förening bedrifver bankverksamhet, skall ingalunda förnekas, men till förebyggande af, att sådant förekommer, synes det vara tillfyllest, om, såsom det till lagrådet remitterade förslaget till lag om bankrörelse innebär, dylik rörelsens utöfvande af förening varder vid straffpåföljd förbjudet. Stadgandet i andra stycket af förevarande paragraf torde alltså under förutsättning af nyssnämnda lagförslags antagande kunna utan olägenhet uteslutas. Detta torde också desto hellre böra ske, som stadgandet tilläfventyrs skulle kunna lägga hinder i vägen för utlåningsverksamhet i filantropiskt syfte.

Härefter yttrade vid

4 §.

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg*:

Den i paragrafens första stycke intagna bestämmelsen om oregi-

strerad förenings oförmåga att förvärfva rättigheter eller iklåda sig förpliktelser eller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara är hämtad från gällande lag om föreningar för ekonomisk verksamhet, och jämväl hvad i andra stycket förekommer om personlig ansvarighet för dem, som handla å oregistrerad förenings vägnar, äger i sak motsvarighet i nämnda lag.

Omförmälda nu gällande bestämmelser torde innebära, att den, som inlåter sig i aftal med representanter för en oregistrerad förening, har att hålla sig allenast till dem, med hvilka han förhandlat. Så hafva dessa bestämmelser tolkats i motiven till det kommittéförslag, hvori de hafva sitt upphof, och en sådan tolkning torde med hänsyn till ordalag och sammanhang vara den naturliga. Uppträder å en oregistrerad förenings vägnar dess styrelse såsom kontrahent, ådrager den sig personlig ansvarighet. Skulle dess åtgöranden grunda sig på ett å föreningssammanträde lämnadt bemyndigande, torde, åtminstone om detta af styrelsen åberopas gent emot tredje man eller är för denne känt, få antagas, att personligt ansvar inträder äfven för de föreningsmedlemmar, som medverkat till beslutet. Däremot kan det icke antagas, att medlemskap i oregistrerad förening skulle i och för sig medföra något slags ansvarighet för hvad å föreningens vägnar aftalats, så att medlem, oberoende af deltagande i beslut om dylikt aftal, kan förpliktas att med några sina tillgångar gälda förbindelser, som uppkomma genom aftalet.

Hvad paragrafens tredje stycke innehåller om behörighet för oregistrerad förenings styrelse att beträffande käromål mot medlemmarna mottaga stämning och svara är emellertid byggdt på en härifrån afvikande uppfattning. Själfva lagtexten utmärker icke tydligt hvad slags käromål här är i fråga. Af ordalagen vill närmast synas, som om det vore något normalt, att samtliga medlemmar i en förening vore personligen förpliktade gent emot tredje man, och som om den talan här afsåges gällde utkräfvande af dylik förpliktelse. Men af hvad som beträffande paragrafen blifvit till statsrådsprotokollet anfördt torde framgå, att någon personlig ansvarighet i vanlig mening ej är åsyftad, utan att det käromål, hvarom här stadgas, tänkes gå ut på betalning ur den föreningsmedlemmarne såsom sådana tillhöriga egendomen. Man torde alltså hafva ansett det följa af allmänna rättsgrundsatser, att den, som slutit aftal med representanter för oregistrerad förening, städse kunde göra fordran på grund af aftalet gällande i de samfälda förenings-tillgångarne.

För den, som icke kan dela en sådan uppfattning, måste det te

sig nödvändigt, att, därest en regel om medlemmarnes ansvarighet med föreningstillgångarne anses böra vinna tillämpning, densamma varder uttalad i själfva lagen, och att i sammanhang därmed de processuella stadgandena tydligare än i förslaget skett begränsas till det fall, att tredje man, med åberopande af nämnda regel, vill utkräfva fordran ur föreningsmedlemmarnes samfällda tillgångar.

Rättsregler af sådant innehåll skulle emellertid i själfva verket innefatta en genomgripande brytning med den i paragrafens första stycke uttalade grundsatsen, att s. k. rättskapacitet vinnes endast genom registrering, en grundsats som hittills betraktats såsom själfva hörnstenen i all nyare svensk lagstiftning å bolags- och föreningsväsendets område. En samtliga föreningsmedlemmarna åliggande ansvarighet med föreningens tillgångar och en därmed sammanhängande behörighet för styrelsen att gent emot tredje man representera medlemmarne torde nämligen endast med största subtilitet kunna skiljas från sådan ansvarighet och behörighet att svara, som enligt första stycket icke skulle kunna ifrågakomma för oregistrerad förening. Hvad det i sak gäller att undersöka är alltså i verkligheten, huruvida någon rubbning i första styckets bestämmelser är af nöden.

Till statsrådsprotokollet har anförts, att, i händelse dessa bestämmelser utan vidare genomfördes, en förening skulle kunna genom underlåtenhet att söka registrering undandraga sig ansvarighet för förpliktelser, som å dess vägnar ingåtts, eller åtminstone för fordringsägare försvåra deras utkräfvande, samt att, om så blefve fallet, förslaget skulle komma att i viss mån innebära en försämring af gällande rätt, hvilken icke beträffande ideell förening fordrade registrering såsom villkor för rättskapacitets erhållande.

För min del förstår jag väl, att det på föreningsväsendets område såväl som annorstädes stundom kan te sig fördelaktigt för en kontrahent att ingå en öfverenskommelse under sådana förhållanden, att någon rättslig bundenhet ej därigenom uppstår utan den enda garantin ligger i rätts- och hederskänslan hos kontrahenterna eller dem de företråda, och jag kan äfven tänka mig fall, där vid en öfverenskommelses afslutande den ena kontrahenten befinner sig i den ställning, att han emot medkontrahentens önskan förmår att åt öfverenskommelsen gifva nyssnämnda karaktär, något som, därest öfverenskommelsen rör viktigare frågor, naturligtvis från rättssamhällets ståndpunkt måste anses mindre önskvärdt. Men hvad jag har svårt att tänka mig är, att det för en förening, som hade att ingå viktiga öfverenskommelser och önskade därvid ställa sig fri från juridisk ansvarighet, skulle vara

af någon större betydelse, huruvida enligt lagen allt slags rättskapacitet vore beroende af registrering eller icke. Till och med för en registrerad och alltså med full rättskapacitet utrustad förening lär, juridiskt sedt, möjlighet alltid förefinnas att vid löftens afgifvande helt och hållet eller i viss omfattning fritaga sig från rättslig ansvarighet för deras fullgörande. Huruvida en medkontrahent måste låta sig nöja med sådana, lagligen oförbindande löften, beror på omständigheter, öfver hvilka lagstiftningen näppeligen äger någon makt.

Från den af föredragande departementschefen antydda utgångspunkten kan jag alltså för min del ej finna giltig anledning att göra någon jämkning i grundsatsen, att en förening, som underlåtit att söka registrering, saknar rättskapacitet. Snarare kan från en helt annan synpunkt sådan jämkning ifrågasättas. Ideella föreningar med någorlunda fast organisation torde för närvarande, änskönt oregistrerade, få anses äga rättskapacitet, och de rättsförhållanden, hvare de vid den nya lagstiftningens tillkomst ställt sig, måste, såsom ock i förslaget 122 § uttalats, lämnas orubbade. Härmed kan synas oförenligt att å dylika äldre föreningar tillämpa regeln om rättskapacitets beroende af registrering; och onekligt är, att åtskilliga oegentligheter kunna uppkomma af att lagstiftningen, på samma gång den erkänner uppkomna rättsförhållandens fortbestånd, i öfrigt frántager oregistrerade föreningar den rättskapacitet de förut ägt. Dessa oegentligheter synas mig dock i väsentlig mån kunna undanröjas därigenom att, på sätt i själfva verket torde varit med förslaget åsyftadt, processuell rättskapacitet tillerkännes oregistrerad förening i afseende å rättigheter och skyldigheter, som uppkommit före den nya lagens ikraftträdande; och jag kan, därest så sker, ej heller i nu anförda omständighet finna tillräckligt skäl att i vidare mån rubba grundsatsen om rättskapacitetens beroende af registrering.

För den händelse emellertid sådan rubbning skulle anses nödig — vare sig på de af departementschefen anförda skäl eller med hänsyn till konsekvenserna af stadgandet om redan uppkomna rättigheters och skyldigheters bestånd — måste jag i hvarje fall bestämdt afstyrka att, såsom tilläfvventyrs kunde anses ligga närmast till hands, regeln om registrering såsom villkor för rättskapacitet helt och hållet uppgifves.

I registreringen ligger i själfva verket den enda praktiskt genomförbara utvägen för samhället att åt en lagstiftning om föreningar bereda någon effektivitet, och för så vidt man i likhet med mig anser det utgöra ett samhällsintresse, att sådana föreningar, som skola i större omfattning träda i rättsförhållande till utomstående, inrättas och verka

i enlighet med vissa af lagstiftningen uppställda hufvudprinciper, är det alltså af vikt, att de driffjädrar, som skola framkalla registrering, icke försvagas. Detta skulle emellertid tydligen blifva fallet, därest full rättskapacitet tillerkändes äfven oregistrerade föreningar. Rättskapacitet är naturligtvis — äfven om den under vissa säregna omständigheter skulle betraktas såsom ett ondt — dock för det stora antalet associationer att anse såsom en förmån och utgör ofta, framför allt för ekonomisk förening, en nödvändig förutsättning för utöfvande af den verksamhet föreningen gjort till sin uppgift. Skulle allt samband mellan registrering och rättskapacitet upphöra, kvarstode såsom anledning att söka registrering endast stadgandet om personlig ansvarighet för dem, som handla å oregistrerad förenings vägnar; och detta stadgande torde, om ock i regel effektivt, dock icke under alla förhållanden vara ägnadt att framkalla registrering, där sådan borde komma till stånd, i det omständigheterna mången gång äfven i föreningar med större omfattning och affärsförbindelser kunna vara sådana, att den personliga ansvarigheten ej skulle medföra någon verklig risk för föreningsrepresentanterna.

Snarare torde, om någon rättskapacitet utöfver den af mig beträffande äldre föreningar förordade skall ifrågakomma för oregistrerade föreningar, böra tagas under öfvervägande, huruvida icke skillnaden mellan registrerade och oregistrerade föreningar härutinnan skulle kunna inskränkas därtill, att åt de registrerade förbehölles rätten att hos domstol eller annan myndighet göra fordran eller annan rättighet gällande. De oregistrerade föreningarne skulle med andra ord kunna icke blott förplikta sig och svara i fråga om ingångna förpliktelser utan äfven förvärfva rättigheter, men för att kunna utkräfva dessa senare skulle de vara nödsakade att söka registrering. Skulle en dylik anordning komma under öfvervägande, synes emellertid med hänsyn till vikten af stadga och säkerhet i fastighetsväsendet vara af nöden, att fastighetsförvärf undantages från området för oregistrerade föreningars rättskapacitet.

Utöfver hvad nu blifvit anfördt föranleder 4 § den hufvudsakligen redaktionella erinran, att bestämmelsen i andra stycket bör erhålla den affattning, som förordats beträffande motsvarande stadgande i 22 § af förslaget till lag om aktiebolag.

Justitierådet *Petrén*:

Föreningar, som icke falla under lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet och således för närvarande icke

kunna vinna registrering, äro dock enligt rådande rättsuppfattning att betrakta som juridiska personer med full rättskapacitet, därest de antagit stadgar af en viss fullständighet. Det torde också finnas en mångfald dylika, icke registrerade föreningar, som förvärfvat fastigheter eller i öfrigt trädt i rättsförhållanden till utomstående.

En ny lagstiftning, som beredde dessa föreningar möjlighet att vinna registrering, men, för den händelse de ej begagnade sig däraf, helt och hållet beröfvade dem den rättskapacitet, de hittills ägt, måste vara byggd på den förutsättning, att hvarje förening, som i någon afsevärdare mån trädt i rättsförhållande till utomstående, skulle finna sig föranlåten att söka registrering. Därest så ej blefve fallet, skulle en sådan lagstiftning tydligen vara ägnad att vålla rättsosäkerhet och rättsförluster. Visserligen kunde i någon mån rådas bot härför genom meddelande af bestämmelser, enligt hvilka föreningar, såvidt anginge rättigheter och skyldigheter, som uppkommit före nya lagens trädande i kraft, bibehölles vid sin nuvarande rättskapacitet. Härmed vore emellertid olägenheterna ingalunda undanröjda. Uppenbarligen skulle det ofta kunna komma att möta svårighet att afgöra när en rättighet eller skyldighet uppkommit; och den, som, under det en förening ägde rättskapacitet, trädt i affärsförbindelse med densamma, kunde af omständigheternas makt blifva nödgad att fortsätta förbindelsen, sedan föreningen genom underlåten registrering förlorat rättskapaciteten. En förening, som, innan nya lagen trädt i kraft, förvärfvat fastighet och sedan underlåte att söka registrering, måste i fråga om alla rättsförhållanden, som hade afseende å fastigheten, fortfara att äga rättskapacitet, under det att den i öfrigt skulle betraktas såsom saknande rättspersonlighet. Huru betänkligt det vore att låta en förening intaga en dylik dubbelställning, ligger i öppen dag.

Att på förhand med någon grad af visshet bedöma, huruvida de förmåner, som ägandet af rättskapacitet medför, samt stadgandet om personligt ansvar för dem, som handla å oregistrerad förenings vägnar, skulle komma att utgöra tillräckligt verksamma medel för att förmå föreningar, som träda i rättsförhållanden till utomstående, att söka registrering, låter sig svårigen göra, men anledning saknas ej att befara, att så icke alltid skulle blifva förhållandet. Den omständigheten, att man vid stiftandet af nu gällande lag om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet ansåg sig kunna utgå från att andra medel icke skulle vara erforderliga, synes härvidlag icke vara af någon afgörande betydelse, då de föreningar, som falla under nämnda

lag, äro af den beskaffenhet, att det icke gärna kunde vara möjligt för dem att söka undandraga sig registrering.

Till förekommande af de vådor, som skulle följa däraf att föreningar underlåte att registrera sig, har i det remitterade förslaget, utöfver föreskriften om personligt ansvar för dem, som handla å oregistrerad förenings vägnar, införts stadgandet i tredje stycket af förevarande paragraf. Beträffande detta stadgande är jag ense med justitierådet friherre Marks von Würtemberg i hvad af honom anförts därom, att det icke kan anses följa af allmänna rättsgrundsatser, att den, som slutit aftal med representanter för oregistrerad förening, städse kan göra fordran på grund af aftalet gällande i de samfällda förenings-tillgångarna, att följaktligen regeln om samtliga medlemmars ansvarighet, om den skall vinna tillämpning, måste tydligt uttalas i själfva lagen, äfvensom att i sammanhang därmed de processuella föreskrifterna böra tydligare än i förslaget skett begränsas till det fall, att tredje man vill ur föreningsmedlemmarnas samfällda tillgångar utkräfva fordran af ifrågavarande beskaffenhet.

Äfven om stadgandet blefve omarbetadt i nu angifven riktning, synes detsamma emellertid vara föga tillfredsställande. I sådant afseende må endast framhållas, å ena sidan att stadgandet kunde komma att medföra obillig stränghet mot de oregistrerade föreningarna, då detsamma icke torde bereda möjlighet att mot ett kraf åberopa en föreningsmedlemmarnas gemensamma genfordran, och å andra sidan att stadgandet torde komma att sakna nödig effektivitet, då en oregistrerad förening icke kunde försättas i konkurs och verksamt medel således skulle saknas att framskaffa de gemensamma tillgångarna, om de undanhölles.

För att vinna det åsyftade ändamålet torde därför annan utväg böra väljas. En anordning sådan som den, hvilken justitierådet friherre Marks von Würtemberg, för den händelse stadgande i angifna syftet skulle finnas nödigt, ansett böra ifrågakomma, synes minst ägnad att väcka betänkligheter. Denna anordning skulle bereda tredje man fullt tillfredsställande skydd och torde, därest man blott tillser, att villkoren för vinnande af registrering ej göras onödigt betungande, icke kunna anses obillig mot föreningarna, då de, utom i fråga om fast egendom, skulle bibehållas vid sin förmåga att förvärfva rättigheter och, endast i händelse de behöfde göra dem gällande vid domstol eller hos annan myndighet, skulle vara nödsakade att låta registrera sig. Visserligen komme den viktiga, i föreningslagstiftningen hittills följda principen om rättskapacitetens förknippande med registrering att i viss mån eftergifvas. I realiteten lärer dock detta icke komma att blifva af någon större

betydelse, ty då en förening icke skulle kunna bereda sig någon fördel genom underlåtenhet att registrera sig, torde väl hvarje förening, som i någon afsevärd mån träder i rättsförhållande till utomstående, komma att söka registrering och således det mål, man med lagstiftningen vill vinna, också komma att ernås.

I fråga om stadgandet i paragrafens andra stycke, hvilket i hvarje händelse bör bibehållas, instämmer jag i den af justitierådet friherre Marks von Würtemberg gjorda erinran.

Justitierådet *Quensel*, med hvilken regeringsrådet *Wall* instämde:

Lika med justitierådet friherre Marks von Würtemberg anser jag icke kunna ur allmänna rättsgrundsatser härledas, att den, som slutit aftal med representanter för en förening, må, oaktadt föreningen icke erkännes såsom juridisk person, göra fordran på grund af aftalet gällande i de samfälliga föreningstillgångarna. Icke heller anser jag en sådan princip böra genom uttryckligt lagbud införas.

Under det att lagstiftningen hittills sysselsatt sig med föreningar endast af ett visst slag, hafva jämte dessa förekommit en mängd föreningar, hvilka, ehuru de ej registrerats eller kunnat registreras, erkänts såsom rättssubjekt. Dessa skulle, om registrering beträffande alla föreningar göres till villkor för deras rättskapacitet, vid underlåten registrering mista en befogenhet, som de nu innehafva. Häremot skulle väl ej möta betänkligheter, om man kunde antaga, att alla föreningar funne sig föranlåtna att söka registrering, eller om i annat fall andra intressen än föreningens ej berördes. Bland föreningar, som skulle falla under den nya lagen, torde emellertid äfven finnas de, för hvilka rätten att söka och kära är af underordnad betydelse, men hvilka blott motvilligt underkasta sig juridiskt bindande förpliktelser. Beträffande dessa kan ej förväntas, att de skola af eget intresse drivas att söka registrering, helst det kan motses, att tredje man icke alltid låter sig af den omständighet, att föreningen ej registrerats, afhålla från att med densamma ingå aftal. Härtill kommer, att föreningen kan under nu bestående förhållanden hafva iklädt sig juridiskt bindande förpliktelser mot tredje man, och att det ej kan lämnas åt föreningen att afgöra, huruvida dessa förpliktelser skola kunna utkrävas. Att helt och hållet binda rättskapaciteten vid registreringen synes alltså ej görligt.

Att å andra sidan oberoende af registrering tillerkänna föreningarna obetingad rättskapacitet vore att frånträda en princip, som hittills gjort sig gällande i vår lagstiftning. Denna princip, som afser att genom registrering åstadkomma icke blott tillförlitlig öfversikt af

de aftalsmyndiga föreningarna utan äfven garanti för, att deras stadgar innehålla vissa såsom väsentliga ansedda bestämmelser, torde ej böra helt uppgifvas.

Det lärer då ej återstå annat än att mellan berörda två ytterligheter söka en medelväg. Den bästa möjliga, som enligt mitt förmenande står till buds, är att väl tillerkänna äfven de oregistrerade föreningarna rättskapacitet men att göra registrering till villkor för statens medverkan till realiserande af de föreningen tillkommande rättigheter, d. v. s. att förbjuda oregistrerad förening att söka och kära. Dock torde, såsom redan blifvit inom lagrådet framhållet, förvärf af fast egendom böra undantagas från området för oregistrerad förenings rättskapacitet.

Ensamt härvid lärer man dock ej böra stanna. Då för tredje man, som vill inlåta sig med en oregistrerad förening, svårighet möter att afgöra, huruvida denna äger den juridiska personens kriterier, och då i allt fall med afseende å sådan förening några bestämmelser, afsedda att vid föreningens upplösning trygga tredje mans rätt, ej äro att påräkna, böra, där det handlas å oregistrerad förenings vägnar, de, som deltagit i åtgärden eller i beslutet därom, ansvara för däraf uppkommande förbindelser såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en, jämte det föreningen, om den finnes besitta de egenskaper, som erfordras för att göra den till rättssubjekt, med sina tillgångar ansvarar för förbindelsen.

Lagrådet yttrade beträffande

6 §.

Ändamålet med den i denna paragraf meddelade föreskrift, att vid ansökning om registrering af ekonomisk förening skall fogas styrkt förteckning å föreningens medlemmar, synes, då fråga är om ekonomisk förening utan personlig ansvarighet, icke vara annat än att sätta registreringsmyndigheten i tillfälle att kontrollera, att föreningsmedlemmarnas antal vid registreringen icke understiger fem. Föreskriften kan medföra ett ganska afsevärdt besvär för styrelsen, särskildt om ansökningen afser en sedan längre tid befintlig, till sitt hufvudsakliga syfte ideell förening, som dock enligt sista stycket af 1 § skall registreras såsom ekonomisk förening. Det åsyftade ändamålet synes kunna, med undvikande af denna olägenhet, vinnas genom en föreskrift, att registreringsansökning skall åtföljas af en utaf styrelseledamöterna egenhändigt

underskrifven, bevittnad försäkran, att medlemmarnas antal uppgår till minst fem. Den föreslagna bestämmelsen synes också mindre följdriktig, då nya medlemmars inträde i ekonomisk förening utan personlig ansvarighet och medlemmars afgang ur sådan förening icke registreras.

I fråga om föreningar med personligen ansvariga medlemmar erfordras icke någon förteckning eller försäkran af nu ifrågavarande beskaffenhet, då enligt 69 § föreningens stadgar skola, då de för registrering ingifvas, vara försedda med samtliga medlemmarnas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter.

8 §.

Af 7 § framgår, att förutom den under 4) i förevarande paragraf omnämnda insats kunna ifrågakomma andra afgifter till föreningen. Då det för medlemmarne är af vikt att kunna på förhand bedöma den ansvarighet, de härutinnan äro underkastade, torde vara nödigt, att, där dylika afgifter skola få upptagas, den föreskrift, stadgarne därom innehålla, tillika skall angifva afgifternas belopp eller det högsta belopp, hvartill desamma må bestämmas.

Att i stadgarna angifva, huru för föreningens förbindelser skall ansvaras, synes ej erforderligt för annat fall, än då personlig ansvarighet skall åligga medlemmarne, när vid stadgarnas tystnad i berörda hänseende är själfallet, att allenast föreningens tillgångar häfta för dess förbindelser.

9 §.

Föreskriften, att i ekonomisk förenings firma skall ingå uttrycket »ekonomisk förening», förefaller mindre lämplig. Oftast torde ordet »förening» i en eller annan sammansättning (»konsumtionsförening», »bostadsförening» etc.) komma att ingå i förenings benämning, och i dylika fall skulle nämnda föreskrift medföra alltför stor vidlyftighet i firmabeteckningen och antagligen ofta blifva vid firmans tecknande åsidosatt. Härtill kommer, att då en dylik föreskrift icke kunde vinna tillämpning å det stora antal föreningar, som redan före lagens tillkomst vunnit registrering, dessa såsom hittills komme att betecknas med ordet »förening» utan tillägg af »ekonomisk». Fasthållles, att ordet »förening» skall på ett eller annat sätt ingå i firman, och att till den egentliga benämningen skall fogas sådant tillägg rörande den personliga ansvarigheten, som i paragrafen afses, lär, under förutsättning af någon jämkning i de föreslagna bestämmelserna om ideell

förenings firma, vara tillräckligt sörjdt för, att förenings hänförlighet under den ena eller andra föreningstypen framgår af firmabeteckningen.

I stället för uttrycken »utan personlig ansvarighet» och »med begränsad personlig ansvarighet» synes böra i firman få intagas en eller annan förkortning af sådant uttryck (»u. p. a.», »m. b. p. a.» eller dylikt). Erfarenheten lärer hafva visat, huru förkortningar af denna art i hvarje händelse komma till användning, och det förefaller riktigast att gifva dem lagens uttryckliga erkännande.

Förbudet att i föreningsfirma intaga personnamn synes mindre behöfligt, och då ett dylikt förbud enligt förslaget ej skulle ifrågakomma för ideella föreningar, torde, för undvikande af onödig skiljaktighet mellan de båda föreningstyperna, hvad 9 § i detta hänseende innehåller böra utgå.

Ett ovillkorligt förbud att i ekonomisk förenings firma intaga ordet »bolag» synes ej heller vara behöfligt. Det låter tänka sig, att ordet upptages i sådan förbindelse, att det omöjligen kan gifva anledning till något missförstånd om firmainnehafvarens egenskap af förening. Att t. ex. förhindra registrering af en firmabeteckning sådan som »X-by aktiebolags arbetares bostadsförening» eller dylikt, är tydligen mindre lämpligt. Tillfyllest torde vara att förbjuda upptagande af ordet »bolag» på sådant sätt, att däraf kan vållas missförstånd. I denna riktning torde paragrafen böra ändras, i sammanhang hvarmed motsvarande ändring synes böra i afseende å ideella föreningar vidtagas i 80 §.

Hvad paragrafens andra stycke innehåller om, att ny firma skall skilja sig från vissa förut bestående firmor, torde afse allenast att förebygga förväxling mellan särskilda föreningsfirmor. För att tydligt utmärka detta synes emellertid någon redaktionell jämkning vara nödig.

Under förutsättning att, såsom synes lämpligt, den tillämnade nya lagen om bankrörelse kommer att innehålla förbud för förening i allmänhet att i sin firma använda ordet »bank», bör den i tredje stycket af förevarande paragraf intagna hänvisningen till nämnda lag i någon mån jämkas.

11 §.

Paragrafen torde böra omredigeras så, att däraf tydligt framgår, att, såsom åsyftadt är, den i första punkten innefattade regeln om ekonomisk förenings rätt att när som helst antaga nya medlemmar gäller endast för det fall, att ej annat är i stadgarna bestämdt.

Vidare erinras, att tillräcklig anledning icke synes föreligga att,

såsom i paragrafen skett, uppställa den fordran, att å ansökning om inträde i förening sökandens underskrift skall vara bevittnad. Föreskriften härom, som saknar motsvarighet i aktiebolagslagen beträffande aktietecknare, kan ofta blifva betungande och torde i vissa fall t. ex. i fråga om större föreningar, som i själfva verket äro att anse såsom ideella men på grund af stadgandet i sista punkten af 1 § nödgas låta registrera sig såsom ekonomiska, komma att medföra verkliga olägenheter.

12 §.

Under hänvisning till hvad som blifvit anmärkt vid närmast föregående paragraf hemställes, att föreskriften, att medlems underskrift under uppsägning skall vara bevittnad, måtte utgå.

15 §.

Enligt paragrafens första stycke skulle afgang ur förening kunna komma att äga rum redan en eller annan månad efter det uppsägning skett eller omständighet eljest inträffat, som föranledt afgang. För de flesta fall synes häremot ej vara något att erinra, men föreningar kunna utan tvifvel finnas, för hvilka det skulle kunna medföra stora olägenheter, att medlemmar ägde utträda så godt som omedelbart efter därom gjordt tillkännagifvande. Med hänsyn härtill hemställes, att i paragrafen må införas ett tillägg om rätt för förening att i stadgarne intaga sådana bestämmelser, att afgang kommer att äga rum vid senare tid för räkenskapsafslutning än den i förslaget angifna, dock att ej genom dylika bestämmelser afgang må framskjutas längre än till den räkenskapsafslutningstid, som infaller näst efter sex månader sedan omständighet, som föranledt afgang, inträffat.

19 §.

Äfven om det icke med afseende å den ekonomiska föreningen, såsom i fråga om aktiebolag, gäller, att dess verksamhet bör, till säkerhet för tredje man, äga ett öfverskådligt underlag af vissa fonder, hvilka till förhindrande af deras användande för annat än i lagen angifvet ändamål omgärdats med särskilda bestämmelser, lära dock, med hänsyn till den omfattning, de ekonomiska föreningarnas affärsverksamhet antagit eller lätteligen kan antaga, föreskrifter ej böra helt

saknas i syfte att åt de ekonomiska föreningarna bereda ett ekonomiskt underlag, i någon mån liknande aktiebolagens. I detta afseende innehåller ock förslaget beträffande förhållandena under föreningens bestånd, att hvarje medlem i en ekonomisk förening skall deltaga med viss i stadgarna bestämd insats, och att vinstutdelning ej må äga rum i vidare mån, än att återstående tillgångarna öfverskjuta skulderna med minst det belopp, som motsvarar insatserna jämte reservfond. Ehuru förslaget sålunda förutsätter, att reservfond kan, måhända att den bör finnas, har uttrycklig föreskrift om reservfonds bildande icke meddelats. Det torde dock böra tagas i öfvervägande, huruvida icke sådan föreskrift lämpligen må i förslaget inflyta. Med hänsyn till föreningarnas växlande beskaffenhet lärer icke kunna i lagen fastslås någon viss afättning till reservfonden utan endast meddelas bestämmelse, att stadgarna skola därom innehålla föreskrift.

20—27 §§.

Hvad som blifvit erinradt i afseende å 55—62 §§ i förslaget till lag om aktiebolag, gäller i tillämpliga delar äfven beträffande nu förevarande paragrafer; dock torde skyldighet att anmäla ändring i styrelseledamots eller firmatecknares hemvist ej böra äläggas styrelsen.

Enligt 55 § i förslaget till lag om aktiebolag skall vid registreringsanmälan om ändring i styrelsens sammansättning fogas styrkt afskrift af protokoll eller annan handling, som bestyrker ändringen. Motsvarande föreskrift saknas i afseende å den i 20 § af nu förevarande förslag stadgade registreringsanmälan. Giltig grund till denna olikhet synes emellertid ej föreligga, utan torde de båda paragraferna böra på ett eller annat sätt bringas till öfverensstämmelse. Skulle detta ske genom införande i 20 § föreningslagen af en bestämmelse, som motsvarar den i fråga om aktiebolag föreslagna, torde enahanda bestämmelse böra inflyta jämväl i 57 och 66 §§ af nu förevarande lagförslag.

Bestämmelsen i andra punkten af första stycket i 20 § torde såsom öfverflödig böra utgå.

För ideell förening skall enligt 85 § Konungen äga medgifva undantag från regeln, att styrelseledamot skall vara här i riket bosatt svensk undersåte, en befogenhet som däremot enligt denna paragraf ej skulle tillkomma honom i afseende å ekonomisk förening. En dylik åtskillnad synes ej vara nödig eller lämplig, och då äfven i afseende å ekonomiska föreningar fall kunna tänkas, i hvilka dispens från lagens regel skäligen kan ifrågakomma, torde förevarande paragraf

böra i sådant syfte ändras, hvarmed lärer böra följa motsvarande jämkning af den i 56 § förekommande bestämmelsen om likvidators nationalitet.

28 §.

Hvad som blifvit anfördt vid 63 § i förslaget till lag om aktiebolag äger tillämpning äfven i afseende å förevarande paragraf. Därjämte erinras, att sådan personlig ansvarighet, som afses i paragrafens andra stycke, torde böra stadgas jämväl för dem, som vid utfärdande af en handling för förening utan personlig ansvarighet i handlingen betecknat föreningen på ett sätt, som utmärker, att dylik ansvarighet förekommer.

29 §.

Hvarje anledning synes saknas att, för det fall att styrelsen vill kära till föreningen, föreskrifva annat förfarande än det i 64 § 2 mom. i förslaget till lag om aktiebolag omförmälda.

En bestämmelse, att styrelsen i sådant fall äger kalla föreningsmedlemmarna till stämman för val af ombud att i tvisten föra föreningens talan, medför, att i 48 § bör införas ett stadgande, motsvarande 3 mom. i 92 § i förslaget till lag om aktiebolag.

30 §.

Den i paragrafen omförmälda förvaltningsredogörelse synes böra vara skriftlig och af styrelseledamöterna undertecknad. I annat fall kan ovisshet uppkomma, huruvida vissa yttranden, som vid sammanträde afgifvits af styrelseledamöter, äro att hänföra till redogörelse, och sålunda osäkerhet yppas angående utgångspunkten för den i 42 § bestämda tid för klander af styrelsens förvaltning.

Med afseende å den i 111 § meddelade bestämmelse om ansvar för oriktig uppgift i förvaltningsredogörelse är uppenbarligen ock af vikt att kunna medelst den skriftliga formen konstatera redogörelsens innehåll, hvarjämte samtliga styrelseledamöternas underskrift å redogörelsen för dem alla medför ett mera oförtydbart ansvar för redogörelsens innehåll, än där denna muntligen afgifvits af en styrelseledamot under de öfrigas stillatigande.

Föreskrift bör tillika meddelas, att redogörelsen skall till revisorerna aflämnas viss tid innan dessa hafva att framlägga sin berättelse, hvarjämte någon jämkning blir af nöden i 41, 42 och 44 §§.

35 §.

Af enahanda skäl, som vid 30 § anförts för stadgande af skriftlig form för styrelsens förvaltningsredogörelse, torde revisorernas utlåtande böra skriftligen affattas och af dem undertecknas.

37 §.

Förslaget innehåller, att hvarje medlem, som anmäler sig till deltagande i förhandlingarna, äger rösträtt å sammanträde, utan att härifrån medgifves annat undantag, än att i stadgarna må kunna bestämmas, att rösträtt ej får utöfvas af den, som ej fullgjort hvad honom såsom medlem åligger.

Uppenbarligen kunna emellertid i en ekonomisk förening de röstandes personliga egenskaper äga väsentlig betydelse; det kan sålunda vara af vikt, att genom bestämmelse i stadgarna från rösträtt må uteslutas omyndiga, de som ej under viss minimitid tillhört föreningen o. s. v. Anledning synes därför saknas att i detta hänseende för de ekonomiska föreningarna meddela andra föreskrifter än dem, förslaget beträffande de ideella föreningarna innehåller i 87 §, d. v. s. att föreningen äger i stadgarna uppställa villkoren för utöfvande af rösträtt å sammanträde.

Af första stycket i 37 § synes alltså böra bibehållas allenast första punkten, innehållande, att föreningsmedlems rätt att deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter utöfvas å sammanträde, hvaremot de öfriga två punkterna i samma stycke torde böra utgå och 38 § undergå någon jämkning.

Beträffande andra stycket åberopas hvad som blifvit erinradt med afseende å 74 § och 57 § andra stycket i förslaget till lag om aktiebolag.

39 §.

Medgifves revisorerna rätt att med förbigående af styrelsen utlysa sammanträde, kan inträffa, att revisorerna och styrelsen hvar för sig af samma anledning utfärda kallelse till särskilda sammanträden. Paragrafens andra stycke synes därför böra affattas i öfverensstämmelse med andra stycket af 80 § i förslaget till lag om aktiebolag.

Till förekommande af öfverrumpling bör stadgas, att å förenings-sammanträde ej må till afgörande företagas ärende, som ej i kallelsen till sammanträdet blifvit angifvet, där det ej enligt stadgarna skall förekomma å sammanträdet eller omedelbart föranledes af ärende, som där skall afgöras.

45 §.

I fråga om de villkor, under hvilka ekonomisk förenings stadgar må ändras, innebär förslaget en väsentlig skärpning i jämförelse med de i sådant hänseende nu gällande bestämmelser. I alla de fall, som angifvas i andra stycket af förevarande paragraf, skulle enligt förslaget en enda föreningsmedlem äga makt att motsätta sig ändringens genomförande, under det att gällande lag för dessa fall liksom i fråga om alla andra stadgeändringar, fränsedt sådana som innefatta skärpning af medlemmarnas ansvarighet för föreningens förbindelser, åtnöjer sig med bestämmelser af samma innehåll, som de i tredje stycket af paragrafen upptagna.

Det torde emellertid med fog kunna ifrågasättas, huruvida en så omfattande skärpning i detta afseende är gagnelig eller af behovet påkallad. Att på sådant sätt inskränka föreningarnas rörelsefrihet och lägga i hvarje enskild medlems hand att t. ex. förhindra en nödig och nyttig utvidgning af föreningens verksamhetsområde synes i hög grad ägnadt att väcka betänkligheter och icke böra ske utan tvingande skäl. Behovet att skydda de enskilda medlemmarnas intressen, hvilket anförts såsom motiv för den föreslagna skärpningen, torde icke utgöra tillräcklig anledning att i alla de fall, som angifvas i andra stycket, uppställa fordran på enstämmigt beslut för genomförande af stadgeändring. En förening är i regel en öppen association, i hvilken nya medlemmar alltjämt kunna vinna inträde, ofta till obegränsadt antal. Det ekonomiska intresse, som för en medlem är förenadt med att kvarstå i en förening af denna art, kan i allmänhet icke vara af någon större betydelse, och i många fall innebär därför blotta rätten att utträda ur föreningen tillräckligt skydd mot rättskränkning genom stadgeändring. I fråga om föreningar, som äro slutna eller i realiteten närma sig de slutna, ställa sig visserligen förhållandena annorlunda, men att affatta lagens bestämmelser rörande de villkor, under hvilka ändring af stadgarna må ske, efter dessa föreningars behof synes så mycket mindre böra ifrågakomma, som det ju står dem, hvilka bilda en förening, öppet att i detta hänseende uppställa så stränga villkor som helst.

I anslutning till det anförda hemställes, att ur paragrafens andra stycke måtte af där omförmälda stadgeändringar uteslutas de, som afse föremålet för föreningens verksamhet, grunderna för medlems utslutande ur föreningen, för utöfvande af rösträtt och för fattande af beslut å sammanträde äfvensom intagande af förbehåll om tvisters hänskjutande till skiljemän, samt att beträffande ändringar i dessa hänseenden de i tredje stycket upptagna lindrigare bestämmelserna i stället måtte vinna tillämpning. Vidkommande åter ändring i fråga om medlems rättighet att efter uppsägning utträda ur föreningen samt ändring, som innebär inskränkning i afgående medlems rätt, hvarom i 16 § stadgas, synas dylika ändringar, såvidt de skola afse jämväl dem, som vid frågans afgörande redan voro medlemmar af föreningen, icke böra kunna genomföras mot någon medlems bestridande. Däremot torde hinder ej möta för sådan anordning, att ändring af stadgarna i dessa ämnen, såvidt rörer nytillträdande medlemmar, får ske under de i tredje stycket angifna villkor. Hvad beträffar användande af årsvinst eller föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning, torde ej heller härutinnan rubbning i redan befintliga medlemmars rätt böra kunna ske mot någon medlems bestridande; och då det ej lär vara lämpligt att i dessa hänseenden gifva olika grupper af medlemmar olika rätt, synes fråga om stadgeändring, som innebär inskränkning i medlemmarnas rätt till årsvinst eller till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning, böra falla under paragrafens andra stycke. Skulle åter, såsom stundom är fallet, stadgarna innehålla bestämmelser, enligt hvilka någon rätt till årsvinst eller till föreningens tillgångar vid dess upplösning tillkommer annan än medlemmarna, exempelvis välgörande inrättning eller dylikt, kunna lätt sådana förhållanden inträffa, att det är önskvärdt eller rent af nödvändigt, att ändring i dessa bestämmelser sker, och torde därför i fråga om dylik ändring, såvidt genom densamma ej göres inskränkning i medlemmarnas rätt, föreskrifterna i tredje stycket böra gälla.

I paragrafen omnämnes ej särskildt beslut om stadgeändring, afseende ökad förpliktelse för medlemmarna att erlägga afgifter till föreningen, och skulle följaktligen i fråga om villkoren för sådan ändring komma att gälla, hvad tredje stycket innehåller. Häremot torde icke vara något att erinra, men rättvisan synes kräfva, att de medlemmar, som ej vilja underkasta sig beslutet utan föredraga att utgå ur föreningen, icke må betungas med den förhöjda afgiften under den tid, som förflyter, innan afgången kan äga rum. Ett stadgande synes därför böra införas af hufvudsakligt innehåll, att beslut, som nu är sagdt,

ej må tillämpas mot medlem, som icke bidragit till beslutet och anmäler sig till utträde ur föreningen antingen inom viss kort tid, exempelvis en månad, från det beslutet fattades, eller — i händelse han vid utgången af den tid enligt stadgarna ännu icke äger att uppsäga sig — så snart han därtill är berättigad.

47 §.

Andra stycket innebär, att förening kan utan borgenärernas hörande besluta sådan ändring af stadgarna, att föreningsmedlemmarnes skyldighet att göra insats lindras eller dem åliggande personlig ansvarighet inskränkes. Borgenärernas rätt har nämligen ansetts tillräckligt tillgodosedd genom föreskriften, att dylikt beslut ej må gå i verkställighet förr än ett år efter skedd registrering.

En dylik anordning måste principiellt sedt förefalla i viss mån betänkelig, men till dess försvar kan anföras, att föreningar, såsom i det hela saknande en fast legal kreditbas, i allmänhet ej kunna bygga sin verksamhet på längre tids kredit; och då det stadgande i gällande lag, med hvilket det nu ifrågavarande fullständigt öfverensstämmer, icke synes hafva medfört någon olägenhet, torde giltig anledning saknas att nu uppställa strängare villkor för här afsedda stadgeändringar.

Emellertid synes föreskriften böra i så mätto förtydligas, att något tvifvel ej kan råda om, att densamma, såsom torde varit afsedt, äger tillämplighet icke allenast i afseende å lindring af medlemmarnes skyldighet att inbetala ännu ej erlagda afgifter, utan äfven när fråga är om partiell återbetalning af erlagda insatser.

I öfrigt erinras, att hvad som blifvit anmärkt vid 91 § i förslaget till lag om aktiebolag äger tillämpning äfven beträffande föreningar.

48 §.

I afseende å paragrafens första stycke erinras om den vid första stycket af 92 § i förslaget till lag om aktiebolag gjorda hemställan, hvilken synes böra föranleda motsvarande ändring i förevarande paragraf.

Därest, såsom vid 53 § i förslaget till lag om aktiebolag blifvit hemställt, i nämnda förslag införes förbud för bolagsstämma att förfoga öfver bolagets egendom på ett sätt, som uppenbarligen strider mot bolagets ändamål eller är för detsamma främmande, synes ett liknande förbud böra meddelas beträffande föreningar. Om så sker, torde,

i analogi med hvad jämväl blifvit hemställdt vid nyssberörda paragraf i förslaget till lag om aktiebolag, i nu förevarande paragraf böra stadgas, att klagan på grundval af omförmälda förbudsbestämmelse ej må anställas, med mindre den biträdes af minst en tiondedel af samtliga föreningsmedlemmar.

49 §.

Enligt förslaget kan förening förklaras skyldig att träda i likvidation bland annat i det fall, att dess verksamhet finnes strida mot lag eller författning. Så till vida som detta stadgande äsyftar tvångsupplösning af förening, hvars verksamhet pröfvas vara brottslig, föranleder stadgandet ej någon erinran. Hvad detsamma härutöfver innebär, är otydligt. Då paragrafens sista stycke utvisar, hurusom det ansetts nödigt att från stadgandets tillämpning särskildt undantaga ett fall, sådant som det, att förening idkat kreditförsäljning i strid med föreskrifterna i 3 § 1 mom., lärer det få antagas, att öfverträdelse af det i andra mom. af samma paragraf upptagna förbudet för kreditförening att utsträcka sin verksamhet till andra än medlemmar faller under regeln i 49 §, likasom att ideell förening, om den emot 3 mom. i 3 § idkar verksamhet, som är förbehållen ekonomisk förening, hemfaller under den mot 49 § svarande bestämmelsen i 94 §. Härtill lärer dock innebörden af nu förevarande stadgande näppeligen kunna inskränkas. Nära tillhands ligger att till sådan lagstridig verksamhet, som här afses, hänföra, om icke hvarje slags civil orätt, åtminstone den, som består i upprepadt öfverträdande af ett uttryckligt lagbud. Föga rimligt vore emellertid att, såsom med en dylik tolkning blefve fallet, anordna ett inskridande från det allmännas sida mot förening därför, att den gjort sig skyldig till åsidosättande af sådana privaträttsliga stadganden som exempelvis dem, hvilka reglera köparens skyldigheter mot säljare eller hyresgästs mot hyresvärd. Skulle man i känslan häraf vilja åt stadgandet gifva en närmare begränsning, är det svårt att finna någon annan sådan än den, att stadgandet afsåge verksamhet, som strede mot själfva föreningslagstiftningen. Äfven med en så inskränkt innebörd vore stadgandet emellertid föga lämpligt. Frånsedt de öfverträdelser af 2 och 3 mom. i 3 §, hvilka på sätt förut är nämndt tydligen enligt förslaget kunna föranleda tvångslikvidation, nämnas i förslagets 50 och 51 §§ vissa fall, där en förening kan på yrkande af medlem eller annan rättäggande förpliktas att träda i likvidation på den grund, att den ej uppfyller vissa föreningslagens föreskrifter. Men

att öka antalet af dylika fall och än mer att låta allmänt ombud erhålla befogenhet att påkalla likvidation lärer vara olämpligt, då för beredande af nödig effektivitet åt föreningslagens föreskrifter andra utvägar — såsom straff eller skadeståndspåföljder samt rätt till klagan öfver föreningsbeslut — i allmänhet stå till buds.

Med hänsyn till det sålunda anförda hemställes, att stadgandet i första stycket af förevarande paragraf måtte begränsas till de fall, att förenings verksamhet finnes vara brottslig eller uppenbart osedlig, samt att paragrafens andra stycke måtte utgå; dock lärer, i händelse 2 mom. af 3 § skulle, emot hvad förut blifvit hemställt, komma att kvarstå, sådant förfarande, som där afses, böra i förevarande paragraf särskildt upptagas såsom anledning till tvångslikvidation.

58 §.

Den slutliga redovisning, som i 58 § omförmäles, torde böra afgifvas skriftligen. En föreskrift härom skulle medföra, att 58 § kunde bringas till önskelig öfverensstämmelse med 102 § i förslaget till lag om aktiebolag.

59 §.

Hvad som vid 104 § i förslaget till lag om aktiebolag blifvit anmärkt därom, att sista punkten i andra stycket borde utgå och första punkten i samma stycke modifieras, äger motsvarande tillämpning i fråga om andra stycket af förevarande paragraf.

60 §.

I andra punkten af 1 mom. meddelas särskilda bestämmelser om den befogenhet, som skall tillkomma likvidatorer, hvilka jämlikt 49 § 1 mom. förordnats af rätten i sammanhang med beslut om förenings trädande i likvidation. Förslaget förutsätter härvid, att dessa likvidatorer omedelbart efter beslutets meddelande skola inträda i utöfning af sitt uppdrag, men inskränker tillika deras befogande under den tid, som förflyter, till dess beslutet vinner laga kraft. Häremot torde i hufvudsak icke vara något att erinra. Emellertid synes inskränkingen lämpligast kunna göras så, att likvidatorerna icke må, innan beslutet vunnit laga kraft, annorledes än med föreningsens samtycke vidtaga några likvidationsåtgärder utan allenast taga föreningsens egendom under vård och bevaka dess angelägenheter.

62 §.

I fråga om denna paragraf hänvisas till den vid 108 § i förslaget till lag om aktiebolag gjorda anmärkning såsom i hufvudsak tillämplig jämväl beträffande föreningar. Härvid torde särskildt böra påpekas, att i stadgarna för en förening, äfven om densamma registrerats såsom ekonomisk, oftare än i en aktiebolagsordning lärer förekomma föreskrift, att vid upplösning de behållna tillgångarna skola öfverlämnas till annat rättssubjekt, hvilket förhållande bör vid paragrafens affattande beaktas.

64 §.

Bestämmelsen, att likvidatorerna skola å sammanträde afgifva redovisning, utesluter icke, att redovisningen kan ske i muntlig form. Då sådant emellertid synes olämpligt, torde paragrafen böra affattas på ett sätt, som utmärker, att redovisningen skall afgifvas skriftligt.

68 §.

Var föreningen ej i likvidation redan vid den tid, då dess egendom afträdde till konkurs, och finnes efter konkursens afslutande öfverskott, synes det ej vara oundgängligen nödigt, att likvidation äger rum, utan torde det för sådan händelse böra ankomma på föreningen att själf afgöra, huruvida den skall fortsätta sin verksamhet eller träda i likvidation. Föreskrifterna i första stycket af paragrafen synas därför böra utbytas mot ett stadgande i nu antydda riktning.

Därest denna anmärkning vinner afseende, torde därjämte böra meddelas en föreskrift af innehåll, att om föreningen inom viss kort tid, exempelvis en månad, efter konkursens afslutande beslutar att träda i likvidation, hvad i lagen är stadgadt om årsstämming i samband med likvidation icke skall äga tillämpning.

77 §.

Då lagen medgifvit dem, som ingå vissa sammanslutningar, att för de förbindelser, de gemensamt ikläda sig mot tredje man, ansvara endast med de samfällda tillgångarna, hafva för åtnjutande af en sådan förmån uppställts vissa villkor. Bland dessa finnes i gällande lag

och föreliggande lagförslag såväl för aktiebolag som för de ekonomiska föreningarna upptaget, att de skola utgöras af minst fem medlemmar, att om antalet medlemmar nedgår under det sålunda bestämda och ej inom viss kortare tid åter fylles, bolaget eller föreningen skall träda i likvidation, och att, där så ej sker, de, som med vetskap om förhållandet deltaga i beslut om fortsättande af bolagets eller föreningens verksamhet eller handla å dess vägnar, personligen svara för uppkommande förbindelser.

Giltigt skäl synes ej föreligga att i olikhet härmed medgifva, att ideella föreningar bildas eller fortbestå med mindre antal medlemmar. Än mindre är det lämpligt att, på sätt i förslaget skett, på denna art af föreningar ställa allenast sådana fordringar, att — om ock i föreningens begrepp må anses ligga, att den ej kan bildas af endast en individ — den uppfattning likväl ej uteslutes, att en behörigen bildad förening må såsom rättssubjekt fortbestå, äfven om medlemmarnas antal nedgått till en.

Väl är, på sätt förslaget torde innebära, den förteckning öfver ideell förenings medlemmar, som skall genom styrelsens försorg hållas, icke underkastad samma offentlighet som förteckningen öfver medlemmar i en ekonomisk förening, och sålunda kommer ej alltid samma medel, som då fråga är om en ekonomisk förening, att stå till buds för kontrollerande af medlemmarnas antal i den ideella föreningen. Men i de flesta fall lärer blotta tillvaron af de ofvanberörda föreskrifterna kunna antagas medföra åsyftad verkan. Vid ansökning om registrering af en ideell förening torde därjämte kunna fordras sådan försäkran beträffande medlemmarnas antal, som vid 6 § i förslaget blifvit förordad. Och skulle föreningsmedlemmar eller styrelseledamöter vilja föra talan, för hvilken förutsattes, att medlemsantalet kan konstateras, lärer, där för utredning i sagda afseende så erfordras, tillgång till medlemsförteckningen ej lagligen kunna förvägras. Att den frågan lämnas öppen, huru en borgenär, som vill af anledning, att medlemsantalet nedgått under det föreskrifna, hålla sig till enskilda medlemmar af föreningen, skall kunna styrka, att förutsättningarna för en sådan rätt äro för handen, torde ej innefatta tillräcklig anledning att låta de ideella föreningarna i ifrågavarande hänseende intaga en särställning.

77 § synes alltså böra bringas till fullständig öfverensstämmelse med 5 §; hvarjämte 78 paragrafens hänvisning till 6 § bör, under förutsättning att hvad vid den sistnämnda blifvit hemställt vinner be-

aktande, afse denna i dess helhet. Tillika lärer ur 94 § böra uteslutas hvad densamma innehåller beträffande inskränkning i tillämpningen af 51 och 54 §§ men däremot i 94 § böra upptagas, att jämväl de i 53 § gifna stadganden skola i fråga om ideell förening lända till efterrättelse.

78 §.

Därest enligt stadgarna särskild stadfästelse utgör förutsättning för deras giltighet, lärer utan uttrycklig lagbestämmelse vara själf-fallet, att giltiga stadgar ej kunna anses föreligga, med mindre det visas, att förutsättningen blifvit uppfylld. Sista punkten i paragrafen torde därför böra utgå, hvilket föranleder, att jämväl sista punkten i 92 § uteslutes. I allt fall synes anledning saknas att i förevarande hänseende meddela särskilda bestämmelser allenast för de ideella föreningarna.

79 §.

I fråga om ekonomisk förening erfordras enligt förslaget icke, att stadgarna skola innehålla bestämmelse angående villkoren för inträde i föreningen, utan skall, därest dylik bestämmelse saknas, gälla hvad i 11 § finnes stadgadt. Något giltigt skäl synes icke finnas att i motsats härtill beträffande ideella föreningar ovillkorligen fordra, att i stadgarna meddelas föreskrift i nämnda afseende. Saknas sådan föreskrift, torde för ideell förening kunna gälla detsamma som för ekonomisk med det undantag allenast, att skriftlig ansökning om inträde icke bör erfordras. I enlighet härmed hemställes, att bestämmelsen under 4) i förevarande paragraf utgår och i stället å vederbörlig plats i afdelningen om ideella föreningar införes ett stadgande af samma innehåll som 11 § med nyssnämnda undantag.

Beträffande frågan, huruvida och under hvilka villkor medlemmar i förening må påkalla extra sammanträde, synes hinder ej möta att låta samma bestämmelser gälla för ideell förening som för ekonomisk; och torde i följd däraf hvad under 10) i paragrafen finnes stadgadt böra utgå och i stället tredje stycket af 39 § göras tillämpligt jämväl å ideell förening.

Den under 12) upptagna bestämmelsen, att stadgarna skola angifva, huru i händelse af föreningens upplösning med behållna tillgångar skall förfaras, har oförändrad influtit från det af den s. k. föreningskommittén utarbetade förslag, och har kommittén rörande denna bestämmelse i sina motiv anført, bland annat, att åt densamma

gifvits en så allmän affattning, att det jämväl, om så anses lämpligt, kan uppdragas åt föreningsmedlemmarna eller annan, som i stadgarna angifves, att vid upplösningen besluta rörande tillgångarnas användning. Emellertid synes bestämmelsen svårligen kunna tolkas så, att genom en blott föreskrift, att föreningsmedlemmarna äga besluta om tillgångarnas användning, lagbudet skulle anses uppfyllt, utan torde åtminstone erfordras, att någon begränsning göres i medlemmarnas beslutanderätt, t. ex. att tillgångarna skola användas till något välgörande ändamål, som föreningen bestämmer, eller dylikt. Under förutsättning af nu angifna tolkning af bestämmelsen synes densamma icke föranleda någon erinran.

Enligt hvad under 5) sägs skulle ideell förenings stadgar angifva, förutom afgifterna till föreningen, där sådana skola förekomma, tillika, huruvida och i hvad mån uttaxering å medlemmarne skall vara medgifven. De sålunda använda ordalagen synas utesluta befogenhet att i en ideell förenings stadgar upptaga bestämmelser om rätt för föreningen att, utöfver de regelmässiga afgifterna, uttaxera ytterligare tillskott, med mindre dessa till beloppet begränsas i stadgarne. Att bestämmelser, som medgifva uttaxering utan att tillika angifva dess maximum, kunna leda till missbruk, är onekligt. Men det får ej heller förbises, hurusom möjligheten att under vissa förhållanden verkställa uttaxeringar, hvilkas storlek ej kan på förhand bedömas, inom många ideella föreningar betraktas såsom nödvändig för föreningens ändamål, samt att i ett stort antal nu befintliga föreningar sådan möjlighet finnes beredd. Därest lagen skulle lägga hinder i vägen för registrering af ideell förening, hvars stadgar medgifva rätt till obegränsad uttaxering, kan förty befaras, att föreningar, hellre än att uppgifva sagda rätt, skulle i större omfattning afhålla sig från att söka registrering. Vid sådant förhållande torde man hellre än att utesluta möjligheten af obegränsad uttaxering böra söka bereda något korrektiv mot missbruk af denna möjlighet. Ett dylikt korrektiv synes i själfva verket stå att finna i bestämmelse om rätt för medlem att genom utträde ur föreningen undandraga sig tillämpning af uttaxeringsbeslut. Under förutsättning att sådan bestämmelse varder i annat sammanhang införd, hemställes därför om sådan ändring i förevarande paragraf, att det lämnas förening öppet att i stadgarne intaga bestämmelser, som möjliggöra uttaxering utan begränsning till visst belopp, hvilket synes kunna ske därigenom att ur hvad som förekommer under 5) orden »i hvad mån» uteslutas.

80 §.

Af skäl, som framgå af hvad vid 9 § blifvit erinradt, torde det ej böra föreskrifvas, att ideell förenings firma skall innehålla ordet »ideell». Att kräfvä sådant lærer desto mindre vara lämpligt, som uttrycket »ideell förening», om ock i brist af bättre benämning användbart i själfva lagen, där det erhåller närmare förklaring, dock svårigen, så länge det ej vunnit insteg i språket, ägnar sig att användas i firmabeteckning.

Då det emellertid är önskvärdt, att ideell förening genom sin firmabeteckning åtskiljes från ekonomiska föreningar, hemställes, att i paragrafen införes stadgande därom, att i ideell förenings firma ej må inflyta ordet »ekonomisk» ej heller något, som har afseende å personlig ansvarighet för medlemmarne eller frihet från sådan ansvarighet.

I afseende å rätten att i föreningsfirma intaga ordet bolag hänvisas till hvad i fråga därom blifvit hemställdt vid 9 §. Äfven om denna hemställan ej godkännes, lærer i hvarje fall öfverensstämmelse i förevarande hänseende mellan 9 och 80 §§ böra bringas till stånd.

Medan enligt 9 § ekonomisk förenings firma för att kunna registreras behöfver skilja sig allenast från annan föreningsfirma, som tidigare blifvit registrerad hos samma myndighet, innebär förevarande paragraf, att registrering af ideell förenings firma skall vägras, jämväl om den företer större likhet med föreningsfirma, som registrerats hos annan myndighet, eller med benämning å förening, hvilken alls ej registrerats men är för registreringsmyndigheten känd. Tillräcklig anledning att i dessa hänseenden göra afvikelse från stadgandena i 9 § synes ej föreligga. Vid 18 och 123 §§ i förslaget till lag om aktiebolag har hemställts om stadgande rörande befogenhet för domstol att, när en af aktiebolag antagen firma finnes kunna leda till förväxling med tidigare registrerad firma af ett eller annat slag och därigenom vålla dess innehafvare skada, förbjuda vidare användande af förstnämnda firma samt utdöma skadestånd. Vinner denna hemställan afseende, bör naturligen en motsvarande regel införas i lagen om föreningar, och det kan då ej gärna tänkas, att en förening skulle känna sig frestad att låta registrera en firmabeteckning, hvars begagnande skulle kunna medföra påföljder, sådana som de nyss nämnda.

82 §.

Enligt 29 §, hvilken efter hänvisning i 85 § gäller äfven de ideella föreningarna, skall hvad om delgifning af stämning å förening är

stadgadt i 11 kap. 15 § rättegångsbalken äga tillämpning, jämväl då annat meddelande skall delgifvas föreningen. Såsom allmän regel gäller alltså, att ett meddelande till föreningen kan delgifvas hvilken styrelseledamot som helst. Anledning synes saknas att från denna regel göra det undantag, som innefattas i 82 paragrafens föreskrift, att där ifrågavarande anmälan skall göras hos styrelsen eller dess ordförande. Denna föreskrift torde därför böra utgå, hvarigenom ock önskelig öfverensstämmelse med 12 § skulle härutinnan ernås.

De skäl, som åberopats till stöd för den vid 15 § gjorda hemställan, synas böra föranleda, att i förevarande paragraf införes ett tillägg om rätt för förening att i stadgarne intaga sådana bestämmelser, att utträde ej kommer att äga rum genast, då anmälan därom sker, utan först viss tid därefter, och torde maximum för den tid, som i sådant afseende må bestämmas, böra sättas till sex månader.

Varder, såsom vid 79 § hemställts, utväg öppnad att i stadgarne intaga bestämmelser, som möjliggöra uttaxering utan begränsning till visst belopp, lärer emellertid ej böra tillåtas förening, som vill begagna sig af nämnda utväg, att tillika antaga föreskrifter, hvarigenom afgang ur föreningen framskjutes till senare tid än den, då anmälan om utträde göres.

84 §.

Den i första stycket upptagna regeln om medlems skyldighet att efter utträde eller utslutning gälda afgift för löpande året synes afpassad allenast för det fall, att afgift utgår en enda gång hvarje år. Stundom förekommer emellertid, att afgifter upptagas för kortare tid (kvartal, månad eller till och med vecka). I dylikt fall synes det ej böra åläggas afgangen medlem att gälda afgifter för hela återstoden af året, utan torde hans betalningsskyldighet böra begränsas till det belopp, som efter afgangen först förfaller. Föreskrift härom torde böra fogas till första stycket.

Därjämte synes afgangen medlems skyldighet att erlægga afgift böra göras beroende af att stadgarne ej innehålla bestämmelse, som ytterligare begränsar hans betalningsskyldighet.

Såsom vid 79 § antydts, lärer det, i fall stadgarne skola få innehålla bestämmelser, som möjliggöra uttaxering utan begränsning till visst belopp, vara nödvändigt, att, när sådana bestämmelser förekomma och beslut fattats om afgifts utkrävande, medlem, som ej biträdt beslutet och ofördröjligen anmäler sig till utträde, frikallas från erläggande

af den beslutade afgiften. Den i sådant afseende erforderliga föreskriften synes böra hafva sin plats i denna paragraf.

För det fall, att medlem, som utträdt ur förening, särskildt utfäst sig att erlägga afgifter under viss tid, innehåller paragrafens andra stycke, att hans ansvarighet för utfästelsen skall bedömas efter allmän lag. Med detta stadgande lærer hafva afsetts att antyda, hurusom en dylik utfästelse i allmänhet är giltig men kan förlora sin giltighet, därest föreningen genom att ändra arten af sin verksamhet eller annorledes undanröjer de förutsättningar, under hvilka utfästelsen gjorts. Den antydan härom, som må vara af nöden, torde emellertid lämpligare kunna gifvas genom ett uttalande i paragrafen, att dess stadganden om förenings rätt att efter medlems afgang utkräfva å honom belöpande afgifter icke beröra den förpliktelse, som på grund af särskildt åtagande kan åligga medlem att gälda afgift, oberoende af afgang ur föreningen.

85 §.

Af ungefärligen samma skäl, som föranledt den vid 28 § gjorda hemställan om stadgande af påföljd för den, som åt ekonomisk förening utan personlig ansvarighet gifver beteckning, hvarigenom sken af dylik ansvarighet uppstår, lærer för den eller dem, som å ideell förenings vägnar utfärda handling, hvori föreningen betecknas såsom vore den ekonomisk, böra stadgas sådan personlig ansvarighet, som afses i andra stycket af 28 §.

87—90 §§.

Därest, på sätt vid 79 § blifvit hemställdt, i fråga om medlemmarnas rätt att påkalla extra sammanträde enahanda regler komma att gälla för ideell förening som för ekonomisk, synas jämväl de i 89 § upptagna bestämmelserna om de fall, i hvilka det skall åligga kronofogde eller magistrat att utlysa sammanträde med ideell förenings medlemmar, böra bringas till öfverensstämmelse med hvad 40 § i sådant hänseende innehåller beträffande ekonomisk förening.

Om nu angifna ändringar vidtagas, och dessutom hvad vid 37 § blifvit anmärkt vinner afseende, skulle mellan de bestämmelser, som under rubriken »om föreningsammansammanträde» äro upptagna i fråga om ekonomisk förening under 37—41 §§ och i fråga om ideell förening under 87—90 §§, ej komma att i sak kvarstå andra olikheter, än att

dels, hvad angår de fall, då särskilda villkor äro uppställda för beslutsfattande å föreningssammanträde, för ekonomisk förening skulle hänvisas till bestämmelserna i 45 och 46 §§ och för ideell förening till bestämmelserna i 92 §, dels ock, i händelse stadgarne sakna föreskrift om rätten att vid sammanträde rösta genom ombud, för ekonomisk förening skulle gälla, att medlem är berättigad öfverlåta sin rösträtt å annan medlem, och för ideell förening, att medlem icke är berättigad att öfverlåta sin rösträtt på annan. Vid sådant förhållande synas 87—90 §§ kunna utbytas mot ett stadgande, som hänvisar till 37—41 §§ med angifvande af olikheterna.

92 §.

Hvad vid 45 § blifvit i fråga om de ekonomiska föreningarna anfördt om olämpligheten af att inskränka deras rörelsefrihet genom uppställande af allt för stränga villkor för genomförande af ändringar i stadgarna gäller tydligen i än högre grad beträffande de ideella föreningarna. Jämväl i fråga om dessa hemställes därför, att enstämmighet icke måtte fordras för stadgeändringar, som angå föremålet för föreningens verksamhet, grunderna för medlems uteslutande ur föreningen, för utöfvande af rösträtt och för fattande af beslut å sammanträde eller intagande af förbehåll om tvisters hänskjutande till skiljemän, utan att ändringar i dessa hänseenden måtte kunna ske under de i tredje stycket af 45 § angifna lindrigare villkor.

Vidkommande beslut, afseende ändring i ideell förenings stadgar i fråga om afgående medlems rätt att utfå någon del af föreningens tillgångar och om förfarande med föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning, hemställes, under hänvisning till hvad vid 45 § föreslagits, att reglerna i första stycket af förevarande paragraf måtte vinna tillämpning å beslut af förstnämnda art, allenast såvidt ändringen skall angå dem, som vid beslutets fattande voro medlemmar af föreningen, och å beslut af sistnämnda art, allenast i händelse ändringen innebär inskränkning af rätt, som enligt stadgarna tillkommer medlemmarna, men att för genomförande af ändringar i nu angifna hänseenden i öfrigt föreskrifterna i tredje stycket af 45 § måtte blifva gällande.

Slutligen erinras, att hvad i fråga om ekonomisk förening vid 45 § yttrats angående sådan ändring i stadgarna, som afser ökad förpliktelse för medlemmarna att erlägga afgifter till föreningen, i hufvudsak äger tillämpning jämväl å ideell förening.

94 §.

Om ideell förening utöfvar verksamhet, som enligt sista stycket af 3 § ej får idkas af dylik förening, torde den böra i den ordning, 49 § stadgar, kunna förklaras skyldig att träda i likvidation. Enligt den föreslagna lydelsen af 49 §, jämförd med förevarande paragraf, skulle detta ock blifva fallet. Om åter stadgandet i 49 § begränsas på sätt af lagrådet blifvit vid nämnda paragraf hemställdt, erfordras särskild bestämmelse om tvångslikvidation i här förutsatta fall. Varder ett dylikt stadgande upptaget i förevarande paragraf, och skola tillika, såsom förslaget åsyftar, bestämmelserna i 60 § kunna förklaras tillämpliga å tvångslikvidation af nämnda anledning, erfordras någon redaktionell jämkning i 60 §.

95—97 §§.

Därest 56, 62 och 68 §§ ändras på sätt i det föregående blifvit hemställdt, kunna 95, 96 och 97 §§ ersättas af hänvisningar till förstnämnda paragrafer jämte 67 §.

99 §.

Då registrering sökes för ideell förening, torde böra gälla enahanda föreskrifter, som i sista stycket af 99 § finnas för ekonomiska föreningar upptagna angående styrelseledamots, suppleants och firma-tecknares namnteckning.

102 och 103 §§.

Under erinran om den vid 8 § gjorda anmärkning om obehöfligheten, att i stadgarna för ekonomisk förening angifves, huru för föreningens förbindelser skall ansvaras för annat fall, än då personlig ansvarighet skall åligga medlemmarna, hemställes, att ej heller i registret må för annat fall än det nyssnämnda införas något om ansvarigheten. Iaktages detta, skulle beträffande förslagets bestämmelser om, hvad i föreningsregistret skall införas, — fränsedt hvad som gäller allenast ekonomiska föreningar med personlig ansvarighet — icke återstå annan olikhet mellan de ekonomiska och de ideella föreningarna, än att endast för de förra gäller hvad 102 § under 6) och 9) innehåller beträffande räkenskapsafslutning och sättet för kallelse till sammanträde

m. m. Då emellertid bestämmelser i dessa afseenden synas i lika mån påkallade för de ideella föreningarna, torde den för vinnande af enkelhet i förslaget förmånliga anordning kunna vidtagas, att i en och samma paragraf meddelas för såväl ekonomiska som ideella föreningar gemensamma bestämmelser om hvad i registret skall införas, och därefter angifves hvad särskildt om ekonomiska föreningar med personlig ansvarighet skall därutöfver antecknas. Med hänsyn till, att räkenskapsafslutningen i ideella föreningar kan ske för längre tid än ett år, torde vid den sålunda förordade sammanslagningen af 102 och 103 §§ förstnämnda paragrafs mom. 6) böra erhålla en något förändrad, jämväl för ideella föreningar afpassad lydelse.

104 §.

Anledning torde ej föreligga att, på sätt paragrafen innehåller, stadga ny inskrifning i registret, då ekonomisk förenings rörelse flyttas från en kommun till en annan. Föreskriften härom torde alltså böra utgå, hvaremot bestämmelsen i paragrafens sista stycke, som afser den händelse, att styrelsens säte flyttas till annat län, läser böra omfatta jämväl de ekonomiska föreningarna. Hvad angår sistnämnda bestämmelse, beröres densamma af anmärkningen vid 9 och 80 §§ angående förenings firma. Därest, såsom i anmärkningen blifvit hemställdt, registrering af hvarje föreningsfirma göres beroende däraf, att densamma skiljer sig från andra inom länet registrerade föreningsfirmor, bör vid ifrågasatt flyttning af föreningsstyrelsens säte från ett län till ett annat föreningen ej afföras ur registret i det förra länet, med mindre visshet vunnits därom, att från synpunkten af firmans likhet med någon i det andra länet registrerad föreningsfirma hinder ej möter för föreningens införande i sistnämnda läns register. Underrättelse i detta afseende torde böra inhämtas genom skriftväxling mellan Konungens befallningshafvande i de respektive länen, hvilken skriftväxling tydligen bör föregå registrering af den för flyttningen erforderliga ändring i föreningens stadgar.

105 §.

Förslagets föreskrift om kungörande af hvad i registret införes afser icke de ideella föreningarna. Anledningen härtill läser varit, att dessa föreningar ansetts böra befrias från de med registreringen och därmed sammanhängande åtgärder förenade kostnader, och att

kungörandet på det allmännas bekostnad icke kan ifrågasättas. Då sagda kostnader emellertid uppgå till jämförelsevis obetydliga belopp, och kungörandet kan äfven i fråga om de ideella föreningarna, särskildt med afseende å deras företrädande, vara af väsentlig betydelse för utomstående, synes någon skillnad mellan de olika slagen af föreningar ej böra härutinnan uppställas, utan 105 § i sin helhet böra gälla dem båda. Ett iakttagande häraf medför någon ändring i 99, 108 och 109 §§.

107 §.

Under hänvisning till, hvad som erinrats vid 18 och 123 §§ i förslaget till lag om aktiebolag, hemställes, att bestämmelsen i förevarande paragraf måtte utbytas mot föreskrift om befogenhet för domstol att, när i följd af namnlighet mellan förenings firma och firma, som tidigare införts i annat register, skada uppkommit för den tidigare registrerade firmans innehafvare, ej mindre förbjuda föreningen att efter viss tid, som af domstolen bestämmes, begagna den af föreningen antagna firman än äfven ålägga föreningen det skadestånd, som pröfvas skäligt.

I sammanhang härmed torde någon jämkning i 108 § böra äga rum.

111 §.

Varder, såsom vid 30, 35 och 58 §§ förordats, i lagen stadgadt, att styrelsens förvaltningsredogörelse, revisorernas utlåtande och likvidatorernas redovisning skola afgifvas skriftligen, bör ur förevarande paragraf uteslutas hvad däri förekommer om ansvar för muntligen lämnad oriktig uppgift. Ett stadgande om förvaltningsberättelses skriftliga affattande föranleder äfven någon jämkning i hvad under 3) förekommer.

Däremot torde, i öfverensstämmelse med hvad som erinrats vid 126 § i förslaget till lag om aktiebolag, bestämmelsen om ansvar för falsk uppgift böra i så måtto utsträckas, att den kommer att gälla uppgifter i alla handlingar, som framläggas å föreningssammanträde, och ej blott de i förslaget nämnda.

Att med ansvar belägga förseelse mot 62 § 1 punkten eller 96 § 1 punkten torde, af skäl som anförts i afseende å motsvarande bestämmelser i 126 § af förslaget till lag om aktiebolag, få anses öfverflödigt.

Under åberopande af hvad som erinrats i afseende å sista stycket

af 126 § i förslaget till lag om aktiebolag hemställes, att sista stycket i förevarande paragraf måtte ändras därhän, att straff enligt paragrafen ej må ådömas, där förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med högre straff.

112 §.

Förseelser, som här afses, torde skäligen böra föranleda enahanda ansvar som de i 111 § nämnda förseelser.

113 §.

Sista stycket torde böra undergå enahanda förtydligande, som förordats beträffande sista stycket af 128 § i förslaget till lag om aktiebolag.

120 §.

Stadgandet under 3) i denna paragraf, enligt hvilket från lagens tillämpningsområde undantagas föreningar för anskaffande af lån mot säkerhet af inteckning i fast egendom, synes vara för vidsträckt. För vissa hypoteksföreningar såsom dem, hvilka äro delägare i allmänna hypoteksbanken, konungariket Sveriges hypotekskassa eller allmänna hypotekskassan för Sveriges städer, gälla visserligen särskilda bestämmelser af sådant innehåll, att de utgöra hinder för att låta dessa föreningar falla under lagen, men åtskilliga föreningar för anskaffande af lån mot inteckningssäkerhet finnas, i fråga om hvilka sådant hinder ej möter. Särskildt må erinras, att för förening, som har till ändamål att förmedla egnahemslån, är såsom villkor för rättigheten att erhålla statslån från egnahemslånefonden stadgadt, att föreningen skall vara behörigen registrerad såsom förening för ekonomisk verksamhet.

Det hemställes därför, att stadgandet under 3) måtte inskränkas till att afse allenast hypoteksföreningar, å hvilka särskilda, nu gällande bestämmelser äga tillämpning.

Härefter yttrade vid:

122 §.

Justitierådet friherre *Marks von Württemberg*:

Af hvad jag vid 4 § anfört framgår, att, för den händelse enligt min hemställan tredje stycket af nämnda § utgår och första

stycket lämnas i sak oförändradt, till andra stycket af 122 § bör fogas ett tillägg, som tydligt utmärker, att i afseende å rättsförhållande, som uppkommit innan lagen träder i kraft, förening, utan hinder af att den ej registrerats, äger söka, kära eller svara.

Lagrådets öfriga ledamöter:

Därest i fråga om oregistrerade föreningars rättskapacitet meddelas sådana bestämmelser, som vid 4 § föreslagits, torde till det i andra stycket af förevarande paragraf gifna stadgandet om tidigare uppkomna rättigheters och skyldigheters bedömande efter äldre lag böra göras det tillägg, att sådana rättigheter dock icke må vid domstol eller annan myndighet göras gällande af förening, som ej vunnit registrering.

Slutligen anförde *lagrådet*:

Hvad som blifvit anmärkt vid 67, 69, 70, 72, 88, 90, 95, 99, 107 och 125 §§ i förslaget till lag om aktiebolag gäller i tillämpliga delar i fråga om motsvarande paragrafer i förslaget till lag om föreningar.

Den *systematiska grupperingen* af förslagets bestämmelser synes i vissa delar ej vara fullt lycklig. Man har i detta afseende gått så till väga, att — medan vissa hufvudafdelningar i förslaget innehålla bestämmelser för såväl ekonomiska som ideella föreningar — största delen af de materiella föreskrifterna för hvardera föreningstypen fått bilda hvar sin hufvudafdelning. Af dessa innehåller allenast den, som rör ekonomiska föreningar, fullt utförda bestämmelser. I den afdelning, som handlar om ideella föreningar, har man åter i stor omfattning hänvisat till paragrafer eller delar af paragrafer, som angå ekonomiska föreningar, och vid dessa hänvisningar har man nödgats göra talrika förbehåll och inskränkningar. Såsom exempel härpå må särskildt framhållas 85 och 94 §§. Afdelningen om ideella föreningar ter sig i följd af detta förfarande ganska svår att till sitt innehåll öfverskåda, och det kan befaras, att den i sitt föreliggande skick skulle blifva tämligen otillgänglig för mindre lagkunniga personer, något som desto mera vore att beklaga, som denna del af lagen mer än många andra behöfde vara någorlunda lättfattlig för menige man. För afhjälpande af denna brist hos förslaget torde böra tagas i öfvervägande, huruvida icke de båda afdelningarne om ekonomiska föreningar och om ideella föreningar

kunna samarbetas på det sätt, att, där en regel i själfva verket är gemensam för båda föreningstyperna, en enda för dem båda afsedd bestämmelse meddelas, men i fall, der olika regler skola gälla, de särskilda bestämmelserna upptagas i omedelbart sammanhang.

En uppställning af denna beskaffenhet synes ej kunna möta större svårigheter och underlättas i hvarje fall om — såsom ett iakttagande af lagrådets erinringar skulle föranleda — olikheterna mellan reglerna för ekonomiska och för ideella föreningar varda väsentligen färre än enligt förslaget.

I systematiskt hänseende kan äfven ifrågasättas, huruvida icke — särskildt om bestämmelser rörande en viss rättskapacitet för oregistrerade föreningar skola meddelas — en fristående afdelning om oregistrerade föreningar bör upptagas i slutet af förslaget.

Förslaget till lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen.

Lagrådet yttrade:

De bestämmelser, i hvilka ändring skulle äga rum — nämligen andra stycket i 22 kap. 14 § strafflagen samt 4 § i 23 kap. samma lag — äro strängt taget öfverflödiga. Ty utan uttryckligt stadgande bör det vara klart, såväl att juridiska personer och deras representanter i sitt inbördes rättsförhållande intaga ställningen af hufvudmän och sysslomän, som ock att dylika representanter, likaväl som målsmän för individuella personer, kunna, om de i utöfningen af sitt representantskap göra sig saker till handlingar, som, begångna af gäldenär, äro straffbara enligt 23 kap. strafflagen, fällas till sådant ansvar, som i nämnda kapitel stadgas. Det synes alltså kunna ifrågasättas, huruvida icke förevarande bestämmelser borde ur lagen uteslutas, helst deras bibehållande tilläfventyrs kunde gifva anledning till den missuppfattning, att representanter för andra juridiska personer än de i lagen nämnda icke vore i de hänseenden, hvarom fråga är, straffbara, hvartill kommer olägenheten, att för hvarje gång lagstiftning kommer till stånd i fråga om någon förut ej reglerad grupp af juridiska personer, ändring uti ifrågavarande lagrum finnes nödig.

Skulle det emellertid med hänsyn till planlagd allmän revision af strafflagen eller af annan anledning anses olämpligt att nu upphäfva här omhandlade bestämmelser, föranleder det föreliggande ändringsförslaget ej någon erinran.

Förslaget till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken.

Lagrådet yttrade:

Hvad i paragrafens andra punkt förekommer beträffande käromål mot medlemmarne i oregistrerad förening står i samband med bestämmelsen i tredje stycket af 4 § i förslaget till lag om föreningar och bör, i händelse sistnämnda bestämmelse varder i enlighet med lagrådets hemställan utesluten, likaledes utgå.

Hvad beträffar den, jämväl i andra punkten förekommande hänvisningen till särskilda bestämmelser om stämmings delgifvande i det fall, att styrelse för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag, solidariskt bankbolag eller registrerad förening vill kära till bolaget eller föreningen, torde denna bestämmelse lämpligen kunna utbytas mot en i första punkten införd erinran om tillvaron af särskilda från sagda punkt afvikande bestämmelser för vissa fall. Härigenom vinnes den fördelen, att paragrafen icke, såsom eljest synes blifva fallet, behöfver ändras, så ofta lagstiftning kommer till stånd rörande någon förut ej af lagen behandlad grupp af juridiska personer.

Förslaget till lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Förslaget till lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet
Erik Ölander.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 4 mars 1910.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Petersson anmälde i underdånighet lagrådets den 31 december 1909 afgifna utlåtanden öfver de inom justitiedepartementet utarbetade förslagen till

lag om föreningar,
lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen,
lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken,
lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862 samt

lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906, äfvensom i sammanhang därmed dels kooperativa förbundets underdåniga framställning den 27 januari 1910 om rätt för konsumtionsförening att sälja till andra än medlemmar i föreningen m. m., i hvilken framställning 484 kooperativa föreningar med 86,510 medlemmar instämt, dels ock skytteförbundens öfverstyrelses underdåniga framställning den 1 februari 1910 om skytteförbundets och skytteföreningarnas undantagande från den ifrågasatta föreningslagens tillämplighetsområde.

Sedan departementschefen i korthet redogjort för det hufvudsakliga innehållet i lagrådets utlåtanden och i ofvanberörda underdåniga framställningar samt meddelat, att lagrådet lämnats tillfälle att taga del af dels Sveriges allmänna handelsförenings underdåniga skrifvelse den 11 mars 1909, hvori handelsföreningen anhållit, bland annat, att konsumtionsförening måtte fränkännas rätt att sälja till andra än medlemmar i föreningen, och dels skytteförbundets öfverstyrelses underdåniga skrifvelse den 3 november 1909, däri öfverstyrelsen hemställt, att icke blott öfverstyrelsen utan äfven skytteförbunden och skytteföreningarna måtte erhålla full rättskapacitet utan att vara underkastade bestämmelserna i den ifrågasatta lagen om föreningar, yttrade departementschefen vidare:

»Lagrådet har ej haft något att anmärka mot de grunder, efter hvilka i förslaget till lag om föreningar samtliga föreningar, i den mån de icke undantagits från lagens tillämplighetsområde, fördelats i två hufvudgrupper, ekonomiska föreningar och ideella föreningar, för hvilka meddelats i åtskilliga afseenden olika bestämmelser, strängare för de förra än för de senare. Lagrådet har emellertid hemställt dels att de föreningar, som enligt förslaget skulle registreras såsom ideella föreningar, måtte erhålla rätt att, därest de så önska och deras stadgar innehålla härför erforderliga bestämmelser, blifva registrerade såsom ekonomiska föreningar, och dels att föreskrifter måtte meddelas, som möjliggöra för förening af det ena slaget att utan föregående likvidation och upplösning öfvergå till det andra slaget. Mot hvad lagrådet sålunda hemställt torde icke vara något att erinra. De anmärkningar, som af lagrådet eller dess flesta ledamöter framställts mot ifrågavarande förslags detaljbestämmelser, synas mig ock — med ett par undantag, för hvilka här nedan skall närmare redogöras — böra föranleda ändring af förslaget. Vid den omarbetning förslagets bestämmelser i följd häraf undergått har jag undersökt möjligheten att, på sätt lagrådet jämväl hemställt, sammanföra bestämmelserna om de båda slagen af föreningar under gemensamma rubriker;

och då härför ej mötå några större svårigheter, särskildt med hänsyn därtill att, efter vidtagande af de utaf lagrådet föreslagna ändringarna, det ojämförligt största antalet bestämmelser äro gemensamma för de båda slagen af föreningar, har lagrådets hemställan äfven i denna del blifvit följd, hvarigenom förslaget otvifvelaktigt vunnit i lättfattlighet och öferskådligheit. För att underlätta en jämförelse mellan det sålunda omarbetade och det till lagrådet remitterade förslaget har jag låtit upprätta en tabell utvisande, hvilka bestämmelser i de båda förslagen motsvara hvarandra; och torde denna tabell få fogas till detta protokoll (Bilaga A).

Lagrådet har på anförda skäl afstyrkt bestämmelserna i 4 § 3 mom. af det remitterade förslaget. Då syftet med dessa bestämmelser, nämligen att, i händelse styrelsen för en oregistrerad förening vid fullgörande af sitt uppdrag ådragit föreningsmedlemmarna förpliktelser, bereda möjlighet för dessas utkräfvande ur de af föreningsmedlemmarna sammanskjutna och dem gemensamt tillhöriga tillgångarna, synes bättre vinnas genom det af lagrådet gifna uppslaget att i lagen tillerkänna oregistrerad förening viss partiell rättskapacitet, har jag ej någon anledning att här närmare ingå på en granskning af de betänkligheter, som af lagrådet anförts mot ifrågavarande bestämmelser. Dessa hafva i det omarbetade förslaget blifvit ersatta af stadgandena i 107 §.

Vid 49 § af det remitterade förslaget (58 § i det omarbetade förslaget) har lagrådet hemställt, att för upplösning på grund af lagstridig verksamhet skulle förutsättas, att verksamheten vore brottslig. Det synes emellertid icke vara uteslutet, att en verksamhet kan såsom lagstridig böra föranleda upplösning utan att i och för sig utgöra något brott, t. ex. om verksamheten inskränker sig till förberedande åtgärder, som icke äro straffbara. Att under lagstridig verksamhet skulle komma att — såsom lagrådet framhållit — inbegripas upprepadt åsidosättande af rena privaträttsliga förpliktelser, t. ex. upprepad underlåtenhet att betala hyra, synes mig icke vara att befara, då det väl ej kan sägas, att föreningens verksamhet går ut på ett dylikt förfarande. Jag anser mig därför icke kunna tillstyrka någon ändring af förslaget i denna del. En dylik ändring torde för öfrigt så mycket mindre vara behöflig, som det, särskildt med hänsyn till de betryggande formerna för upplösningsfrågans upptagande och afgörande, icke lärer kunna antagas, att den föreslagna bestämmelsen skall komma att erhålla en ej åsyftad tillämpning å handlingar, som innebära uteslutande civil orätt och ej kränka något af lag skyddadt allmänt intresse. Härförutom torde det näppeligen vara följdriktigt att förhindra, jämlikt 100 § i det remitterade

förslaget (88 § i det omarbetade förslaget), registrering af förening, hvars ändamål går ut på lagstridig verksamhet, men icke medgifva tvångsupplösning i det fall, att föreningens verksamhet ådagalägger, att dess syfte — trots ett annat i stadgarna angifvet ändamål — är en verksamhet af lagstridig beskaffenhet.

Det torde böra framhållas, att den i 69 § 1 mom. af det omarbetade förslaget i enlighet med lagrådets hemställan meddelade bestämmelsen i fråga om de där omförmälda, af rätten förordnade likvidatorernas befogenhet icke bör tolkas så inskränkt, att likvidatorerna, innan beslutet om förordnandet vunnit laga kraft, ej skulle utan föreningens samtycke äga föryttra lös egendom i fall, då ett afvaktande af föreningens samtycke skulle medföra en väsentlig värdeminskning af egendomen t. ex. genom förskämning, snar förstörelse eller dylikt. Likvidatorernas befogenhet och skyldighet till ett raskt ingripande i i sådant fall följer af den vårdnadsplikt, som åligger dem beträffande föreningens tillgångar.

Den i 2 mom. af 84 § i det remitterade förslaget meddelade bestämmelsen, mot hvars affattning lagrådet framställt anmärkning, har jag ansett kunna såsom skäligen öfverflödig ur förslaget uteslutas.

Beträffande skälen till de i 21 och 97 §§ i det omarbetade förslaget införda bestämmelserna och till de ändringar, som vidtagits i 24, 45, 46, 62, 92 och 96 §§ i det remitterade förslaget (34, 53, 54, 55 och 71 §§ i det omarbetade förslaget), i den mån dessa bestämmelser och ändringar ej stå i öfverensstämmelse med hvad lagrådet hemställt, torde jag få hänvisa till hvad jag i statsrådsprotokollet för den 28 januari 1910 yttrat i fråga om motsvarande paragrafer i det då till Riksdagen genom nådig proposition aflåtna förslaget till lag om aktiebolag.

Med hänsyn till förestående allmän revision af strafflagen torde det näppeligen vara lämpligt att, såsom lagrådet vid förslaget till lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen ifrågasatt, nu upphäfva det senare lagrummet äfvensom andra stycket af det förra.

De i förslaget till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken vidtagna jämkningarna hafva föranledts af lagrådets anmärkingar.

I de båda öfriga lagförslagen, hvilka af lagrådet lämnats utan anmärkning, hafva ej vidtagits några ändringar.»

Departementschefen uppläste härefter omförmälda förslag till
lag om föreningar;
lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen;
lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken;
lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription
och om årsstämming den 4 mars 1862;
lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall
för bolag och förening att förvärfa fast egendom den 4 maj 1906;
samt hemställde, att desamma måtte, jämlikt § 87 regerings-
formen, genom nådig proposition föreläggas Riksdagen till antagande.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle till Riksdagen aflåtas nådig proposition af den lydelse bilagan B. vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet
Israel Myrberg.

Tabell

utvisande, hvilka bestämmelser i det för Riksdagen framlagda förslaget till lag om föreningar (I) och i det till lagrådet remitterade förslaget (II) motsvara hvarandra.

I	II	I	II	I	II	I	II
§§	§§	§§	§§	§§	§§	§§	§§
1	1	29	26, 85	57	48, 93	85	76
2	2	30	22, 85	58	49, 94	86	98
3	3	31	27: 1 mom. 2 p., 85	59	50, 94	87	99
4	4: 1 mom. (delvis)	32	27: 1 mom. 3 p., 85	60	51, 94	88	100
5	5, 77	33	20: 8 mom., 27: 4 mom., 85	61	52, 94	89	101
6	6, 78	34	24, 85	62	53	90	102, 103
7	7, 79: 2 mom.	35	28, 85	63	54, 94	91	104
8	8	36	29, 85	64	55, 94	92	105
9	79	37	30, 85	65	56, 94, 95	93	106
10	9, 80	38	31, 85	66	57, 94	94	107
11	10, 81	39	32, 85	67	58, 94	95	108
12	11, 79: 1 mom. 4)	40	33, 86	68	59, 94	96	109
13	12	41	34, 86	69	60, 94	97 (ny)	—
14	82	42	35, 86	70	61, 94	98	110
15	13, 83	43	36, 86	71	62, 96	99	111, 112
16	14	44	37, 87: 1 mom., 88	72	63	100	113
17	15, 16, 17	45	38	73	64, 94	101	114
18	18	46	87: 2 mom.	74	65, 94	102 (ny)	—
19	84	47	39, 79: 1 mom. 10), 88	75	66, 94	103	115
20	19	48	40, 89	76	67, 97: 1 mom.	104	116
21 (ny)	—	49	41, 90	77	68, 97: 2, 3 mom.	105	117
22	20: 1, 2 mom., 85	50	42, 91	78	69	106	118
23	20: 3—5 mom., 85	51	43, 91	79	70	107	4: 1, 3 mom.
24	20: 6 mom., 85	52	44, 91	80	71	108	4: 2 mom.
25	20: 7 mom., 85	53	45	81	72	109	119
26	21, 25, 27: 2 mom., 85	54	92	82	73	110	120
27	23, 27: 3 mom., 85	55	46, 92: 2 mom.	83	74	111	121
28	27: 1 mom. 1 p., 85	56	47, 92: 2 mom.	84	75	112	122

Rättelser

i Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 83.

Å sid.	37	rad.	16	nedifrån	} <i>står:</i> den — — — <i>läs:</i> den 1 januari 1912.
» »	39	»	1	»	
» »	40	»	1	»	
» »	41	»	1	»	
